

Final draft

STRATEGIJA ZELENE URBANE OBNOVE OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV ZA RAZDOBLJE 2025-2035.G.

Sveti Filip i Jakov, svibanj 2025. godine

IMPRESSUM

NAZIV DOKUMENTA:	Strategija zelene urbane obnove općine Sveti Filip i Jakov
VERZIJA:	Konačna radna verzija 2.0
NARUČITELJ:	Općina Sveti Filip i Jakov Put Primorja 1 23207 Sveti Filip i Jakov OIB: 57113796391 https:// www.opcina-svfilipjakov.hr Odgovorna osoba: Zoran Pelicarić, općinski načelnik
IZRAĐIVAČ:	T&MC d.o.o. Zelinska 4 10000 Zagreb http://www.tmc-holding.com Odgovorna osoba: Dr.sc. Damir Novotny, Direktor
MJESTO I GODINA:	Sveti Filip i Jakov, svibanj 2025. godine

„Financira Europska unija – NextGenerationEU“

*Izrazi s rodnim značenjem koji se koriste u ovoj publikaciji neutralni su i odnose se jednako na muški i ženski spol.
Izneseni stavovi i mišljenja su samo stavovi i mišljenja autora ovoig dokumenta i ne odražavaju nužno
službena stajališta Europske unije ili
Europske komisije.*

Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

APRRR	Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
DZS	Državni zavod za statistiku
EGD	<i>European Green Deal</i> – Europski zeleni plan
EK	Europska komisija
EU	Europska unija
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
JLS	Jedinica lokalne samouprave
KGPZ	Kružno gospodarenje prostorom i zgradama
MPUGDI	Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
MZOZT	Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
NRS	Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.godine
NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti
PP	Prostorni plan
PPU	Prostorni plan uređenja
PI	Plava infrastruktura
RH	Republika Hrvatska
RWH	<i>Rainwater harvesting</i> – prikupljanje oborinskih voda
SUR	Strategija ukupnog razvoja
SWOT	Analiza snage, slabosti, prilika i prijetnji
VFO	Višegodišnji financijski okvir Europske unije
ZI	Zelena infrastruktura
ZUO	Zelena urbana obnova
ŽPR	Županijski plan razvoja

SADRŽAJ

1.	UVOD	6
1.1	Uvodne napomene	6
1.2	Zeleni plan EU	7
1.3	Zelena infrastruktura	8
1.4	Svrha dokumenta	9
1.5	Nacionalni zakonodavni okvir.....	9
2.	POVEZNICE S NACIONALNIM PROGRAMIMA	13
2.1	Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske	13
2.2	Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima	14
2.3	Program razvoja kružnog gospodarenja otpadom	16
2.4	Nacionalni plan oporavka i otpornosti	18
2.5	Strateški dokumenti na razini Zadarske županije	20
3.	SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA	21
3.1	Područja intervencije	21
3.2	Posebni razvojni ciljevi	23
4.	RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI	26
4.1	Razvojne potrebe u kontekstu ZUO	26
4.2	Razvojni potencijali	27
5.	OSNOVNA OBILJEŽJA PODRUČJA OBUHVATA	28
5.1	Prostorni i prirodni potencijali	30
5.1.1	Prostorne cjeline	30
5.1.2	Namjene korištenja prostora	31
5.2	Klimatska obilježja	33
5.3	Gospodarski potencijali	34
5.4	Kulturna baština	35
5.5	Prometna infrastruktura	38
5.6	Vodoopskrba i odvodnja	41
5.7	Opskrba energijom područja Općine	42
5.8	Gospodarenje otpadom	43
5.9	Gospodarske aktivnosti	44
5.9.1	Poduzetništvo	45
5.9.2	Poljoprivreda	45
5.9.3	Turističke djelatnosti	47
5.10	Povijest Općine	49

6. ANALIZA ULAZNIH PODATAKA POVEZANA S ZUO	53
6.1 Analiza strateških dokumenata	54
6.1.1 Plan razvoj Zadarske županije za razdoblje 2021-2027	54
6.1.2 Analiza strateških dokumenata na razini Općine	60
6.2 Analiza prostorno-planskih dokumenata	60
6.3 Analiza zelene infrastrukture	62
6.3.1 Zelena infrastruktura na području Općine	64
6.3.2 Siva infrastruktura	65
6.4 Analiza strukture urbanih naselja	66
6.4.1 Naselje Sveti Filip i Jakov	66
6.4.2 Naselje Turanj	67
6.4.3 Naselje Sveti Petar na Moru	68
6.5 Analiza pritisaka i potencijalnih štetnih utjecaja na okoliš	68
6.6 Analiza ulaganja Općine u razvoj ZI	70
6.7 Analiza ispitivanja javnog mišljenja povezanog s ZUO	70
6.7.1 Analiza rezultata ispitivanja javnog mišljenja povezanih s ZUO	71
7. MODEL KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM	79
7.1 Program razvoja KG prostorom i zgradama RH	81
7.2 Program razvoja KG prostorom i zgradama u Općini	82
8. PODRUČJA POGODNA ZA URBANU PREOBRAZBU	84
8.1 Tipologija površina pogodnih za urbanu preobrazbu	84
8.2 Područja pogodna za urbanu preobrazbu na području Općine	85
9. SWOT ANALIZA	88
10. STRATEŠKI OKVIR	90
10.1 Strateška vizija razvoja Općine u kontekstu ZUO	91
10.2 Strateški ciljevi ZUO Općine	91
10.3 Posebni ciljevi ZUO	91
11. PLAN PROVEDBE	98
11.1 Vremenski plan provedbe	98
11.2 Praćenje provedbe – evaluacija i monitoring	98
12. HORIZONTALNA NAČELA	103

1. UVOD

1.1 Uvodne napomene

Strategije zelene urbane obnove (dalje u tekstu: Strategija ZUO) za jedinice lokalne samouprave (dalje u tekstu: JLS) imaju posebno značenje za usmjeravanje lokalnog socio-ekonomskog razvoja u kontekstu sve snažnijeg pritiska na prirodne resurse i ukupnu kvalitetu života. Strategije ZOU predstavljaju jednu od sektorskih razvojnih strategija podređenih strateškim dokumentima višeg ranga – dugoročnim planovima razvoja JLS, regionalnim i nacionalnim razvojnim strategijama te u konačnici strateškim planovima EU. Strategije ZUO moraju u tom smislu biti usklađene s dokumentima na višim razinama. U kontekstu članstva Republike Hrvatske (dalje u tekstu: RH), vrlo je važno da su strategije ZUO usuglašene s Europskim zelenim planom (*engl: European Green Deal- EGD*).

Europski zeleni plan je sveobuhvatni plan Europske unije (dalje u tekstu: EU) za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine. To je plan za čisto, kružno gospodarstvo, koje se bavi klimatskim promjenama, gubitkom bioraznolikosti i štetnim utjecajem ljudskih djelatnosti na okoliše. Zeleni plan ima za cilj transformirati EU u moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo, istovremeno stvarajući radna mjesta i prilike u tzv. "zelenim sektorima".

Strategija ZUO za Općinu Sveti Filip i Jakov (dalje u tekstu: Općina) predstavlja strateški dokument kojim se planira uspostavljanje dugoročne održive ravnoteže između "zelene infrastrukture" i "sive infrastrukture", zaštite bio-raznolikosti na njenom području, smanjiva emisije stakleničkih plinova i stvaranja pretpostavki za kružno gospodarenje prostorom i zgradama. Budući da Općina pripada Zadarskoj županiji, dakle jednoj od županija u regiji Jadranska Hrvatska, poseban izazov predstavlja pritiska koji na prostor vrši turistički sektor te klimatske promjene koje su sve izraženije upravo u ovoj regiji.

Klimatske promjene i održivo korištenje prirodnih resursa postao je globalni problem. Općine i gradovi u Republici Hrvatskoj suočavaju se sa novonastalim izazovima, te transformacijom svojih urbanih prostora nastoje smanjiti emisije CO₂, očuvati prirodne resurse i stvoriti kvalitetniji život za svoje stanovnike.

Proces izrade Strategije započeo je analizom sadašnjeg stanja urbanog okoliša, resursa i izazova Općine. Detaljno su analizirani strateški dokumenti povezani s razvojem i temom ZUO, analizirati će se razvojni planovi, postojeća infrastruktura, urbanistički planovi i planovi uređenja užeg prostora, prije svega urbanih naselja. U cilju boljeg razumijevanja očekivanja i potreba stanovnika, provedena je posebna on-line anketa uz korištenje internetskih stranica Općine kao i društvenih mreža koje općinska uprava koristi u komunikaciji sa stanovnicima, poduzetnicima i drugim zainteresiranim stranama.

Nakon prikupljanja informacija i analize strateških dokumenata te planova upravljanja prostorom, uz uvažavanje rezultata ispitivanja mišljenja stanovnika, razrađeni su strateški i posebni ciljevi te implementacijske mjere i projekti.

Vremenski okvir za implementaciju ove Strategije je razdoblje 2025. – 2035. godina.

1.2 Zeleni plan EU

Europski zeleni plan (engl. *European Green Deal* - dalje u tekst: EGD) je jedna od strategija rasta Europske unije (dalje u tekstu: EU). Plan je pokrenut 2019. godine, sastoji se od paketa političkih inicijativa koje postavljaju EU na putu zelene tranzicije, s krajnjim ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine. To je doprinos EU-a Pariškom sporazumu, koji su EU i sve njegove zemlje ratificirale, a kojim je postavljen cilj održavanja globalnog zagrijavanja na maksimalno +1,5 °C u usporedbi s predindustrijskim razinama. Zeleni plan podržava transformaciju EU-a u pravedno i prosperitetno društvo s modernim i konkurentnim gospodarstvom. Naglašava potrebu da sva područja politike doprinesu borbi protiv klimatskih promjena. Strategija podržava mjere u svim gospodarskim sektorima koji obuhvaćaju energetiku, promet, industriju, poljoprivredu, održive financije i drugo. U okviru EGD, Vijeće EU je – zajedno s Europskim parlamentom kao su-zakonodavcima – usvojilo zakonodavstvo kojim je vizija strategije pretvorena u zakone i pravila koja se primjenjuju u svim državama članicama EU-a.

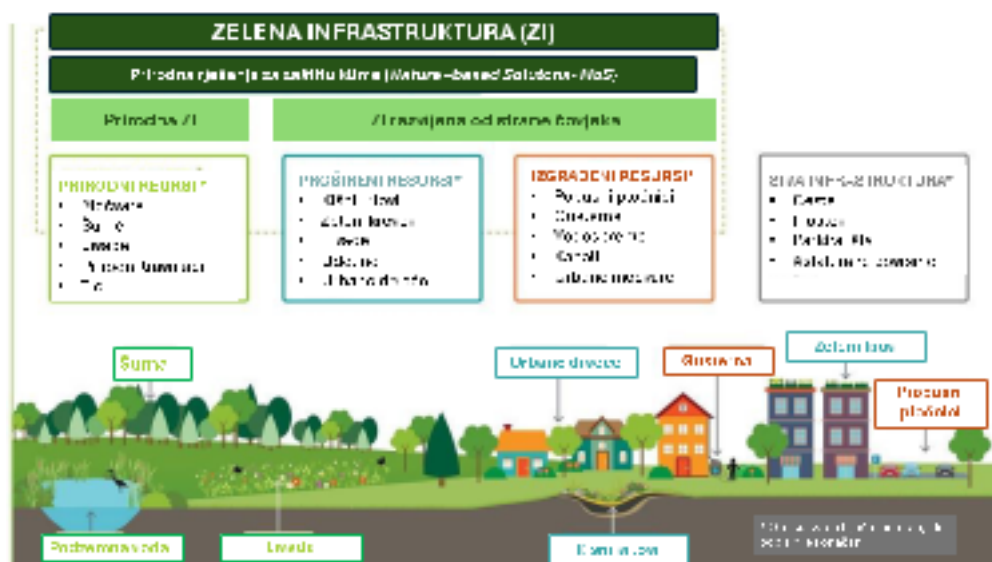
EDG je kao jedan od najvažnijih strateških dokumenata EU podloga za nacionalne strateške planovima kojima se usmjerava razvoj zemalja-članica te regionalni i lokalni razvoj.

1.3 Zelena infrastruktura

Zelena infrastruktura (dalje u tekstu: ZI) je pojam koji se pojavljuje u EGD strategiji te koristi za opis mreže prirodnih prostora i koridora na određenom području. Imovina zelene infrastrukture uključuje otvorene prostore poput parkova i vrtova, vrtova, šuma, polja, živica, jezera, ribnjaka, igrališta, obalnih staništa, kao i pješačkih staza, biciklističkih staza ili rijeka (Slika 1.).

Pojam ZI je uključen u gotovo svim strateškim dokumentima EU i direktivama Europske komisije (EK).

Slika 1. Prikaz zelene infrastrukture

Izvor: Green Ontario, prilagodba T&MC Group

ZI može biti prirodna, u područjima izvan urbanih sredina, te se takva područja tradicionalne štite posebnim propisima. U urbanim područjima se ZI sučeljava sa "sivom infrastrukturom", područjima u kojima je prirodno tlo prekriveno zgradama, prometnicama ili drugim oblicima intervencije čovjeka u prostoru. Zaštita ZI u urbanim naseljima je tema koja se pojavljuje u dokumentima EU u protekla dva desetljeća kao potreba za posebnim upravljanjem i unapređivanjem u cilju povećavanja eko-sustava, smanjivanja utjecaja klimatskih promjena na bioraznolikost i stvaranje "toplinskih otoka" te općenito povećavanje kvalitete života.

Europska komisija zelenu infrastrukturu opisuje kao „uspješno provjeren alat koji pruža okolišnu, ekonomsku i društvenu dobrobit kroz prirodna rješenja, a koja pomažu umanjiti ovisnost o sivoj infrastrukturi, koja je najčešće daleko skuplja za izvođenje i održavanje.“ Uz pojam ZI sve češće se, u kontekstu EGD strategije se spominje pojam **kružnog gospodarenja prostorom** i zgradama. Pojam kružnog gospodarenje prostorom i građevinama se odnosi na primjenu kružne (cirkularne) paradigme u upravljanju prostorom, lancem dodane vrijednosti u graditeljstvu, gradnjom objekata i životnim ciklusom zgrada i ostalih građevina. To podrazumijeva pažljivo i na kružnoj paradigmi utemeljeno planiranje korištenja prostora (prostorni planovi), planiranje razvoja urbanih naselja (urbanistički planovi), planiranje izgradnje građevina, upotrebe te rušenje građevina i upravljanje građevinskim otpadom. U pogledu napuštenih građevina, kružno gospodarenje prostorom podrazumijeva ponovnu uporabu napuštenih (engl.: *brownfield*) područja u urbanim i ruralnim prostorima, te obnovu postojećih zgrada uz povećavanje njihove energetske učinkovitosti.

1.4 Svrha dokumenta

Svrha izrade Strategije je analiza sadašnjeg stanja zelene infrastrukture u Općini, te pružanje konkretnog okvira za planiranje i implementaciju zelene urbane obnove, uzimajući u obzir specifične ekološke, društvene i gospodarske karakteristike Općine.

Ovaj dokument identificirat će prioritetne strateške ciljeve, posebne (operativne) ciljeve koji se žele ostvariti u srednjem roku te mjere i projekte koje će omogućiti usklađivanje urbanog razvoja s principima održivosti, uključujući zelenu infrastrukturu, obnovljive izvore energije, unapređenje energetske učinkovitosti zgrada i javnih prostora, te zaštitu okoliša.

1.5 Nacionalni zakonodavni okvir

Nacionalna razvoja strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (dalje u tekstu: NRS) predstavlja osnovni zakonski okvir za izradu ove strategije. Ovim dokumentima su definirana četiri strateška smjera Republike Hrvatske do 2030.g.:

- Razvojni smjer 1. – Održivo gospodarstvo i društvo,
- Razvojni smjer 2. – Jačanje otpornosti na krize,
- Razvojni smjer 3. – Zelena i digitalna tranzicija, te
- Razvojni smjer 4. – Ravnomjeran regionalni razvoj.

Unutar svakog od četiri razvoja smjera su postavljeni određeni strateških ciljevi koje bi Republika Hrvatska trebala ostvariti do 2030. godine. U okviru razvojnog smjera 3. su definirana četiri strateška cilja:

- Strateški cilj 8. – Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost,
- Strateški cilj 9. – Samodostatnost u hrani i razvoj bio-gospodarstva
- Strateški cilj 10. – Održiva mobilnost, te
- Strateški cilj 11. – Digitalna tranzicija društva i gospodarstva.

Strateški cilj 8. postavljen, u okviru razvojnog smjera 3. NRS, pretpostavlja dva prioritetna područja javnih politika i nekoliko pokazatelja učinaka kako je prikazano na Slici 2.

Slika 2. Strateški cilj 8. NRS do 2030.g.

Izvor: NRS, prilagodba T&MC Group

Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena te energetska samodostatnost i tranzicija na čistu energiju su prioritetna područja djelovanja javnih politika u okviru Razvojnog smjera 3, Strateškog cilja 8. Postavljeni su pokazatelji učinka, odnosno ciljane vrijednosti u području emisije stakleničkih plinova, stope recikliranja komunalnog otpada i učešća obnovljivih izvora u ukupno potrošenoj energiji koji bi trebali biti ostvareni do 2030. godine.

Strateškim dokumentima lokalnih jedinica, kao što je ova strategija, se ovi ciljevi spuštaju na lokalnu razinu. NRS je u tom smislu glavni nacionalni zakonodavni okvir za izradu ove strategije.

U izradi ove strategije, osim NRS su uvaženi i slijedeći nacionalni zakoni i propisi:

- Zakon o gradnji („Narodne novine“ br. 153/13, 20/17, 39/19, 125/19). U članku 47. ovog zakona propisuje se da Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog resornog ministarstva donosi Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine. Program razrađuje ciljeve i mjere za razvoj zelene infrastrukture u urbanim područjima radi uspostave održivih, sigurnih i otpornih gradova i naselja kroz povećanje energetske učinkovitosti zgrada i građevinskih područja, razvoj zelene infrastrukture u zgradarstvu te urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju. U istom se članku definira obveza donošenje Programa razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2023. godine. U programu se razrađuju ciljevi i mjere za kružno gospodarenje prostorom i zgradama kojima se među ostalim potiču mjere kružnosti kod planiranja novih zgrada, ponovo korištenje napuštenih i/ili zapuštenih i produljenje trajnosti postojećih zgrada, smanjenje količine građevinskog otpada te povećanje energetske učinkovitosti zgrada.
- Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“ br. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) . U članku 7. se navodi kako se pri planiranju i uređenju prostora te pri planiranju i korištenju prirodnih dobara mora osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobrazza, koja se temeljem svoje linearne ili kontinuirane strukture ili funkcije bitne za migraciju, širenje i genetsku razmjenu divljih vrsta. Zaštita krajobrazza se temelji na razvrstavanju krajobrazza prema njihovim prirodnim i/ili stvorenim obilježjima u krajobrazne tipove te na strukturiranju međusobno povezanih i multifunkcionalnih mreža Zelene/krajobrazne infrastrukture na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.
- Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23). Člankom 3. ovog zakona se definira zelena infrastruktura kao planski osmišljene zelene i vodne površine te druga prostorna rješenja temeljena na prirodi koja se primjenjuje unutar gradova i općina, a kojima se pridonosi očuvanju, poboljšanju

i obnavljanju prirode, prirodnih funkcija i procesa radi postizanja ekoloških, gospodarskih i društvenih koristi održivog razvoja.

- Zakon o gospodarenju otpadom (NN 84/21). Ovim Zakonom propisuju se mjere u svrhu ostvarenja ciljeva Europskog zelenog plana (EGD) u preobrazbi u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. neće biti neto emisija stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast nije povezan s upotrebom resursa. Zakon navodi kako se gospodarenje otpadom mora provoditi na način kojim se ne ugrožava zdravlje ljudi i ne uzrokuje štetni utjecaj na okoliš.

2. POVEZNICE S NACIONALNIM PROGRAMIMA

Ova strategija se povezuje s programskim osnovicama i ciljevima nekoliko nacionalnih programa, planova i priručnika, kako slijedi:

- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17);
- Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine, iz prosinca 2021. godine
- Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine, iz prosinca 2021. godine ,
- Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021 – 2026. godine,
- Metodologija za identifikaciju i kartiranje urbanih toplinskih otoka, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
- Priručnik : Obnova prirode u gradovima, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
- Priručnik o primjeni zelene infrastrukture, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, listopad 2023.godine

2.1 Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske

Ovaj dokument je u cijelosti usklađen s ciljevima i smjernicama iz Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske. Strategija naglašava važnost održivog razvoja urbanih i ruralnih područja te potiče integraciju zelene i plave infrastrukture u prostorno planiranje. Strategija definira da su „odgovori na klimatske promjene u urbanim područjima vezani uz izgradnju zelene infrastrukture, planiranje omjera izgrađenih struktura u odnosu na prirodne i ozelenjene površine, ozelenjivanje klizišta, odgovarajući kapacitet infrastrukture, formiranje akumulacijskih površina s dvojnim režimom korištenja (npr. planiranje rekreacijskih površina koje se aktiviraju kao retencije u slučaju poplava) i sl.

Strategijom ZUO Općine se planira provođenje mjera i projekata za jačanje kvalitete urbanog prostora, uključujući razvoj zelenih koridora i zelenih javnih površina, izgradnju zelene infrastrukture i energetske infrastrukture za generiranje energije iz obnovljivih izvora. Strategija također doprinosi očuvanju prirodnih resursa i bioraznolikosti kroz

primjenu načela održivosti i kružnog gospodarstva, čime podupire viziju zaštite ekosustava u prostornom razvoju.

Poseban naglasak stavlja se na integraciju zelene infrastrukture u prostorne planove Općine, što odgovara cilju Strategije da se unaprijedi kvaliteta života stanovnika i poveća otpornost prostora na klimatske promjene. Kroz ove aktivnosti, projekt ne samo da podržava nacionalne prostorno-planske prioritete, već i doprinosi razvoju inovativnih modela održivog prostornog uređenja.

2.2 Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima

Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine izrađen je s ciljem uspostave održivih, otpornih, sigurnih i za život ugodnih i uređenih gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Njime se žele stvoriti preduvjeti za bolju kvalitetu života i zdravlja ljudi i dati doprinos održivom društvenom, gospodarskom i prostornom razvoju.¹

Strategija zelene urbane obnove u Općini u potpunosti je usklađena s ciljevima i prioritetima definiranim u ovom programu, koji prepoznaje zelenu infrastrukturu kao ključni alat za održiv razvoj, očuvanje okoliša i povećanje otpornosti urbanih područja. U ovom se programu navodi da "zelena infrastruktura pridonosi stvaranju održivih urbanih sredina, jačanju otpornosti na klimatske promjene te unaprjeđenju kvalitete života građana"¹, što čini osnovu za aktivnosti planirane u ovom strateškom dokumentu.

Program razvoja ZI definira cilj uspostave i očuvanja zelene infrastrukture kao temelj održivog razvoja. Strategija urbane obnove Općine doprinosi Programu zelene infrastrukture planiranjem zelenih površina (parkova, vrtova, aleja drveća) u urbanim dijelovima. Time doprinosi očuvanju bio-raznolikosti i poboljšanju kvalitete zraka, što je ključni cilj Programa razvoja zelene infrastrukture.

Razvoj ZI se nadovezuje na NRS: „Hrvatska će postati predvodnica u zelenom gospodarstvu i uvođenju čistih, jeftinijih i zdravijih oblika prijevoza promicanjem sigurne i održive prometne politike. Ulagat će se u digitalnu infrastrukturu i poticati uvođenje digitalnih rješenja u interesu građana i hrvatskog gospodarstva, čime će se dati doprinos u izgradnji digitalne budućnosti Europe.“ Ciljevi nacionalnog razvoja podudaraju se sa

¹ Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine

projektom zelene urbane obnove, koji nastoji postići bolju kvalitetu života stanovnika, uključujući prelazak na zelene oblike transporta.

Strategija zelene urbane Općine direktno doprinosi ciljevima definiranim u Programu razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021-2030. godine. Prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, posebni ciljevi su srednjoročni ciljevi nacionalnih i lokalnih planova koji doprinose strateškim ciljevima.

Program ZI u urbanim područjima usklađen je s Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. (NRS 2030) i strateškim okvirom, posebno kroz razvojni smjer Zelena i digitalna tranzicija. Ovaj smjer jača otpornost na klimatske promjene, promiče održivi urbani razvoj, zelenu gradnju i klimatsku neutralnost te je povezan s Europskim zelenim planom. Hrvatska time doprinosi globalnim ekološkim ciljevima i regulativama EU-a i UN-a.

Posebni ciljevi (PC), definirani u ovom programu prema slijedećem (Tablica 1.):

Tablica 1. Posebni ciljevi programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima

Posebni ciljevi	Opis
Kvalitetno planiranje i upravljanje razvojem zelene infrastrukture u urbanim područjima	Ovaj cilj naglašava potrebu za integracijom zelene infrastrukture u prostorne planove te uspostavom učinkovitog sustava upravljanja kako bi se osigurala održivost i funkcionalnost zelenih površina.
Unaprijeđena, raširena, povezana i lako dostupna zelena infrastruktura u urbanim područjima	Cilj je povećati površinu, povezanost i pristupačnost zelenih prostora u gradovima, čime se poboljšava kvaliteta života građana, doprinosi očuvanju biološke raznolikosti i smanjuju negativni učinci urbanizacije.
Visoka razina znanja i društvene svijesti o održivom razvoju urbanih područja kroz razvoj zelene infrastrukture	Ovaj cilj usmjeren je na edukaciju i podizanje svijesti javnosti, stručnjaka i donositelja odluka o važnosti zelene infrastrukture za održivi razvoj, s naglaskom na promicanje ekoloških i društvenih benefita koje ona pruža.

2.3 Program razvoja kružnog gospodarenja otpadom

Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine naglašava važnost primjene kružnog gospodarstva u prostornom planiranju i graditeljstvu radi očuvanja resursa, smanjenja otpada i povećanja otpornosti prostora. Strategija i projekti zelene urbane obnove se usklađuju sa Programom kružnog gospodarenja prostorom i zgradama kroz svoju usmjerenost na unaprjeđenje urbanih prostora i zgrada kroz održiva rješenja koja uključuju zelenu infrastrukturu, recikliranje i ponovnu upotrebu resursa.

Program kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 20230. godine izrađen je u skladu sa Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 123/17, 151/22), te je definiran Zakonom o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19), čl. 47 d. Zakon o gradnji kaže kako se programom KGPZ „razrađuju ciljevi i mjere za kružno gospodarenje prostorom i zgradama kojima se među ostalim potiču mjere kružnosti kod planiranja novih zgrada, ponovno korištenje napuštenih i/ili zapuštenih i produljenje trajnosti postojećih prostora i zgrada, smanjenje količine građevinskog otpada te povećanje energetske učinkovitosti zgrada.“²

Program razvoja KG sastoji se od posebnih ciljeva, mjera i aktivnosti. Posebni ciljevi nadovezuju se na strateške ciljeve definirane u NRS 2030, a cjelokupan ovaj Program nadovezuje se na strateški cilj Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost koji se nalazi u okviru razvojnog smjera Zelena i digitalna tranzicija. Posebni ciljevi definirani u programu su sljedeći (Tablica 2.):

Tablica 2. Posebni ciljevi u Programu razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama

Posebni cilj	Opis
Razvoj sustava kružnog gospodarenja prostorom i zgradama	Ovaj cilj naglašava potrebu za uspostavom sustava koji će omogućiti učinkovito upravljanje prostorom i zgradama u skladu s načelima

² Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19)

	kružne ekonomije. Cilj naglašava upravljanje kružnim gospodarenjem načelima međusektorske suradnje, izgradnje platforme dionika te aktivnu razmjenu znanja i iskustva.
Kružna obnova nekorištenih prostora i zgrada	Usmjerenost ovog cilja je na revitalizaciju i prenamjenu napuštenih ili neiskorištenih prostora i zgrada, čime se smanjuje potreba za novom gradnjom i očuvaju prirodni resursi. Ključne aktivnosti koje bi ovaj cilj podrazumijevao bile bi : Popisivanje i mapiranje nekorištenih prostora i zgrada Obnova objekata uz korištenje recikliranih materijala i održivih tehnologija Promicanje višefunkcionalne upotrebe prostora
Visoka razina znanja i društvene svijesti o kružnom gospodarenju prostorom i zgradama	Kao preduvjet za izgradnju učinkovitog sustava, važno je podizanje informiranosti o važnosti održivog razvoja i uloge kružnog gospodarenja prostorom i zgradama. Edukacijom i podizanjem svijesti svim sudionicima (stanovništvu, donositeljima odluka, investitorima i stručnjacima) povećava se mogućnost održivog razvoja.

Program KGPZ ističe potrebu za "optimizacijom korištenja prostora i smanjenjem potrošnje resursa u graditeljstvu i urbanom razvoju".

2.4 Nacionalni plan oporavka i otpornosti

Kako bi se ublažile posljedice pandemije bolesti COVID 19, koja je tijekom 2020. godine zahvatila cijeli svijet i Europu, na razini EU je implementiran poseban financijski instrument kojim bi se zemljama članicama osigurao ubrzan oporavak i stvaranja pretpostavki za otpornost na slične krize u budućnosti. Europska komisija je u svibnju 2020. godine predložila plan oporavka za Europu, a čelnici država članica EU-a su u srpnju 2020. postigli dogovor o planu oporavka, odnosno instrumentu pod nazivom „EU sljedeće generacije“ (*Next Generation EU*), kao i dogovor o Višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027. godine.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti (NPOO) je strateški dokument Republike Hrvatske, kojim se definiraju reforme i pretpostavke za korištenje financijskih izvora iz programa "Europa sljedeće generacije".

NPOO je osmišljen kao poticajan financijski okvir i mehanizam koji odgovara na posljedice pandemije COVID-19. „NPOO pridonosi ostvarivanju četiriju općih cilja na razini EU-a: promicanje ekonomske, društvene i teritorijalne kohezije u Uniji, jačanje ekonomske i društvene otpornosti, smanjivanje društvenih i ekonomskih učinaka krize te poticanje zelene i digitalne tranzicije.“³

Cilj Reforme C6.1.R5 (Uvođenje novog modela strategija zelene urbane obnove i provedba pilot projekata razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama) je poticanje razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, kako bi se osigurali temelji razvoja održivog prostora s naglaskom na razvoj zelene infrastrukture i integraciju rješenja zasnovanih na prirodi, integraciju modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, jačanje otpornosti od rizika i klimatskih promjena te kao podrška općem održivom razvoju. Ova reforma doprinosi ekološkoj i energetskej tranziciji Hrvatske prema klimatskoj neutralnosti, usklađujući se s europskim i globalnim ekološkim ciljevima.

³ Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.g.

Glavni komponente i ciljevi NPOO u odnosu na pojedine sektore su sljedeći:

1. Gospodarstvo

Cilj je modernizirati gospodarstvo kroz poticanje inovacija, ulaganje u digitalizaciju te jačanje konkurentnosti privatnog sektora. Fokus se stavlja na mala i srednja poduzeća, poticanje istraživanja i razvoja te jačanju izvoznog kapaciteta.

2. Javna uprava, pravosuđe i državna imovina

Plan predviđa poboljšanje učinkovitosti javne uprave, pravosuđa i upravljanja državnom imovinom, ubrzavanje procesa u pravosuđu te bolju transparentnost u upravljanju državnom imovinom. Cilj je osigurati brže usluge građanima i poslovnim subjektima i unaprijediti upravljanje javnim resursima.

3. Obrazovanje, znanost i istraživanje

Ova komponenta se temelji na jačanju sustava znanosti i obrazovanja, kao i cjeloživotnom učenju. Ulaganjima u znanost i istraživanje, želi se povećati inovativnost i konkurentnost na tržištu.

4. Tržište rada i socijalna zaštita

Plan obuhvaća mjere za povećanje zaposlenosti, smanjenje nejednakosti i jačanje socijalne uključenosti. Posebna pažnja posvećena je jačanju sustava socijalne skrbi i prilagodbi tržišta rada izazovima digitalizacije i zelenog gospodarstva.

5. Zdravstvo

Plan naglašava razvoj telemedicine i medicinske robotike, te je usmjerena na dostupnost i održivost zdravstvenog sustava. Plan uključuje ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu, modernizaciju bolnica i unapređenje zdravstvenih usluga.

6. Obnova zgrada

Fokus se stavlja na energetska obnova, čime se dolazi do energetske štednje i dekarbonizaciju zgrada. Plan uključuje protupotresnu obnovu Zagreba i okolice, obnovu zgrada sa statusom kulturnog dobra i jačanje sposobnosti za djelovanje kod prirodnih katastrofa.

Ovaj strateški dokument je usklađen sa smjernicama iz NPOO.

2.5 Strateški dokumenti na razini Zadarske županije

Strategija ZUP za Općinu Sveti Filip i Jakov se povezuje sa strateškim dokumentima na razini Zadarske županije:

- Plan razvoja Zadarske županije 2021-2027. godina
- Plan upravljanja područje Ekološke mreže Ravni kotari
- Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije

3. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Općina svojim Planom razvoja na temelju koncepta "pametna općina" za razdoblje 2021-2027. godina definira okvire svog razvoja u ovom vremenskom okviru.

U ovom, krovnom strateškom dokumentu Općina je definirala svoju razvojnu viziju, prema slijedećem:

Općina s „pametnim gospodarstvom“ i „pametnom poljoprivredom“, razvijenim turizmom, očuvanim okolišem te razvijenom kulturnom, društvenom i sportskom infrastrukturu koja brine o svim svojim građanima i stvara kvalitetne uvjete života na svom području!

Glavni opći cilj kojeg općinska uprava planira ostvariti u razdoblju 2021. – 2027. godina je ubrzani društveno- ekonomski razvitak Općine temeljen na diversificiranoj gospodarskoj strukturi.

3.1 Područja intervencije

Za ostvarivanje postavljenog općeg razvojnog cilja bilo je potrebno je planirati **područja** u kojima će Općina **intervenirati** koristeći se mogućnostima koje pruža EU mehanizam za oporavak od COVID 19 krize iz 2020. godine i jačanje otpornosti na slične šokove u budućnosti, odnosno NPOO te koje pružaju strukturni i kohezijski fondovi EU iz VFO 2021-2027.

Planom razvoja iz 2021. godine, Općina je definirala slijedeća područja djelovanja:

- 1. „Pametno gospodarstvo“ – promjena gospodarske strukture** – postojeću poduzetničku strukturu u kojoj dominiraju mikro poduzeća u radno intenzivnim djelatnostima je nužno sustavno transformirati prema „pametnom gospodarstvu“ i digitalnoj ekonomiji, odnosno ekonomskim aktivnostima koja se temelje na industrijskoj paradigmi 4.0. Nužna je intervencija Općine kako bi se inkubirala „pametna“ poduzeća te akcelerirao razvoj postojećih poduzeća, uz diversifikaciju te digitalnu i

zelenu tranziciju njihova poslovanja. Izražena sezonalnost turističkog prometa i neodgovarajuća razina kvalitete turističkog smještaja prepoznati su kao razvojni nedostaci sektora turizma u Općini. Općina raspolaže prirodnim potencijalima čija valorizacija mora ići u smjeru intenzivnog poticanja razvoja specifičnih oblika turizma (aktivni turizam – biciklizam, *tekking* – *hiking*, agro – turizam, kulturni turizam i sl.). Također, potrebno je stvoriti poticajno okruženje za privlačenje investicija u kvalitetne smještajne kapacitete s unikatnom atrakcijskom vrijednošću. S obzirom na slabo valoriziran potencijal obradivih poljoprivrednih površina, potrebna je intervencija Općine kako bi se stvorili prostorni uvjeti i infrastruktura za razvoj „pametne poljoprivrede“.

- 2. „Pametno življenje“ – unapređenje uvjeta života u Općini** – visoka kvaliteta života ima pozitivan odraz na migracijski saldo, odnosno na privlačenje kvalitetnih ljudskih potencijala. Kako bi Općina bila vrlo poželjna za život, ona će intervenirati u ovom području održavanjem, rekonstrukcijom i/ili izgradnjom kulturne infrastrukture (centara kulture), razvijanjem infrastrukture za slobodno vrijeme i okupljanje, sportsko - rekreacijske infrastrukture i sl. Također, potrebne su intervencije Općine u unapređenje razine urbanističko – arhitektonskog uređenja Općine, kako bi se osigurala atraktivnost u smislu stanovanja, ali i turističkih posjeta.
- 3. „Pametno upravljanje“ – gradska uprava, energija i okoliš** – unapređenja u ovom području djelovanja su nužna te ih je u okviru razvojnog koncepta „pametna općina“ potrebno provesti primjenom novih i digitalnih tehnologija. Osobito su važni digitalizacija općinske uprave i općinskih poduzeća, obrazovanja i unapređenja vještina i znanja stanovnika Općine te ostalih usluga koje su potrebne stanovnicima Općine. Nadalje, potrebno je ulagati stalne napore u očuvanje okoliša, promicanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije (u zgradama javnog sektora, javnoj infrastrukturi i javnoj mobilnosti) te promicanje lokalne proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Navedeno utječe na cjenovnu dostupnost električne i toplinske energije za

stanovnike Općine, ali i za poduzeća nastanjena u Općini te poljoprivredna gospodarstva u sustavu „pametne poljoprivrede“.

3.2 Posebni razvojni ciljevi

Planom razvoja Općine za razdoblje 2021-2027. godine postavljeni su slijedeći posebni razvojni ciljevi:

- 1. Razvoj i diversifikacija strukture gospodarstva na području Općine** – u Općini će se razvijati nova gospodarska struktura s poduzetnicima u području Industrije 4.0, kreativnih djelatnosti i turizma 4.0 koja umjesto radnih mjesta prošlosti stvara nova, „zelena i digitalna“, bolje plaćena radna mjesta budućnosti. Pri tome će naglasak biti na istraživanjima i razvoju novih proizvoda – u suradnji s visokoškolskim ustanovama koje mogu dio svojih operacija izvoditi na području Općine. Analizom sadašnjeg stanja je utvrđeno da se ubrzavanje društveno-ekonomskog razvitka ne može temeljiti na postojećoj gospodarskoj strukturi. Potrebne su promjene u lokalnom gospodarstvu i stvaranje nove gospodarske strukture s „pametnim poduzećima“ koja će stvarati nova i kvalitetna radna mjesta. Za ostvarivanje ovog razvojnog cilja planiraju se **slijedeće provedbene mjere:**

M 1.1 – Razvoj postojeće i proširenje poduzetničke zone kao središnjeg mjesta razvoja gospodarstva u Općini

M 1.2 – Razvoj širokopojasnog pristupa Internetu kao preduvjeta za tranziciju prema pametnog gospodarstvu i poljoprivredi

M 1.3 – Unapređenje i razvoj „pametne i zelene“ javne turističke infrastrukture kao pretpostavke za razvoj „održivog turizma“

- 2. Stvaranje prostornih uvjeta i infrastrukture za razvoj „pametne poljoprivrede“** – u Općini će se poticati transformacija PG – ova prema „pametnoj poljoprivredi“. Kako bi se omogućila visoko učinkovita i održiva poljoprivredna proizvodnja u Općini, odnosno „zelena i digitalna“ poljoprivredno – prehrambena industrija, bit će potrebno osigurati infrastrukturu za stvaranje efikasnih i kvalitetnih sustava upravljanja vodom i hranjivim elementima – posebice u odnosu na valorizaciju potencijala bogatstva podzemnih voda u Općini.

Raspoloživi prirodni resursi te tradicija poljoprivredne proizvodnje, osobito u području proizvodnje voća i povrća, predstavljaju pretpostavke za ubrzavanje razvoja ovog ekonomskog sektora u Općini i stvaranje novih radnih mjesta. Razvoj poljoprivrednih djelatnosti se danas mora temeljiti na novim tehnologijama, korištenju obnovljivih izvora energije i lokalnoj preradi poljoprivrednih proizvoda. U tom kontekstu se planiraju slijedeće **mjere intervencije** u ovom prioritetnom području djelovanja:

M 2.1 – Izgradnja javne prometne i poljoprivredne infrastrukture u cilju ubrzavanja razvoja poljoprivrede na

M 2.2 – Uspostavljanje sustava digitalnog umrežavanja poljoprivrednih proizvođača
M 2.3 – Razvoj sustava prijenosa znanja i cjeloživotnog učenja poljoprivrednih proizvođača na području Općine

- 3. Unaprjeđenje kvalitete života u Općini** – sva općinska naselja će imati unaprjeđene sve aspekte kvalitete života u odnosu na provedeno sveobuhvatno uređenje. Ono će biti temeljeno na urbanističko – arhitektonskoj studiji koja će dati temelje za detaljni urbanističko – arhitektonski plan u skladu s kojim će biti građeni i/ili uređivani javni i privatni objekti. Također, Općina će osigurati adekvatne prostore za udruge i programe u kulturi, sportu i ostalim kreativnim djelatnostima.

Osim stvaranja novih i kvalitetnih radnih mjesta na području Općine, podizanje opće kvalitete življenja je jedna od temeljnih pretpostavki zadržavanja sadašnjih i privlačenja novih ljudskih potencijala (demografske obnove) nužnih za ubrzavanje ekonomskog razvitka. U ovom području se planiraju **slijedeće mjere**:

M 3.1 – Nastavak razvoja komunalne infrastrukture i zaštite okoliša

M 3.2 – Uređenje javnih površina, pješačkih zona i šetnica

M 3.3 – Unaprjeđenje obrazovne, društvene, sportske i kulturne infrastrukture

M 3.4 – Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture

- 4. Digitalna i zelena tranzicija Općine** – u okviru razvojnog koncepta „pametna općina” bit će digitalizirana općinska uprava i komunalne usluge, razvijene digitalizirane usluge zdravstvene i socijalne skrbi, razvijene usluge „pametne” lokalne javne mobilnosti temeljene na obnovljivim izvorima energije, uspostavljen sustav razmjene lokalnih proizvoda i usluga, uspostavljen digitaliziran sustav zaštite

okoliša, unaprijeđena energetska učinkovitost zgrada javnog sektora te općinske infrastrukture.

Općina planira korištenje digitalnih tehnologija unaprijediti kvalitetu i dostupnost javnih usluga koje općinska uprava pruža svojim stanovnicima i posjetiteljima. Komunalna poduzeća i poduzeća u vlasništvu Općine također planiraju digitalizacijom poslovanja unaprijediti kvalitetu svojih usluga.

Lokalno dostupne obnovljive izvore će Općina iskoristiti za mono- i kogeneracijsku proizvodnju energije. Općina također planira otok Babac transformirati u "zeleni otok" u cilju stvaranja pretpostavki za razvoj specifičnih oblika turizma (zeleni turizam, kulturni turizam i sl.). Za ostvarivanje ovog cilja planiraju se slijedeće **provedbene mjere**:

M 4.1 – Digitalizacija javnih usluga koje pruža Općina i njena poduzeća

M 4.2 – Razvoj sustava odvojenog prikupljanja otpada i zaštite okoliša

M 4.3 – Razvoj lokalne proizvodnje energije iz obnovljivih izvora

M 4.4 – Urbanističko i komunalno uređenje otoka Babac kao "zelenog otoka"

Planom razvoja Općine na principu "pametna općina" za razdoblje 2021-2027. godina su postavljeni strateški temelji za razvoj i implementaciju Strategije zelene urbane obnove.

4. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI

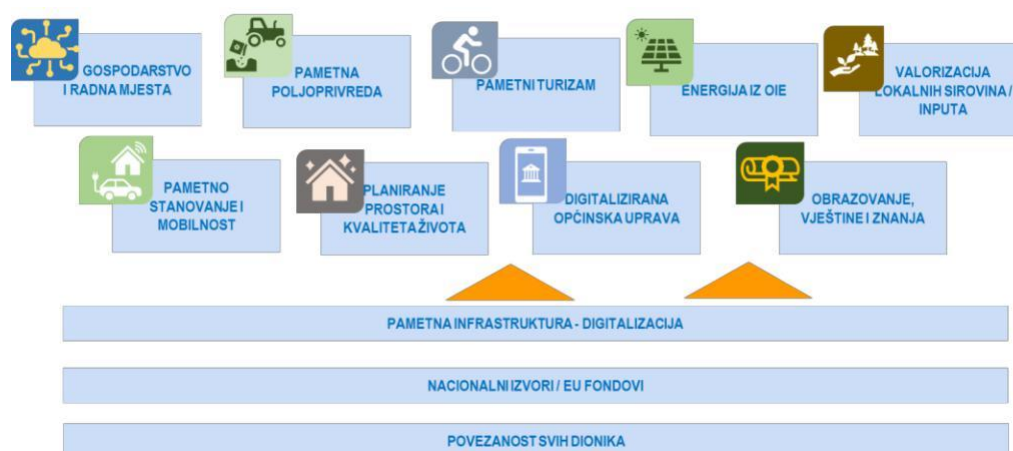
Na temelju analiza postojećeg stanja koja je provedena u okviru procesa izrade Plana razvoja Općine za razdoblje. 2021-2027. godina identificirane su glavne dugoročne razvojne potrebe. Glavna potreba odnosi se na **ostvarivanje ubrzanog socio – ekonomskog razvitka**, koji će biti **održiv** i čije će koristiti osjetiti svi dionici na razini Općine. Također, Općina mora izgraditi **otpornost** na aktualne i buduće krize i katastrofe. U ovom kontekstu su ključne razvojne potrebe Općine definirane prema slijedećem:

1. **Dinamiziranje ekonomskih aktivnosti te stvaranje kvalitetnih i bolje plaćenih radnih mjesta** predstavlja glavnu razvojnu potrebu.;
2. **Promjena gospodarske strukture** prema **dugoročno održivim ekonomskim aktivnostima** u kontekstu razvojne paradigme „**pametna općina**“ je također jedna od prioritarnih razvojnih potreba.
3. **Unapređenje kvalitete života**, ulaganja u obrazovnu, kulturnu i društvenu infrastrukturu te stvaranja pretpostavki za **ubrzavanje ukupnog socio-ekonomskog razvitka**.

4.1 Razvojne potrebe u kontekstu ZUO

U kontekstu Strategije ZUO, osnovne razvojne potrebe Općine se proširuju kako je prikazano u Slici 3.

Slika 3. Pregled razvojnih potreba Općine u kontekstu ZUO

Izvor: Plan razvoja Općine za razdoblje 2021-2027. / T&MC Group

Osim razvoja gospodarstva i stvaranja novih i kvalitetnih radnih mjesta, koja ne bi ovisila samo o turističkim djelatnostima, s obzirom na raspoloživu prirodnu ZI (poljoprivredne površine u zaobalju) Općina ima potrebu razvijati "pametnu poljoprivredu", dakle održivu i biološku poljoprivredu. U tom smislu je zaštita i održiva valorizacija lokalne prirodne ZI i resursa (poljoprivredne površine i slatka voda u zaobalnom području Općine) postavlja kao vrlo važna razvojna potreba.

Očuvanje postojeće i proširenje ZI u urbanim naseljima Općine se u kontekstu ZUO postavlja kao najvažnija razvojna potreba.

Pametno stanovanje i mobilnost kao razvojna potreba uključuje paradigmu kružnog gospodarenja zgrada i korištenje "zelenih" rješenja u lokalnoj mobilnosti.

4.2 Razvojni potencijali

Geografski položaj te postojeća prirodna "zeleni" i "plavi" infrastruktura predstavljaju glavne razvojne potencijale u kontekstu ZUO.

Općina je smještena na samoj obali Jadranskog mora, u Zadarskoj županiji, na reljefno uravnom prostoru smjera pružanja sjeverozapad – jugoistok, gdje se ističe niski obalni rub, a visinske kote nadmorske visine većim dijelom ne prelaze 100 m nadmorske visine. Koeficijent razvedenosti obale je manji od koeficijenta na razini Zadarske županije.

Zaobalni dio Općine spada u cjelinu Ravni kotara. Hidrografska cirkulacija podzemnih voda izuzetno je složena s obzirom na prisutnost dobro propusnih vapnenaca, te u odnosu na blizinu Vranskog naplavnog bazena predstavlja značajan valorizacijski potencijal u svrhu razvoja poljoprivredne djelatnosti i širenja ZI.

5. OSNOVNA OBILJEŽJA PODRUČJA OBUHVATA

Područje obuhvata ove strategije ZUO je područje Općine Sveti Filip i Jakov.

Prema popisu stanovništva 2021. godine, na području Općine ukupno živi 4.461 stanovnik, što je 4.457 stanovnika u šest kopnenih naselja Općine: Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar na Moru, Sikovo, Donje Raštane, Gornje Raštane. Obalna naselja su Sveti Filip i Jakov, Turanj i Sveti Petar na Moru, dok su zaobalna naselja Sikovo, Donje Raštane i Gornje Raštane.

Broj stanovnika po naseljima u Općini prikazan je u Tablici 3.

Tablica 3. Pregled broja stanovnika Općine po naseljima (2021.)

Naselje	Broj stanovnika (2021.g)
Sveti Filip i Jakov	1.603
Turanj	1.121
Donje Raštane	485
Sveti Petar na Moru	458
Gornje Raštane	425
Sikovo	365
Otok Babac	4
Ukupno broj stanovnika u Općini:	4.461

Izvor: Državni zavod za statistiku

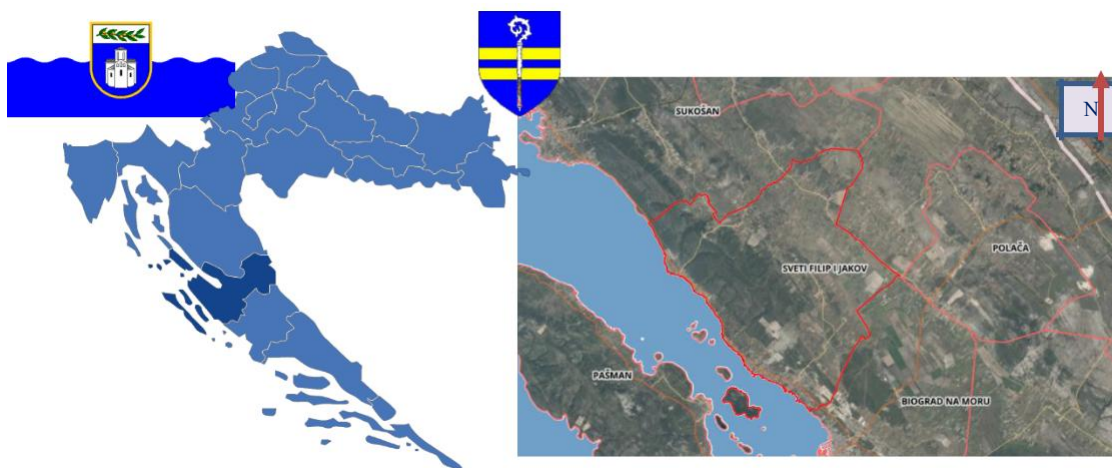
Otok Babac je 2018. godine izdvojen iz naselja Turanj te postaje samostalno općinsko naselje, čime Općina postaje otočna Općina, s ukupno sedam naselja. Više od 60% stanovnika živi u dva naselja Općine: Sveti Filip i Jakov i Turanj.

Prosječna gustoća naseljenosti je 97,4 stanovnika po km², što je značajno više od prosječne gustoće naseljenosti Zadarske županije (41,9 stanovnika po km²), ali i nacionalnog prosjeka gustoće naseljenosti (75,7 stanovnika po km²). Broj stanovnika Općine se u protekla tri desetljeća nije značajnije mijenjao.

Slika 19 prikazuje smještaj Općine, koja graniči na kopnu s Općinom Sukošan, Gradom Benkovcem i Gradom Biograd na Moru.

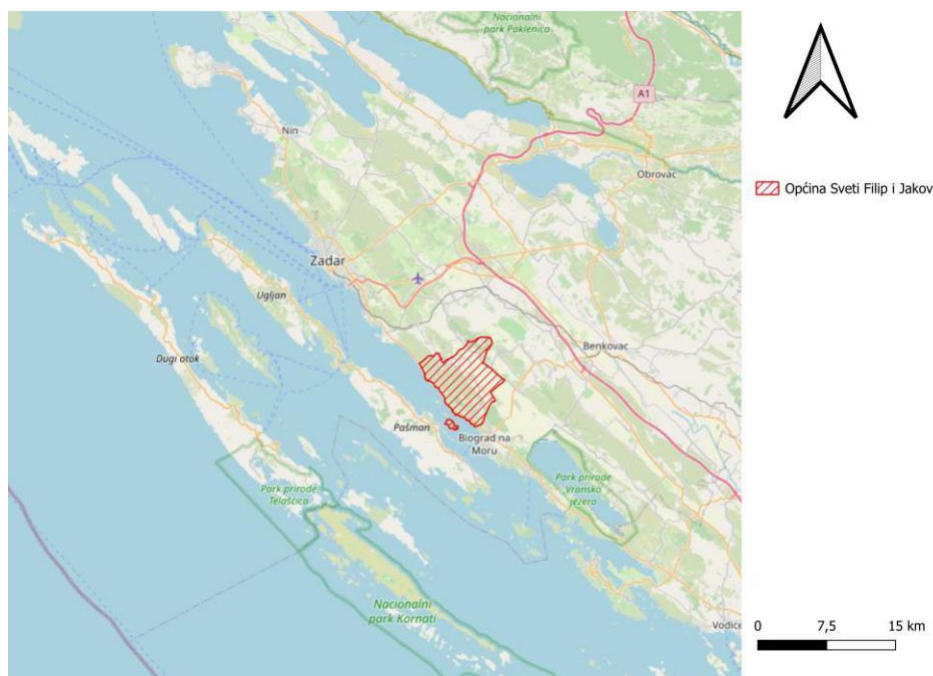
Slika 4. Geografski položaj Općine u okviru Zadarske županije

Izvor: Geoportal / prilagodba: T&MC Group

Na području Općine postoji 7 naselja: Babac, Donje Raštane, Gornje Raštane, Sikovo, Sveti Filip i Jakov, Sveti Petar na Moru i Turanj. Na Slici 5. vidljiv je smještaj naselja na području Općine.

Slika 5. Položaj naselja u Općini Sveti Filip i Jakov

Izvor: GoogleMaps

Naselja Sveti Filip i Jakov, Turanj i Sveti Petar na Moru su smještena u priobalnom području, dok su Sikovo, Raštane Gornje i Donje se nalaze u zaobalnom dijelu Općine. Naselje Babac zauzima područje otoka Babac.

5.1 Prostorni i prirodni potencijali

Općina je smještena na samoj obali Jadranskog mora na reljefno uravnomernom prostoru smjera pružanja sjeverozapad – jugoistok, gdje se ističe niski obalni rub, a visinske kote nadmorske visine većim dijelom ne prelaze 100 m nadmorske visine. Koeficijent razvedenosti obale je manji od koeficijenta na razini Zadarske županije.

5.1.1 Prostorne cjeline

Općina je smještena u južnom dijelu Zadarske županije. Površina administrativnog područja Općine iznosi 48,84 km², odnosno 1,4% površine Županije, a prema navedenoj površini, Općina je 13 po veličini od ukupno 28 jedinica lokalne samouprave u sastavu Zadarske županije.

Prostor Općine se u planovima upravljanja prostorom dijele na četiri cjeline:

- Urbanizirana naselja uz obalu mora –
 - urbanizirano područje naselja Sveti Filip i Jakov i Turanj, i naselje Sveti Petar na Moru;
- Ruralno područje i ruralna naselja u zaobalnom području;
- Tri nenastanjena otočića, te
- Plodni poljoprivredni prostor Općine koji ulazi u prostor Ravnih kotara.

Prostor Općine uz obalu Jadranskog mora je visoko urbaniziran i izgrađen, te je teško razaznati granice pojedinih naselja. U naseljima Sveti Filip i Jakov i Turanj, koja su praktično spojena, živi oko 61% od ukupnog broja stanovnika Općine.

Urbanizirani prostori uz obalu čine svojevrsnu općinsku rivijeru koju obilježavaju karakteristični elementi: plaže, promenade i šetnice, rezidencijalni objekti i vrtovi.

Biljni pokrov se može razvrstati u dvije skupine:

- Priobalje i otoci gdje je makija najzastupljenija, te u manjem dijelu zajednice alepskog bora, koje se najvećim dijelom nalaze na području Svetog Filipa i Jakova i Turnja, i

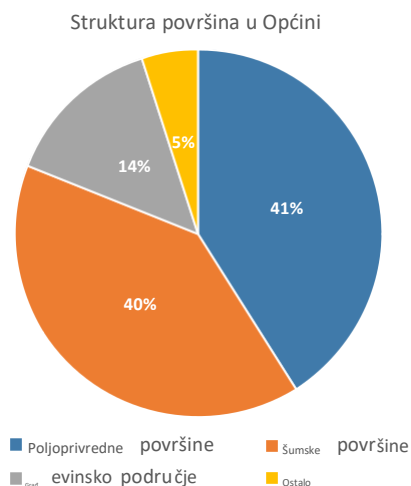
- Zaobalje gdje dominiraju polja, poljoprivredne površine i livade. Na području naselja Gornje Raštane mogu se pronaći degradirane zajednice hrasta medunca. Ostale površine su prekrivene makijom.

Biljne zajednice su u pravilu autohtone, osim nekoliko stabala palmi koje su u prostor Općine introducirane.

5.1.2 Namjene korištenja prostora

Sukladno prostornim planovima, u pogledu **namjene** korištenja prostora Općine, poljoprivredne površine zauzimaju 41% ukupne površine, šumsko područje 40%, područje u kojem je moguća izgradnja tek 14%, te ostale površine 5% (Grafikon 1).

Grafikon 1.: Pregled površina Općine prema namjeni

Izvor: VII. Izmjene i dopune prostornog plana uređenja Općine Sveti Filip i Jakov

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (dalje u tekstu: APPRRR) za registrirane poljoprivredno – gospodarske aktivnosti na obradivim površinama se koristi tek 19,97 % ukupne površine Općine.

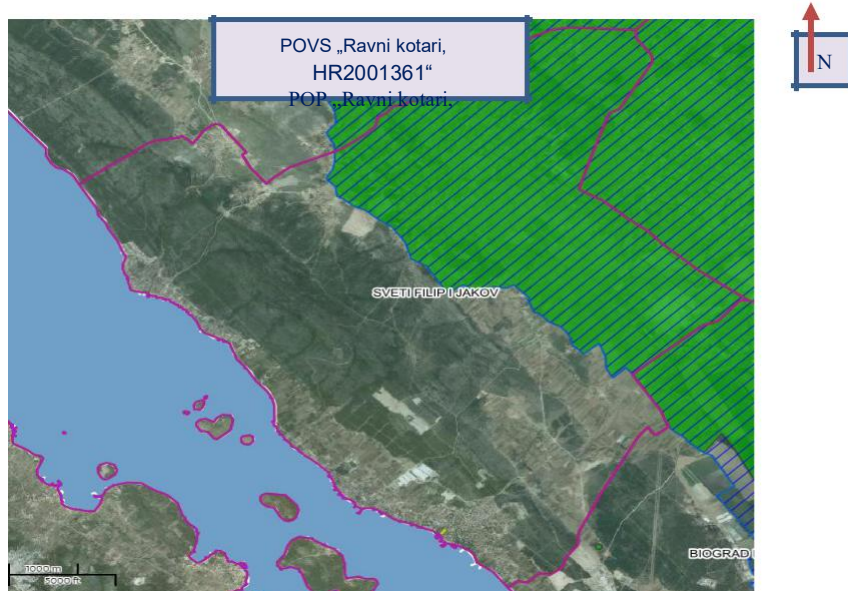
Šumske površine, odnosno površina Općine kojom upravlja državno poduzeće Hrvatske šume d.o.o. zauzimaju veliki dio prostora - 1.937,21 ha ili 40% ukupnih površina. Građevinsko područje zauzima 14% površine Općine, od kojeg je do sada a izgrađeno oko 10% površine Općine. Za izgradnju i urbanizaciju je raspoloživo je 191,08 ha.

Na području Općine uspostavljena je Ekološka mreža Natura 2000 – područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove POVS „Ravni kotari HR2001361“ i područja očuvanja

značajna za ptice POP „Ravni kotari, HR1000024,,. POVS „Ravni kotari HR2001361“ i POP „Ravni kotari, HR1000024,, na području Općine u cijelosti ili dijelom pokrivaju naselja: Gornje Raštane (u cijelosti) i Donje Raštane, Sikovo i Sveti Filip i Jakov (Slika 6).

Stanišni tip mediteranskih visokih vlažnih (*Molinio-Holoschoenion*) livada i spilja pogodan je kao trajno stanište vrstama šišmiša, leptira, zmija, rakova i kornjača.

Slika 6. Područja po Ekološkom mrežom Natura 2000

Izvor: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu – Biportal

U naselju Sveti Filip i Jakov na površini od 0.68 ha nalazi se spomenik parkovne arhitekture **park Folco Borelli**, koji je pod zaštitom od 1964. godine. Park Folco Borelli uređen je početkom 20. stoljeća od strane Alfonsa Borellija ⁴, prema predlošku ondašnjih talijanskih vrtova koji su sadržavali egzotično bilje (na tragu botaničkih vrtova). Neke od prisutnih egzotičnih vrsta u Parku su atlantski cedar, grčka i andaluzijska jela. Pored ovih egzotičnih vrsta u Parku Folco Borelli nalaze se i brojne domaće vrste četinjača. Na Slici 7. prikazan je izgled i smještaj parka Folco Borelli.

⁴ Alfons Borelli Vranski je bio načelnik grada Zadra 1913. godine. 1920. je godine bio kandidat na izborima za rimski parlament, a bio je zastupnik lastovskih i zadarskih Hrvata. Rodom iz hrvatske plemenitaške obitelji Borellija Vranskih

Slika 7. Izgled i smještaj parka Folco Borelli

Izvor: Javna ustanova Natura Jadera

S obzirom na izrazito zadovoljavajući prirodni potencijal u odnosu na geološko – geomorfološke, hidrološke i klimatološke faktore, kao i izvrsnu kakvoću mora, za ZUO postoje značajni prirodni i prošireni prirodni (npr. park Folco Borelli) potencijali.

5.2 Klimatska obilježja

Na području Ravnih kotara, geografskom području kojem pripada područje Općine prevladava umjereno topla kišna klima s vrućim ljetom. Ovu klimu karakteriziraju vruća ljeta i blage zime, s povremenim hladnim valovima. Srednja temperatura najtoplijeg mjeseca veća je od 22 °C, a dnevni maksimumi su uglavnom između 35 i 38 °C. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca varira između 4 °C i 13 °C. Godišnja količina oborine je znatna, a najviše oborina padne u zimskom dijelu godine. U projekcijama do 2040. godine, prema Strategiji prilagodbe **klimatskim promjenama** u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070 (NN 46/2020), na području Ravnih kotara očekuju se klimatske promjene⁵. Predviđa se smanjenje srednje godišnje količine oborina, smanjenje broja kišnih razdoblja, povećanje broja sušnih razdoblja, neravnomjerniji raspored oborina, povećana učestalost ekstrema, porast srednje brzine vjetra tijekom ljeta i jeseni te povećanje srednje godišnje temperature zraka za 1 do 1,4 °C. Kao posljedica smanjenja srednje godišnje količine oborina, povećanja srednje godišnje temperature zraka i broja sušnih razdoblja može doći do povećanja evapotranspiracije, smanjenja površinskih i podzemnih otječenja, a time i do mogućeg smanjenja vodnih zaliha. Ovakvo će stanje posebno biti izraženo u ljetnom razdoblju, kada su klimatski čimbenici najizraženiji te su pojačani antropogeni pritisci, iskazani u porastu potreba za vodom.

⁵ Plan upravljanja područjima ekološke mreže Ravnih kotara

Područje Ravnih kotara, kojem pripada zaobalno područje Općine obilježava krajobraz u kojem se smjenjuju poljoprivredne površine, travnjaci, šumarci i vodena staništa rijetkih biljnih i životinjskih vrsta. Područje Ravnih kotara bila su u prošlosti povremeno plavljena. Ljudskom intervencijom, odnosno izgradnjom kanala za odvodnju su oplavljena područja isušena kako bi se omogućila poljoprivredna proizvodnja.

Povećavanje insolacije, kao neposredna posljedica klimatskih promjena, utječu na turizam, poljoprivredu i promjene na prirodnom pokrovu tla te tako i na područja zelene infrastrukture. Insolacija iznosi oko 2.490 h/god (Vis 2.700, Hvar 2.696, Rab 2.479, Šibenik 2.572, Rijeka 2.000, Zagreb 1.800 i Osijek 1.859). Radi se o znatnoj insolaciji koja tek malo zaostaje za južnim Jadranom, dok je oko 10% veća nego na sjevernome Jadranu. Srednja količina sunčeva zračenja iznosi oko 600 cal/cm/dan u srpnju i oko 110 cal/cm/dan u prosincu, a prosječno godišnje oko 350 cal/cm/dan⁶. Visoka razina insolacije omogućuje učinkovito korištenje obnovljive energije sunca za proizvodnju toplinske i električne energije.

U pogledu vlage, srednja godišnja vrijednost iznosi 72%. Najvlažniji dijelovi godine su proljeće i jesen, zima je tek nešto suša, a najsušniji dio je ljeto. Vlažnost se kreće od 67% u srpnju do 80% u zimskom vremenu. Raspodjela padalina tijekom godine je nepravilna - najmanje padalina ima ljeti (16%), a najviše u jesen (36%). Snijeg je rijetka pojava. U razdoblju od 30 godina snježni pokrivač visine barem 1 cm izmjeren je u samo 11 zima ili prosječno svake treće zime. Zadržavao se vrlo kratko, 1 do 6 dana, a samo 1985. godine u siječnju čak 10 dana. U dvije zime izmjeren je maximum visine snježnog pokrivača - 1967. godine u siječnju 19 cm i 1985. godine u siječnju 15 cm. U ostalim zimama visina snježnog pokrivača iznosila je 1 do 8 cm.

5.3 Gospodarski potencijali

S obzirom na razinu gospodarske razvijenosti, prema kompozitnom pokazatelju vrijednosti indeksa razvijenosti, Općina spada u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave (ukupno je osam skupina). Vrijednost indeksa razvijenosti Općine je 103,597 (dok je, primjerice, najbolje rangirana JLS Općina Kostrena s 117,842). Zadarska županija spada u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje

⁶Izvor: Prostorni plan uređenja područja Općine Sveti Filip i Jakov

se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave (ukupno je četiri skupine).

5.4 Kulturna baština

Tisućljetni povijesni razvoje područja Općine je ostavio brojna kulturna dobra koja su zaštićena kao materijalna i nematerijalna kulturna baština (Tablica 4).

Tablica 4. Zaštićena kulturna dobra

Naziv kulturnog dobra	Lokacija
Ostaci antičke rustične vile s pristaništem	Sveti Filip i Jakov
Dvorine - ostatci Rogovskoga dvora	Sveti Filip i Jakov, Rogovske Opatije
Ostaci antičke arhitekture	Turanj
Ostaci antičkog pristaništa	Turanj
Arheološko nalazište Gradina	Turanj
Kulturno-povijesna cjelina naselja Sv. Filipa i Jakova	Sveti Filip i Jakov
Kulturno – povijesna cjelina mjesta Turanj	Turanj
Zaseok Mandići i kula Fortica na otoku Babcu	Otok Babac
Stara župna crkva sv. Mihovila	Sveti Filip i Jakov
Crkva sv. Roka (sv. Mihovil)	Sveti Filip i Jakov
Crkva sv. Andrije	Otok Babac
Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije na groblju	Turanj
Kula	Turanj

Izvor: Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara / Prilagodba T&MC Group

Prapovijesno arheološko nalazište Gradina, smješteno je iznad naselja Turanj, svjedoči o naseljenosti ovog područja u razdoblju kasnog brončanog doba te je bilo aktivno u cijelom vremenu dominacije Liburna na istočnoj obali Jadranskog mora. Gradina je bila tipično naselje na uzvisini, opasano s pet slojeva suhozida koji je predstavljao zaštitni bedem (Slika 8).

Slika 8. Arheološko nalazište Gradina kod naselja Turanj

Izvor: Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara

Na otočiću Frmiću se nalaze ostaci antičke rustične vile (Slika 9). Oko ostataka infrastrukture pristaništa prisutno je balastno kamenje s nekadašnjih brodova, kao i antička keramika – dokaz trgovinske aktivnosti.

Slika 9. Ostaci antičke rustične vile s pristaništem na otoku Frmiću

Izvor: Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara

Ubrane cjeline naselja Sv. Filip i Jakov i naselja Turanj su zaštićene u cjelini kao povijesno-kulturna baština.

Na otoku Babac je zaštićena povijesna cjelina zaseoka Mandići i kula Fortica, materijalna dobra s obilježjima renesanse koja datiraju iz razdoblja od 15. stoljeća, te su sve do 20. stoljeća bila nastanjena. S obzirom na uočeni valorizacijski potencijal, planirana je sanacija Bastiona – ljetnikovca obitelji de Soppe (Slika 10.), uz sufinanciranje Ministarstva kulture, čime bi se očuvao objekt od daljnjeg propadanja, zaštitio, ali i valorizirao unutar kulturnog turizma. Atraktivnost gospodarsko – ladanjskog sklopa kuće počiva u očuvanosti jugozapadnog dijela bastiona s ulaznim vratima i grbom obitelji de Soppe. Na otoku se nalazi i zaštićena Crkva sv. Andrije. antička keramika – dokaz trgovinske aktivnosti.

Slika 10. Ostaci arhitekture bastiona na otoku Babac

Izvor: Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara

Iz starohrvatskog razdoblja na području Općine prisutni su ostaci Rogovskog dvora, građevine stambeno – gospodarske namjene, danas smještene uz prometnicu Sv. Filip i Jakov- Sikovo (Slika 11.). Vrijeme izgradnje se datira u 11. stoljeće, a nastao je na posjedu koji je darovnicom dan Benediktinskoj opatiji. Vrhunac aktivnosti smješta se u 14. i 15. stoljeće i iz tog razdoblja pronađeni su ostaci kasnosrednjovjekovne keramike, a za vrijeme osmanskih nadiranja u 16. stoljeću je uništen. Nedugo zatim dijelom je obnovljen i dograđen, a njegova svrha je promijenjena u onu osmanske straže i carinarnice.

Slika 11. Ostaci dvora u Rogovskim Opatijama, Sv. Filip i Jakov

Izvor: Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara

Kula u naselju Turanj je jedan od elemenata kasnosrednjovjekovne / ranonovovjekovne (14. – 16. stoljeće) mletačke fortifikacijske arhitekture. Kula je obnovljena, s otvorima u

obliku puškarnica, strelnica i prozora, visine 10,50 m, s terasom s kruništem na vrhu kule (Slika 12). Po predaji se naziva „Kula hrvatskih plemića Meštrovića“.

Slika 12. Kula u naselju Turanj

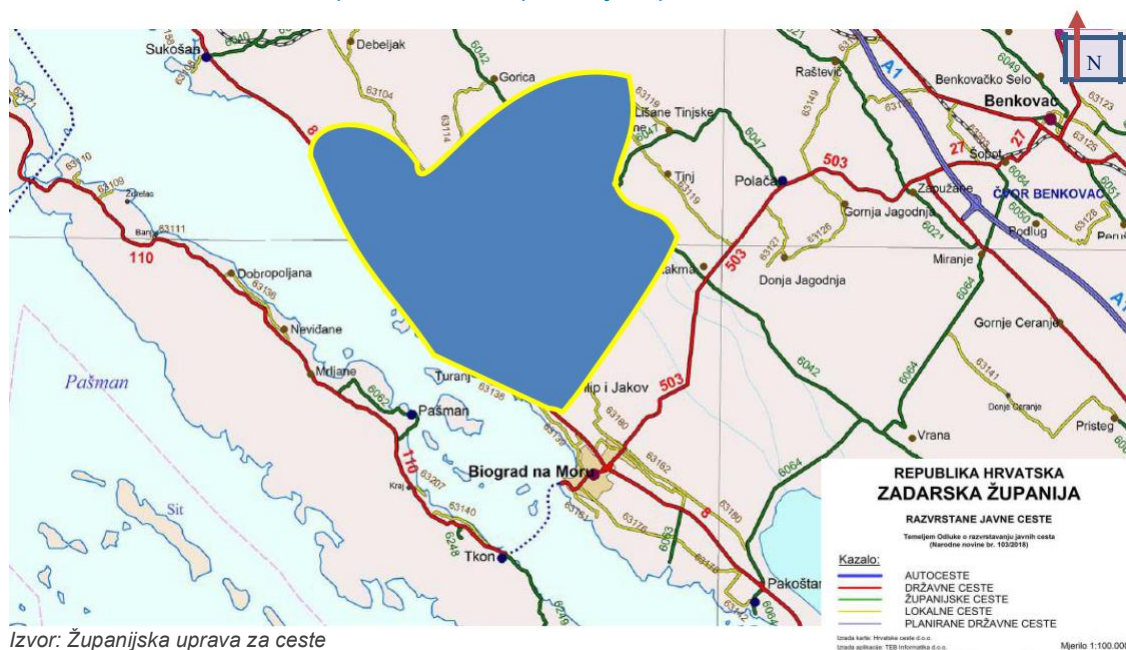
Izvor: Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara

Bogata kulturna baština predstavlja zanimljivu atrakcijsku osnovu za razvoj kulturnog turizma koji se temelji na interpretaciji baštine i povijest kroz uključive turističke doživljaje i događanja.

5.5 Prometna infrastruktura

Općina ima povoljan prometni položaj u odnosu na cestovne, zračne i pomorske prometne pravce.

Slika 13. Prikaz cestovnih prometnica na području Općine

Izvor: Županijska uprava za ceste

Iznimno je značajan položaj na glavnim cestovnim pravcima koji predstavljaju glavnu poveznicu sjeverne, srednje i južne Dalmacije s sjeverom Hrvatske. Kroz samu Općinu u dionici duljine 10 km prolazi državna cesta DC 8, poznatija kao Jadranska turistička cesta, te autocesta A1 koja je udaljena 15 km (čvorište Benkovac) od središta Općine (Slika 13).

Prometna infrastruktura **željezničkog prijevoza** prostoru Općine nije razvijena. Obližnja željeznička pruga M606 Knin – Zadar ne održava linije putničkog prijevoza, već samo teretnog.

U odnosu na **lučku infrastrukturu pomorskog prometa** u Općini, u naseljima Sv. Filip i Jakov, Sv. Petar na Moru i Turanj nalaze se pomorske luke lokalnog značaja koje služe javnoj uporabi.

Poduzeću Marina sunčani resort d.o.o. je 2022. godine dodijeljena koncesija za izgradnju nove i rekonstrukciju postojeće lučke infrastrukture u naselju Sveti Filip i Jakov.

Slika 14. Vizualizacija projekta uređenja luke u naselju Sveti Filip i Jakov

Izvor: Županijska lučka uprava

Nautički dio luke u Sv. Filipu i Jakovu koji je primio koncesionar Marina sunčani resort d.o.o u koncesiju veličine je ukupno 49.818,00 m², od čega se 605,00 m² odnosi na postojeću kopnenu površinu, 6.886 m² na buduću kopnenu površinu te 42.327 m² na morski dio. Dio operativnog dijela luke koji se je u koncesiji pod obvezom izgradnje i povrata istog po završetku izgradnje i opremanja na upravljanje davatelju koncesiju obuhvaća 957 m². Koncesionar se obvezuje izvršiti investicijska ulaganja iznosa minimalno EUR 4,700 milijuna u:

- 1) **Nautički dio luke** otvorene za javni promet u funkciji prihvata jahti i brodica u tranzitu;
- 2) **Dio operativnog dijela luke** u funkciji obavljanja lučkih djelatnosti priveza i odveza brodova u javnom linijskom obalnom pomorskom prijevozu ili povremenom obalnom pomorskom prijevozu te ukrcaja i iskrcaja putnika; te
- 3) **Opremu u nautičkom dijelu luke** te dijelu operativnog dijela luke.

Planirana je izgradnja 127 nautičkih vezova u nautičkom dijelu luke dužine 90 metara, zatim slijedi operativni dio luke koji se nalazi na operativnoj obali dužine 65 metara. Ostali dio luke Svetom Filipu i Jakovu namijenjen je komunalnom vezu.

Privatni koncesionar je u trenutku izrade ovog dokumenta dovršio prvu fazu izgradnje nautičkog dijela luke.

Županijska lučka uprava (ŽLU) je pripremila projektnu dokumentaciju za uređenje komunalnog dijela luke u Svetom Filipu i Jakovu. ŽLU je ovaj projekt prijavila za sufinanciranje unaprjeđenja lučke infrastrukture i komunalne vezove prema pozivu koji je u travnju 2024. Godine objavilo Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture RH.

Luka Turanj ima operativni dio luke dužine 50 m, dok je ostali dio namijenjen je komunalnom vezu, a luka Sv. Petar na Moru je u cijelosti namijenjena komunalnom vezu. Slika 15 prikazuje sadašnje stanje obiju luka.

Slika 15. Luka u naselju Sv Petar na Moru (lijevo) i luka u naselju Turanj (desno)

Izvor: Županijska lučka uprava Zadar; Općina Sveti Filip i Jakov

Planirano je unaprjeđenje lučke infrastrukture za obje luke. Za izgradnju luke u Turnju postoji situacijsko rješenje, a luka u Sv. Petru je sastavi dio urbanističkog plana uređenja obalnog pojasa naselja Sveti Petar na Moru.

5.6 Vodoopskrba i odvodnja

Javnim vodoopskrbnim sustavom Općine upravlja poduzeće Komunalac d.o.o. iz Biograda na Moru, a distribucijsko područje vodoopskrbnog sustava obuhvaća sva naselja Općine (Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar, Sikovo, Donje Raštane, Gornje Raštane i otok Babac). Pokrivenost područja javnom vodoopskrbnom mrežom na razini Općine prema podacima Komunalca d.o.o. iz Biograda iznosi oko 68%, što je ujedno i razina priključenosti. Pri tome zaobalna naselja Donje Raštane, Gornje Raštane i Sikovo imaju tek djelomično izgrađenu vodoopskrbnu mrežu, bez priključaka lokalnog stanovništva. Pored navedenog, značajni su gubici vode unutar vodoopskrbnog sustava uzrokovani velikim udjelom dotrajalim azbest-cementnim i PVC cjevovodima.

Projektom pod nazivom „Razvoj vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Biograda na Moru, Pašman i Tkon“ koji u kopnenom dijelu obuhvaća Općinu, Grad Biograd na Moru i Općinu Pakoštane, predviđeno je širenje i izgradnja vodovodne mreže (i mreže odvodnje i UPOV - a) te rekonstrukcija postojećih cjevovoda, odnosno postavljanje novih vodovodnih cijevi, kako bi se ostvario cilj postizanja razine priključenosti na vodoopskrbni sustav od 89% u 2027. godini. Nositelj projekta je Komunalac d.o.o. Biograd, a vrijeme implementacije projekta je 2020. – 2023. godina. Prethodno tome, Općina financira izradu projektne dokumentacije za vodovodnu mrežu u naselju Raštane Gornje (Tičevo – Viternici) Raštane Donje, Sikovo te projektiranje kanalizacijske mreže i sanacije vodovoda u Svetom Filipu i Jakovu, Svetom Petru na Moru i Turnju.

Sustavom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Biograd na Moru – Pašman – Tkon upravlja također poduzeće Komunalac d.o.o. iz Biograda na moru. Na ovaj sustav je priključen sustav odvodnje oborinskih i komunalnih otpadnih voda u Općini. Trenutno je na javni sustav odvodnje priključeno tek 49% kućanstava te javnih i poslovnih korisnika. Aglomeracijskim projektom unapređenja mreža odvodnje i pročišćavanja oborinskih i otpadnih voda na području Općine razina priključenosti u 2027. godini trebala dosegnuti 99% korisnika.

Također, projektom Jadran faza II za izgradnju i unapređenje kanalizacijskog sustava u naseljima Sveti Filip i Jakov, Turanj i Sveti Petar na moru pristupilo se razvoju javnog

sustava odvodnje, a kroz projekt II. faze kanalizacijskog sustava Sv. Filip i Jakov, sufinanciranom od strane Ministarstva poljoprivrede (RH) i sredstvima ESI fondova kroz ugovaranje s APPRRR – om u iznosu od 90%, ugrađuje se 4.800 metara cjevovoda za odvodnju, te sanira i gradi vodoopskrbi cjevovod u naselju Sveti Filip i Jakov (pored uličnih cjevovoda rekonstruiraju se i vodovodni priključci koji će se spojiti na novi cjevovod).

5.7 Opskrba energijom područja Općine

HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o. – Elektra Zadar je vlasnik elektro-distributivne mreže na području Općine. Mreža distribucije električne energije uspostavljena je u svim naseljima Općine na zadovoljavajućoj razini, no s obzirom na trend rasta vršnog opterećenja, posebice u vremenu povećane turističke aktivnosti u Općini i okolnom prostoru, planirana su unapređenja mreže.

Kroz većinu naselja Općine (izuzev naselja otok Babac) prolazi distribucijski sustav za prijenos i distribuciju zemnog plina. Tvrtka EVN Croatia Plin je primatelj koncesije za distribuciju plina u Zadarskoj županiji. Plinska mreža Zadarske županije spojena je na magistralni plinovod Bosiljevo – Split.

U Zadarskoj županiji postoje primjeri značajnijeg korištenja obnovljivih izvora za proizvodnju električne energije, kao i nastojanja proširenja infrastrukture za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (VE Korlat udaljena oko 25 km od Općine).

Na području Općine ne postoje značajniji kapaciteti proizvodnje energije iz obnovljivih izvora.

U kontekstu strategije ZUO je potrebno na području Općine poticati razvoj proizvodnje i korištenja energije iz obnovljivih izvora, kako je predviđeno Planom razvoja Općine za razdoblje 2021-2027.godina.

5.8 Gospodarenje otpadom

U proteklim godinama se količine miješanog komunalnog otpada generirane na području Općine Sv. Filip i Jakov prosječno kreću oko 9.600 tona godišnje. Prema procjenama Zadarske županije, količine godišnje prikupljenog odvojenog otpada po vrstama se kreće kako je prikazano u Tablici 5.

Tablica 5. Pregled prikupljenog odvojenog otpada po vrstama na području Općine (2022.g.)

Papir	Plastika	Staklo	Metal	Glomazni	Tekstil	Biootpad
24,3 t	28,3 t	13,1 t	10,1 t	142,2 t	6,5 t	37,46 t

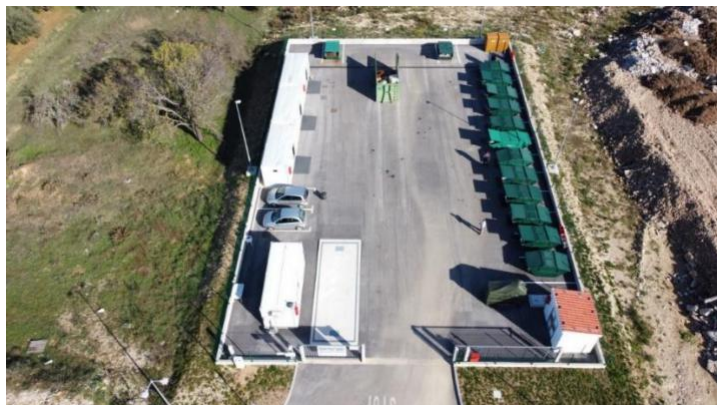
Izvor: Izvješće ZZ o provedi plana gospodarenja otpadom iz 2023.g.

Usporede li se podatci o količinama odvojenog i ukupnog prikupljenog komunalnog otpada, moglo bi se zaključiti da se ipak najveći dio komunalnog otpada ne razdvaja. Javnu uslugu prikupljanja i odvoza miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada na području Općine (naselja: Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar na Moru, Sikovo, Raštane Gornje i Raštane Donje) temeljem ugovora o koncesiji pruža Čistoća d.o.o. Zadar. Usluga je dostupna u svim naseljima Općine, za sva kućanstva. Uslugom odvoza miješanog komunalnog otpada (dalje u tekstu MKO) obuhvaćeno je 2.821 kućanstvo u Općini, 90 obrta i 87 pravnih osoba. MKO se prikuplja u posudama zapremine 120 l i spremnicima (kontejnerima) 1100 l. Dinamika skupljanja i odvoza MKO je zadovoljavajuća – u priobalnim naseljima u razdoblju od 15. lipnja do 15. rujna tri puta u tjedan dana, a ostatak godine dva puta u tjedan dana; u zaobalnim naseljima razdoblju od 15. lipnja do 15. rujna dva puta u tjedan dana, a ostatak godine jednom tjedno.

Korisnicima od strane davatelja usluga nisu omogućeni vlastiti spremnici za odvojeno prikupljanje MKO, odnosno kategorija otpadnog papira, stakla, plastike, metala, biootpada, kao ni usluga odvoza odvojeno prikupljenog MKO, čime bi se značajno utjecalo na povećanje udjela odvojeno prikupljenog MKO – na razini RH u 2019. godini odvojeno je sakupljeno oko 37% u ukupnog komunalnog otpada.

Odvojeno prikupljanje MKO, odlaganje glomaznog otpada, građevinskog otpada i posebnih kategorija otpada za stanovnike Općine moguće je u reciklažnom dvorištu otvorenom 2019. godine u naselju Sveti Filip i Jakov (Slika 16).

Slika 16. Reciklažno dvorište u naselju Sv. Filip i Jakov

Izvor: Općina Sveti Filip i Jakov

Nepropisno odlaganje otpada se nadzire pomoću sustava nadzornih kamera, te se na području Općine redovito provode ostale mjere sprečavanja i uklanjanje nepropisno odloženog otpada, kao i informativne i obrazovne aktivnosti usmjerene na edukaciju stanovnika o pravilnom postupanju s otpadom, posebice unutar sustava za odvojeno prikupljanje otpada.

Ipak, vidljiva je potreba unapređenja sustava odvojenog sakupljanja otpada prema vrstama.

5.9 Gospodarske aktivnosti

Analiza gospodarskih aktivnosti na području Općine ukazuje na nepovoljnu poduzetničku strukturu. Na području Općine ne postoje srednja i velika poduzeća, već samo obrti, mikro poduzetnici te nekolicina (3) mala poduzeća. Vidljiva je potreba akceleracije razvoja poduzeća kako bi se osiguralo postojanje adekvatnog broja radnih mjesta u Općini i kako bi se uistinu dinamizirale ekonomske aktivnosti. Poljoprivredne aktivnosti nisu razvijene u skladu s postojećim razvojnim potencijalom. Sezonski karakter turizma u Općini je vrlo izražen, a razvojnu slabost predstavlja i niska stopa iskorištenosti smještajnih kapaciteta.

5.9.1 Poduzetništvo

Prema podacima obrtnog registra, na području Općine ukupan broj aktivnih obrta je 133, uz dominantne djelatnosti koje se odnose na turizam, ugostiteljstvo, trgovinu i građevinarstvo.

Poslovnih subjekata – poduzetnika, organiziranih kao društvo s ograničenom odgovornošću ili jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, na području Općine je oko 60, pri čemu su velika većina mikro-poduzetnici (do 10 zaposlenih) i tek 3 mala poduzeća.

U strukturi poslovnih subjekata u Općini nema ni jedno srednje ili veliko poduzeće. Na području Općine djeluju tek tri značajnija poduzetnika, kako je prikazano u Tablici 6.

Tablica 6. Pregled najvažnijih poduzeća koja posluju i koja su registrirana na području Općine

	Naziv	Prihodi u € (2024)	Broj zaposlenih	Djelatnost
1.	More Mandić d.o.o.	10.015.332	18	Trgovina i tur. agencija
2.	Čirjak d.o.o.	5.936.956	28	Graditeljstvo
3.	Sunčani resort	5.013.603	29	Turizam

Izvor: FINA / InfoBiz

Na području Općine postoji 9 poslovnih subjekata koji su proračunski korisnici: Općina Sveti Filip i Jakov, Centar za rehabilitaciju Sveti Filip i Jakov, Osnovna škola Sveti Filip i Jakov, Dječji vrtić Cvit, Centar za pružanje usluga u zajednici Sveti Filip i Jakov, te mjesni odbori za naselja Raštane Donje, Sikovo, Turanj, Sveti Filip i Jakov, koji ukupno zapošljavaju 178 osoba.

Razvoj poduzetništva i otvaranje radnih mjesta na području Općine predstavlja najvažniji prioritet intervencije. U tom smislu je općinska uprava pokrenula uspostavljanje Zone zanatskih i obrtničkih djelatnosti na površini od 20 hektara.

5.9.2 Poljoprivreda

Općina posjeduje značajan poljoprivredni potencijal kojeg je potrebno valorizirati, kako u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, tako i u naknadnim procesima osiguravanja dodatne vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, primjenom postupaka „pametne poljoprivrede“.

Tablica 7. prikazuje strukturu korištenog poljoprivrednog zemljišta koji se vodi u ARKOD digitalnom sustavu identifikacije zemljišnih čestica.

Tablica 7. Struktura obrađenih poljoprivrednih površina prema namjenama

	Oranica	Staklenik	Livada	Krški pašnjak	Vinograd	Maslinik	Voćnjak	Mješoviti višegod. nasadi	Ostalo
Površina ARKOD parcela (ha)	594,43	11,31	70,05	31,23	22,84	138,08	53,47	21,82	19,06
Ukupan broj ARKOD parcela	903	24	154	87	129	564	146	53	35
Prosječna veličina (ha)	0,66	0,47	0,45	0,36	0,18	0,24	0,37	0,41	0,54
Udio u ukupnim ARKOD površinama	62%	1%	7%	3%	2%	14%	6%	2%	2%

Izvor: APPRRR – ARKOD online baza podataka / prilagodba: T&MC Group

Prosječna veličina ARKOD poljoprivredne parcele u Općini je tek 0,46 ha. Prosječna veličina ARKOD parcele u RH je 0,84 ha. Rascjepkanost i male veličine poljoprivrednih površina onemogućavaju adekvatnu količinu poljoprivredne proizvodnje koja bi osigurala održivost poslovanja u sektoru poljoprivrede. Iz navedenoga je vidljiva potreba za suradnjom među poljoprivrednicima, okrupnjavanjem i primjenjivanjem rješenja iz domene „pametne poljoprivrede“.

Prema APPRRR – u, na području Općine je registrirano 276 poljoprivrednih gospodarstava (dalje u tekstu: PG). Tablica 15 prikazuje njihov broj prema naseljima Općine, s obzirom na kategoriju njihove veličine. Najveći dio, čak 86% OPG -ova, raspolaže ARKOD parcelama površine do 3 ha, dok tek 1% se prostire na površini većoj od 20 ha (do 100 ha).

Tablica 8. Veličine ARKOD parcela s kojima raspolažu poljoprivredna gospodarstva u Općini

POVRŠINA ARKOD PARCELE	<3 ha		≥3 i <20 ha		≥20 i <100 ha		UKUPNO	
Naselje	Broj PG-ova	Broj ARKOD parcela	Broj PG-ova	Broj ARKOD parcela	Broj PG-ova	Broj ARKOD parcela	Broj PG-ova	Broj ARKOD parcela
Donje Raštane	25	129	4	52	1	2	30	183
Gornje Raštane	39	253	17	203	-	-	56	456
Sikovo	31	148	9	83	-	-	40	231
Sveti Filip i Jakov	68	295	3	35	1	37	72	367
Sveti Petar na Moru	17	98	-	-	-	-	17	98
Turanj	56	250	4	19	1	7	61	276
UKUPNO	236	1.173	37	392	3	46	276	1.611
UDIO	85,51%	72,81%	13,41%	24,33%	1,09%	2,86%	100%	100%

Izvor: APPRRR – ARKOD online baza podataka / prilagodba: T&MC Group

5.9.3 Turističke djelatnosti

Turizam je u Općini predstavljao razvojnu polugu, posebice u odnosu na svoju funkciju multiplikatora, gdje je razvoj lokane zajednice u brojnim sektorima – stanogradnji, infrastrukturi, kulturi – potenciran rastućom turističkom potražnjom. S obzirom na trendove u oblicima turizma kroz prošlost, i u Općini je bila dominantna vrsta „sunce i more“, determinirana masovnim turizmom, dok su specifični oblici turizma (dalje u tekstu: SOT – ovi) činili tek komplementarnu turističku ponudu za segmente turističke potražnje koji su boravkom u Općini zadovoljavali turističke potrebe vezane uz fizički odmor i opuštanje.

S obzirom na negativan utjecaj koji masovni turizam ima na prirodu destinacije, što je posebice naglašeno njegovim sezonskim karakterom, gdje je vršna potražnja koncentrirana u približno tek četiri ljetna mjeseca (lipanj – rujan), a posebice uzevši u obzir da atrakcijska osnova Općine uvelike počiva na njezinoj prirodnoj atrakcijskoj osnovi, uočena je potreba adaptiranja ponude destinacije i njezinog destinacijskog imidža kako bi se orijentiralo prema rasterećenju u pogledu sezonalnosti, te privuklo turističke segmente više platežne moći koji su motivirani sudjelovanjem SOT-ovima (posebice aktivnim oblicima i kulturnim turizmom). Ostvarenju tih napora pridonosi činjenica da Općina ima izvrstan prometni smještaj (položaj na D8, blizina Zračne luke Zadar, blizina trajektne luke Biograd), te da se u njezinoj blizini nalaze prepoznatljive turističke atrakcije, koje se vezuju uz aktivne i kulturne oblike turizma (NP Paklenica, park prirode Velebit, NP Krka, NP Kornati, park prirode Vransko jezero, rijeka Zrmanja, Grad Zadar i mnoge druge).

Općina je zrela destinacija (kao i njezine šire destinacije Sjeverne Dalmacije, Dalmacije i Jadranske Hrvatske) te iako i dalje bilježi rast turističke potražnje (izuzev 2020. godine, kad su i međunarodni turistički dolasci u svijetu pali za 73%), stope rasta ne ubrzavaju dok istovremeno je i dalje prisutna sezonalnost turističkih kretanja.

U Općini razvojem turizma upravlja općinska uprava i Turistička zajednica općine Sveti Filip i Jakov (dalje u tekstu: TZ Sveti Filip i Jakov), a pri tome se vode načelima održivog razvoja, diverzifikacije i unapređenja kvalitete turističke ponude, ali i znanja i vještina svih zainteresiranih dionika u destinaciji.

COVID – 19 pandemija je imala učinak na strukturne promjene u turističkoj potražnji (kraj masovnih turističkih kretanja, potreba za boravkom u osami i prirodi, potreba za povećanom tjelesnom aktivnosti, zdravlje kroz *farm – to – table* prehranu, itd.).

Tablica 9. Dolasci i noćenja turista na području Općine, 2023.g.

	Destinacija	Broj dolazaka	%	Broj noćenja	%
1.	Općina Sveti Filip i Jakov	48.334	2,3	440.445	2,9
2.	Grad Biograd n/m	227.322	11,0	1.315.741	8,6
3.	Grad Zadar	628.513	30,5	2.342.471	17,4
4.	Zadarska županija	2.056.651	100	15.203.222	100
5.	Republika Hrvatska	19.492.931		92.376.832	

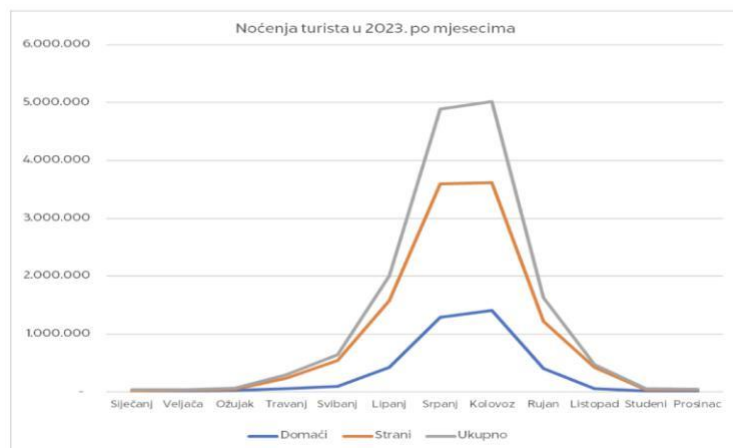
Izvor: eVisitor

Turistički promet na području Općine predstavlja oko 3% ukupnog Turističkog prometa Zadarske županije. Ukoliko podatke o turističkom prometu Općine usporedimo s ostalim JLS u ZŽ može se zaključiti da prostor Općine (još uvijek) nije preopterećen turističkim gospodarskim aktivnostima.

U strukturi turističke ponude smještaja, prema podvrsti objekta dominiraju objekti u domaćinstvu (42 %), kuće za odmor – vikendice (23 %) te stanovi za odmor – vikendice (16 %). Unatoč velikom broju OPG – ova u Općini, uslugu smještaja turistima pruža tek jedno seosko domaćinstvo.

Turistička potražnja na području Općine, podjednako kao u ostalim turističkim predjelima u RH, je izrazito sezonska (Grafikon2.).

Grafikon 2.: Noćenja i dolasci turista po mjesecima, 2023.g.

Izvor: eVisitor

S obzirom na broj kreveta, u strukturi smještajnih objekata najznačajnije udjele također imaju objekti u domaćinstvu (41 %), kuće za odmor – vikendice (14 %), ali i kampovi (15 %). Prosječna godišnja stopa iskorištenosti smještajnih kapaciteta se u Općini se kreće oko 14 %, dok se stopa iskorištenosti smještajnih kapaciteta na nacionalnoj razini kreće oko 21 %.

Turističke djelatnosti na području Općine imaju značajan pozitivan utjecaj na dohotke kućanstava. Sadašnja struktura ponude u kojoj prevladavaju smještajni kapaciteti u obiteljskim kućama ne ostvaruje snažniji učinak na prihode općinskog proračuna.

Strukturne promjene u turističkoj ponudi prema razvoju ponude u ruralnim područjima Općine može imati svoje pozitivne i negativne učinke na ZI.

5.10 Povijest Općine

O povijesti područja Općine prije pojave Liburna ne postoje relevantni podatci. Ipak, s obzirom na iznimno značajno podmorsko arheološko nalazište (arheološko nalazište Tukljača, poznato i kao „Turanjski forum“), pretpostavljeno je postojanje naselja i pripadajuće luke koje datiraju iz razdoblja srednjeg brončanog doba (oko 1.500 g. pr. Kr.). Pronađeni su mnogobrojni artefakti prapovijesne arhitekture, gospodarske i svakodnevne uporabe. Zanimljivost je da su pronađeni i ostaci dugačkog kamenog nasipa kojim je otočić Ričul bio spojen s kopnom. Prapovijesna kultura kojoj ovo nalazište pripada još nije definirana.

U vremenu starijeg željeznog doba, od 10. stoljeća pr. Kr. pa do romanizacije početkom nove ere, na području Općine (odnosno širem području kojim su dominirali Liburni – od Zrmanje do Krke, odnosno na obali od Raba do Murtera) dominantni su Liburni. Smatra se da su Liburni od 10. stoljeća pr. Kr. počeli formirati mala naselja, a prisustvu naselja svjedoče ostaci tumula, odnosno gomila – prapovijesnih humaka od kamenja, koji su se podizali najčešće iznad grobova. Utvrđeno je postojanje malenog liburnskog naselja na području današnjeg naselja Sveti Filip i Jakov, formiranog oko 10. stoljeća pr. Kr., na samom početku željeznog doba, a njegovo postojanje je također utvrđeno na osnovu tumula / gomila, odnosno ukopnih artefakata te suhozida. S obzirom na početak i zamah procesa romanizacije područja uslijed jačanja Rimskog Carstva u prvom stoljeću pr. Kr., obilježenim kolonizacijom liburnske obale iz većih obalnih naselja (liburnska *Idassa* –

rimska kolonija *lader*) i gradnjom rimskih vojnih utvrda, Liburni se dijelom asimiliraju (uz zadržavanje dijela svojih običaja), a istovremeno područje se naseljava mahom islužnim vojnicima Rimskog Carstva, koji grade rimske „*ville rusticae*“ na području Općine.

Seobom slavenskih naroda u 7. i 8. stoljeću, na području Općine, odnosno Primorske Hrvatske, stvaraju se temelji za razvoj Kneževine Primorske Hrvatske, a od 10. stoljeća i Kraljevine Hrvatske. U tom vremenu prostor zaobalnog dijela Općine spada pod posjede grada Biograda na Moru, nad kojim se vlast kroz kraj 9. i početak 10. stoljeća izmjenjivala između hrvatskih kneževa i mletačkog dužda. Biograd na Moru u 11. stoljeću postaje kraljevski grad u kojem je bilo sjedište hrvatskih kraljeva i biskupa. Kralj Petar Krešimir IV. stoga u 11. stoljeću (oko 1060. g.), osniva je benediktinski samostan svetog Ivana u Biogradu, a značajan je zapis prema kojem je posjed Rogovo (nekadašnje imanje / naselje na području Općine) darovano samostanu. Sam razvoj Općine temelji se na razvoju srednjovjekovnog naselja Rogovo. U Rogovu se od 11. stoljeća nalazi crkva Sv. Roka, koja izvorno spada u sakralnu arhitekturu romanike. Služila je za bogoslužje redovnika i kmetova s njihova posjeda. Pretpostavlja se da je rušena više puta – prvi put sredinom prve polovine 12. stoljeća od strane Mletačke Republike (kad su benediktinci preselili opatiju u Tkon na otoku Pašmanu) i uslijed upada za vrijeme osmanskih osvajanja (16. – 17. stoljeće). Pored toga, značajno nalazište je „Dvorine“, profana fortifikacijska arhitektura naselja Rogovo, čija se uloga mijenjala tokom vremena – od starohrvatskog kaštela do osmanske stražarnice. Na Slici 17 prikazana je crkva Sv. Roka (u današnjem stanju) i „Dvorine“.

Slika 17. Crkva sv. Mihovila (lijevo) i kaštel Dvorine (desno) – primjeri starohrvatske arhitekture

Izvor: TZ općine Sveti Filip i Jakov

Najbliži izlaz na more naselja Rogovo bio je na području današnjeg naselja Sveti Filip i Jakov. Pored pristaništa rogovske opatije, postojala je i crkvice Sv. Filipa i Jakova, također

razrušena sredinom prve polovine 12. stoljeća od strane Mletačke Republike. Ona je obnovljena u 14. stoljeću, no ponovno razrušena za vrijeme osmanskih osvajanja. Prvi pisani povijesni izvori sa spomenom toponima Sv. Filip i Jakov odnose se na prethodno spomenuto rogovosko pristanište i crkvicu te datiraju iz 14. stoljeća, a postoji i zabilježba iz 15. stoljeća o zemljama u *konfinu* crkve sv. Filipa i Jakova.

Ipak, Sveti Filip i Jakov je zasigurno naselje od sredine 16. stoljeća, od kada datiraju prvi pouzdani podaci o stanovnicima. Do nastanka novog naselja vrlo vjerojatno dolazi uslijed premještanja stanovništva Rogova na obalu i otoke zbog nadiranja osmanske vojne u zaobalnom dijelu današnjeg područja Općine, čime samo uski obalni pojas ostaje van osmanskog dometa. Sukobi osmanskih i mletačkih snaga na području Općine nastavljaju se i u 17. stoljeću. Sredinom 17. stoljeća (1646. g.) naselje Sveti Filip i Jakov je porušeno od strane mletačkog providura Leonarda Foscola (u Kandijskom ratu), no nedugo nakon toga (1648. g.) ono je ponovno naseljeno, što se povezuje s potiskivanjem osmanske vojske iz zaobalnih krajeva, i kasnijim sklapanjem mira te konačnim svršetkom osmanske prijetnje. Poveznica naselja s rogovskom opatijom vidljiva je kroz grb jednog rogovskog opata koji je uzidan na Kaštelu iz 17. stoljeća. Današnja Crkva Sv. Mihovila podiže se 1707. godine na mjestu nekadašnje crkvice Sv. Filipa i Jakova, prethodno razorene od strane Mlečana, a kasnije i Osmanlija.

U 18. stoljeću vidljiv je rast gospodarske aktivnosti i društvenog razvoja na području Općine, čemu svjedoči i rast broja stanovnika. Nekadašnji Vranski begluk prepušten je na upravljanje obitelji Borelli 1725. godine. Time započinju opsežni meliorizacijski radovi na Vranskom polju, a u samom mjestu Sveti Filip i Jakov grade se rezidencijalni i gospodarski objekti. Primjer je Kuća Borelli sa Arboretumom. Obitelj Borelli i druge značajne hrvatske posjedničke obitelji s područja Općine facilitiraju gospodarski rast područja, sve do agrarne reforme između dva svjetska rata (koja je u Dalmaciji provedena 30 – ih godina 20. stoljeća). Njome su posjedi rascjepkani, a posljedica toga se ogleda i u današnjoj veličini zasebnih poljoprivrednih površina.

Slika 1: Naselje Sveti Filip i Jakov, 1902. godina

Izvor: Goleš, I. (2019.) „Zaboravljena Dalmacija“

Nakon drugog svjetskog rata osnovana je poljoprivredna zadruga „Nova Zora“, a naselje je tada preimenovano u Filipjakov. Kao značajna poluga gospodarskog i društvenog razvoja u drugoj polovini 20. stoljeća pojavljuje se turizam, posebice do vremena razvoja masovnih turističkih kretanja, čiji je vrhunac bio u drugoj polovini 80 – ih godina 20. stoljeća. Naselje je ponovno dobilo naziv Sveti Filip i Jakov 1990 – ih te je promjenom administrativnih granica jedinica lokalne samouprave, odnosno izdvajanjem iz Općine Biograd na Moru, nastala Općina u današnjim administrativnim granicama.

6. ANALIZA ULAZNIH PODATAKA POVEZANA S ZUO

U okviru procesa izrade ovog strateškog dokumenta provedena je analiza strateških dokumenata na državnoj, županijskoj i općinskoj razini:

Državna razina

- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine,
- Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. do 2026. godine
- Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021.-2030. godine,
- Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje od 2021. do 2030. godine
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017.- 2025. godine (NN 72/17)
- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17)
- Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. Do 2030. godine
- Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Priručnik o primjeni zelene infrastrukture

Županijska razina

- Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021-2027.

godina Općinska razina

- Strategija razvoja općina Sveti Filip i Jakov za razdoblje 2021.-2027. godina
- Prostorni plan uređenja općine Sveti Filip i Jakov – X. izmjene i dopune iz 2024. godine
- Plan gospodarenja otpadom 2014-2020. godine
- Plan upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 – Ravni kotari 2023-2032.

6.1 Analiza strateških dokumenata

6.1.1 Plan razvoj Zadarske županije za razdoblje 2021-2027.

Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021-2027. godine je preuzeo razvojne smjerove iz NRS Republike Hrvatske do 2030. godine (Slika 19.):

1. Održivo gospodarstvo i društvo,
2. Jačanje otpornosti na krize,
3. Zelena i digitalna tranzicija, te
4. Ravnomjeran regionalni razvoj.

Slika 19: Razvojni smjerovi Zadarske županije za razdoblje 2021-2027

Izvor: Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021-2027. godine

U okviru razvojnog smjera 3, Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021-2027. godina održivo upravljanje resursima, prostorno planiranje i razvoj zelene infrastrukture postavlja u samo središte ovog razvojnog dokumenta. Pri tome se naglašava da će "Zadarska županija kroz održivo gospodarenje prostornim resursima, primijeniti cjeloviti integralni pristup koji objedinjuje razvoj infrastrukture, sustav zaštite okoliša i prirode, te sustave vezane uz obnovljive izvore energije". U tom smislu su postavljeni posebni ciljevi i mjere za svaki od planiranih razvojnih smjerova. Poveznica posebnih ciljeva i mjera Plana razvoja Zadarske županije je prikazan u Tablici 10.

Tablica 10: Poveznice Posebnih ciljeva i mjera Plana razvoja ZŽ sa strategijom ZUO

Posebni cilj	Mjera	Poveznica sa Strategijom zelene urbane obnove
Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo		
Strateški cilj 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo		
Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti	▪ Mjera 1.1.: Razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture u cilju jačanja atraktivnosti regija za privlačenje investicija ▪ Mjera 1.3.: Uvođenje zelenih tehnologija, modernizacija i de-karbonizacija proizvodnog sektora	Naglasak se stavlja na re-industrijalizaciju gospodarstva Zadarske županije uz modernizaciju i de-karbonizaciju. Projekt zelene urbane obnove podrazumijeva uvođenje ekološki prihvatljivih

	▪ Mjera 1.5.: Razvoj pametnih vještina za industrijsku tranziciju.	tehnologija. Primjeri zelenih rješenja koji mogu doprinijeti smanjenju emisija CO₂ i povećanju energetske učinkovitosti zgrada su: zeleni krovovi, vertikalni vrtovi, sustav reciklaže vode, te korištenje obnovljivih izvora energije. Edukacijom građana, stručnjaka i donositelja odluka o održivom urbanom razvoju, stvara se ključan preduvjet za uspješnu provedbu zelene urbane obnove. Za implementaciju ekološki prihvatljivih tehnologija potrebna su određene vještine i znanja, što ova mjera omogućuje.
Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja	▪ Mjera 2.1.: Razvoj, modernizacija i jačanje kapaciteta poduzetničke infrastrukture i potpornih institucija ▪ Mjera 2.3.: Poticanje digitalizacije i modernizacije poslovnih i proizvodnih procesa ▪ Mjera 2.4.: Razvoj društvenog poduzetništva i poticanje poduzetništva žena i mladih.	Razvoj ekološki prihvatljive poduzetničke infrastrukture mora uključivati zelene površine, održivu prometnu infrastrukturu i sustave kružnog gospodarenja. Modernizacijom poduzetničkih zona i stvaranjem poslovnih inkubatora, omogućuje se uključivanje zelenih građevinskih standarda. Navede mjere naglašuju razvoj otočnog i ruralnog gospodarstva, uz izgradnju potrebne infrastrukture (vodovod, odvodnja i dr.)
Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije	▪ Mjera 3.1.: Jačanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih institucija ▪ Mjera 3.2.: Jačanje znanstvenoistraživačke dimenzije poslovnog sektora ▪ Mjera 3.3. Jačanje i razvoj kapaciteta sustava za transfer znanja i tehnologija	
Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma	▪ Mjera 4.1.: Razvoj sustava upravljanja destinacijom ▪ Mjera 4.2.: Razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture ▪ Mjera 4.3.: Razvoj ključnih specifičnih oblika turizma ▪ Mjera 4.4.: Povećanje prepoznatljivosti destinacije	Zelene urbana obnova podrazumijeva razvoj zelene turističke infrastrukture, poput biciklističke staze, šetnice i slično. Uvođenjem održivih infrastrukturnih rješenja, smanjuju se emisije CO ₂ i čini turistička područja ugodnijima za posjetitelje i lokalno stanovništvo.
Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i	▪ Mjera 5.1.: Unaprjeđenje sustava upravljanja, očuvanja i valorizacije kulturne i povijesne	Očuvanje kulture i baštine sastavni revitalizacijom napuštenih ili degradiranih

dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije	baštine	prostora omogućuje njihovu ponovnu upotrebu bez dodatne potrošnje resursa. Zelena urbana obnova obuhvaća revitalizaciju takvih objekata.
Strateški cilj 2. Obrazovani i zaposleni ljudi		
Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva	Mjera 6.1.: Unaprjeđenje obrazovne infrastrukture (obrazovni objekti, sportski objekti, učionice)	U suradnji sa lokalnim zajednicama, Zadarska županija će izgraditi i opremiti 40 dječjih igrališta. Mjera navodi projekte izgradnje nove osnovnoškolske i srednjoškolske infrastrukture. Svojim planovima, navedena mjera preklapa se sa planovima Zelene urbane obnove.
Strateški cilj 3. učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom		
Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti javnopravnih tijela lokalne i regionalne samouprave	- Mjera 7.1.: Optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave - Mjera 7.4.: Jačanje kapaciteta za učinkovito korištenje fondova EU te pripremu i provedbu razvojnih projekata	Neki od projekata uključuju uvođenje novih GIS sustava, projekt Zelene urbane obnove uključuje kreiranje GIS mapiranje novih projekata i postojeće zelene površine na Dugom otoku. Projekti Zelene urbane obnove žele se financirati sredstvima EU fondova.
Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize		
Strateški cilj 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život		
Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život	Mjera 8.4.: Razvoj i primjena modela osiguravanja dostatne zdravstvene radne snage te popunjavanje mreže javno zdravstvenog sustava na otocima	
Razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate	- Mjera 9.1.: Unaprjeđenje sportske infrastrukture i sustava za konkurentan natjecateljski sport - Mjera 9.2.: Unaprjeđenje sportske infrastrukture i sustava predškolskog, školskog i akademskog sporta - Mjera 9.3.: Poticanje i unaprjeđenje dostupnosti rekreacije i tjelesnog vježbanja građana	Predviđene mjere uveliko se uklapaju sa projektom Zelene urbane obnove, koja također ističe važnost gradnje sportskih objekata. Odnosno prenamjenu postojećih ruševnih ili neiskorištenih prostora za sportske namjene. Sportski objekti moraju uključiti kružno gospodarenje zgradom, sa visoko energetsom učinkovitosti i smanjenim utjecajem na okoliš.
Strateški cilj 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji		
Razvoj zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj	Mjera 10.2.: Unaprjeđenje dostupnosti društvene infrastrukture za mlade i obitelji.	Određena mjera odnosi se na izgradnju društvene infrastrukture za mlade i obitelj, u koju se ubrajaju izgradnja igrališta te drugih sadržaja za djecu i mlade. Takva mjera se

		uveliko uklapa u plan Zelene urbane obnove.
Strateški cilj 7. Sigurnost za stabilan razvoj		
Unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije	▪ Mjera 11.1.: Jačanje kapaciteta sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite kroz ulaganja u razvoj infrastrukture i primjenu novih tehnika i tehnologija ▪ Mjera 11.2.: Jačanje ljudskih kapaciteta i uvjeta rada sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite ▪ Mjera 11.3.: Povećanje djelotvornosti sustava za provedbu prevencije i smanjenja rizika te djelotvornosti odgovara kod katastrofa i tehničko-tehnoloških ugroza	
Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima	▪ Mjera 12.1.: Unaprjeđenje sustava za praćenje stanja i zaštitu svih okolišnih sastavnica (zrak, vode, more, tlo, krajobraz, biljni i životinjski svijet te zemljina kamena kora) ▪ Mjera 12.2.: Unaprjeđenje sustava upravljanja, očuvanja i valorizacije prirodne baštine ▪ Mjera 12.3.: Potpore očuvanju bioraznolikosti zaštićenih područja i područja Natura 2000 - ciljnih vrsta i stanišnih tipova ▪ Mjera 12.4.: Integralno upravljanje morem i obalnim područjem ▪ Mjera 12.5.: Poticanje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama (brownfield investicija) ▪ Mjera 12.6.: Razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima i stvaranje zelenih gradova.	Usmjerenje navedenih mjera na revitalizaciju napuštenih, zapuštenih, neiskorištenih ili zagađenih zemljišta, direktno se poklapa sa planom Zelene urbane obnove. Strategija Zadarske županije stavlja naglasak na poticanje novih aktivnosti na tim područjima i potiče kružno gospodarenje prostorom i zgradama. Projekti ozelenjivanja urbanih sredina razvojem zelenih infrastrukture u skladu su sa projektom Zelene urbane obnove.
Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga	▪ Mjera 13.1.: Unaprjeđenje sustava gospodarenja komunalnim otpadom i poticanje prijelaza na kružno gospodarstvo ▪ Mjera 13.2.: Unaprjeđenje kvalitete i održivo upravljanje sustava vodoopskrbe i odvodnje (vodnog gospodarstva) ▪ Mjera 13.3.: Unaprjeđenje kvalitete i razvoj male	Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga pridonosi zaštiti okoliša. Cilj predviđa unaprjeđenje sustav gospodarenja otpadom uz poticanje prijelaza na kružno gospodarstvo. Ulaganjem u modernizaciju i proširenje vodovodne mreže, sustava javne odvodnje i rješavanjem

	komunalne infrastrukture i usluga	pitivanja komunalne infrastrukture otoka planira se pridonijeti sveopćem očuvanju prirode i okoliša. Cilj obuhvaća izgradnju mreža sustava javne odvodnje potrebnog za pravilno sakupljanje i pročišćavanje otpadnih voda. Na području cijele Zadarske županije provest će se aktivnosti jačanja komunalnih poduzeća kroz izgradnju i opremanje novih i proširenje postojećih postrojenja te nabavu povezne opreme, vozila i drugih povezanih tehnologija u skladu sa suvremenim standardima sektora.
Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE	▪ Mjera 14.1.: Unaprjeđenje, modernizacija i razvoj energetske infrastrukture i sustava energopskrbe ▪ Mjera 14.2.: Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture i zgrada u javnom i privatnom sektoru ▪ Mjera 14.3.: Poticanje i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u javnom i privatnom sektoru ▪ Mjera 14.4.: Poticanje inovacija u energetske sektoru i prijelaza na čiste tehnologije.	Cilj se usmjerava na obnovljive izvore energije, sa naglaskom na osiguravanje energetske sigurnosti i učinkovitosti. Niz projekata se može nadovezati na strategiju Zelene urbane obnove, kao što su: Prelazak zgrada od javnog značaja poput bolnica, škola, vrtića, domova za starije, gospodarskih subjekata te višestambenih zgrada sa potrošnje derivata nafte na druge okolišno prihvatljivije načine opskrbe. Podizanje energetske učinkovitosti javne rasvjete, te edukacijske projekte o podizanju svijesti energetske potrošnje kod građana. Poticanje izgradnje punionica za električna vozila te vozila na električni ili alternativni pogon.
Strateški cilj 9. Samodostatnost u hrani i razvoj bio-gospodarstva		
Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora	▪ Mjera 15.1.: Razvoj potporne infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje ▪ Mjera 15.2.: Poticanje uvođenja novih tehnologija i proizvodnih praksi za potrebe povećanja otpornosti, produktivnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade ▪ Mjera 15.3.: Poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju i zaštitu autohtonih poljoprivrednih proizvoda, sorti i pasmina	

	▪ Mjera 15.4.: Potpore organiziranju i udruživanju poljoprivrednih proizvođača u svrhu integracije poljoprivredno-prehrambene u lance vrijednosti.	
Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture	▪ Mjera 16.1.: Razvoj potporne infrastrukture i suprastrukture za potrebe sektora ribarstva i akvakulture ▪ Mjera 16.2.: Poticanje uvođenja novih tehnologija i ekoloških praksi za potrebe povećanja otpornosti i održivosti sektora ribarstva i akvakulture ▪ Mjera 16.3.: Potpore organiziranju i udruživanju u sektoru ribarstva uz povezivanje sa sektorom prerade.	
Strateški cilj 10. Održiva mobilnost		
Unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizacija prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje	▪ Mjera 17.1.: Razvoj i unaprjeđenje Zračne luke Zadar i uspostava mreže heliodroma ▪ Mjera 17.2.: Unaprjeđenje infrastrukture i organizacije cestovnog prometa i prometa u mirovanju ▪ Mjera 17.3.: Razvoj i unaprjeđenje mreže pomorske infrastrukture i usluga ▪ Mjera 17.4.: Poticanje razvoja intermodalnog prijevoza i uspostava multimodalnog prometnog čvorišta ▪ Mjera 17.5.: Uvođenje sustava integriranog prijevoza putnika i poticanje primjene ekološki prihvatljivih prometnih rješenja ▪ Mjera 17.6.: Podizanje razine učinkovitosti i funkcionalnosti prometnog sustava u turističkoj sezoni i u otežavajućim vremenskim uvjetima ▪ Mjera 17.7.: Unaprjeđenje međuotočne povezanosti i povezanosti otoka i kontinentskog zaleđa s funkcijama glavnih gravitacijskih centara u Županiji	Cilj naglašava manjak cjelovitih biciklističkih i pješačkih staza. Njihovim razvojem unaprijedila bih se ekološki prihvatljiva infrastruktura koja bi utjecala na smanjenje štetnih emisija plinova i potaknula ekološke prihvatljivije načine mobilnosti. Poseban naglasak se stavlja na poticanje primjene ekološki prihvatljivih prometnih rješenja na otocima. Također se naglasak stavlja na ulaganje u pomorsku infrastrukturu, kao preduvjet za opstanak otočnog stanovništva. Strategija zelene urbane obnove može se nadovezati na cilj Strategije Zadarske županije sa nabavom ekološki prihvatljivog plovila (električnih ili hibridnih brodova). Obnovom ruralnih dijelova Zadarske županije uveliko se može uključiti Dugi otok, većina teritorija Dugog otoka spada pod ruralni dio županije.
Strateški cilj 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva		
Razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava	▪ Mjera 18.1.: Razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta	

	▪ Mjera 18.2.: Podizanje digitalnih kompetencija i stvaranje uvjeta za digitalnu transformaciju i primjenu naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu.	
--	--	--

Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021-2027. godina u većini svojih strateških i posebnih razvojnih ciljeva se dotiče potrebe ZUO na svom prostoru.

6.1.2 Analiza strateških dokumenata na razini Općine

Na općinskoj razini su analizirani slijedeći strateški dokumenti:

- Plan razvoja Općine Sveti Filip i Jakov za razdoblje 2021-2027. godina na temelju koncepta "pametna općina";
- Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2014-2020. godina

Plan razvoja Općine za razdoblje 2021-2024.g., u okviru strateškog cilja 4. Digitalna i zelena tranzicija predviđa da će Općina nastaviti razvijati sustav odvojenog odlaganja otpada, provoditi mjere zaštite okoliša, lokalno dostupne obnovljive iskoristiti za mono-i kogeneracijsku proizvodnju energije te otok Babac transformirati u "zeleni otok" u cilju stvaranja pretpostavki za razvoj specifičnih oblika turizma (zeleni turizam, kulturni turizam i sl.).

6.2 Analiza prostorno-planskih dokumenata

Prostorno-planski dokumenti predstavljaju temelj za usmjeravanje prostornog razvoja Općine. Oni definiraju način korištenja prostora, uvjete gradnje, infrastrukturne koridore, zaštitu prirodnih i kulturnih dobara te strategiju održivog razvoja.

U kontekstu strategije ZUO Općine, ovi dokumenti koriste kao osnovica za donošenje konkretnih mjera koje će doprinijeti zaštiti okoliša, prilagodbi klimatskim promjenama i unaprjeđenju kvalitete života stanovništva.

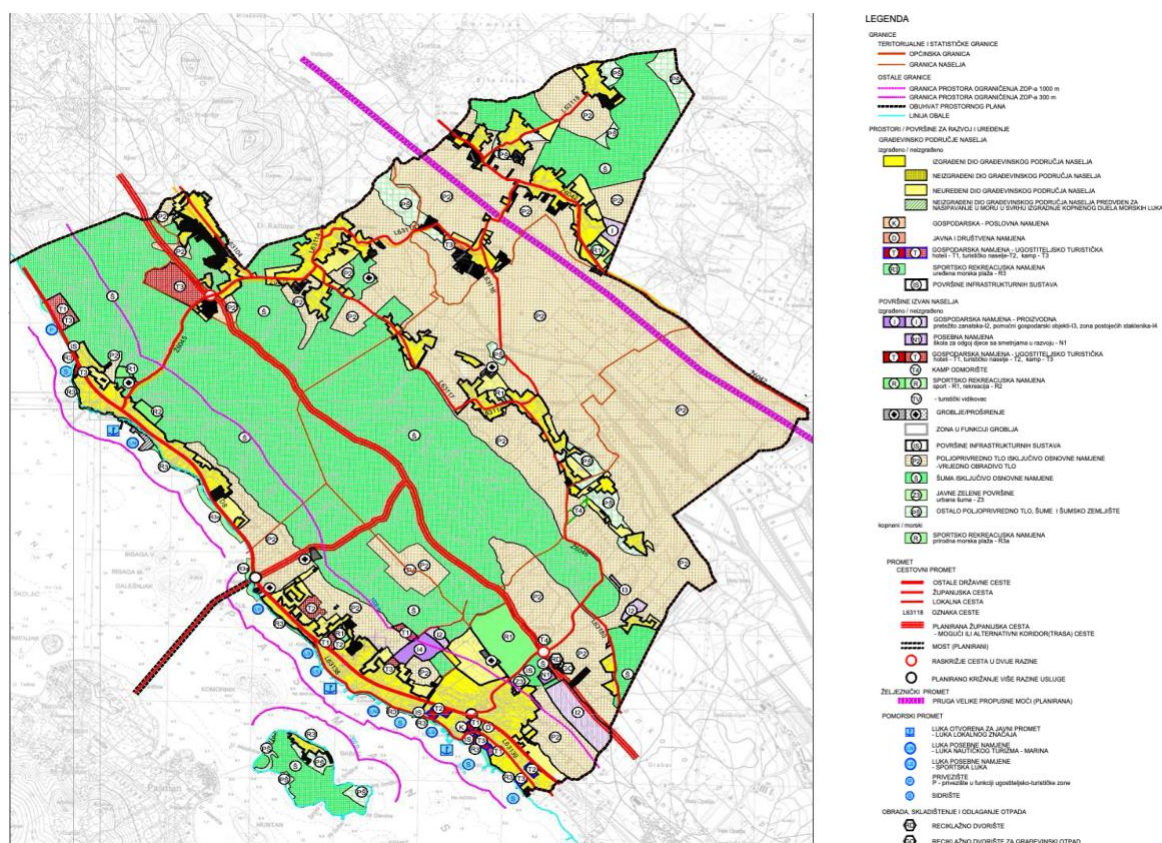
Prema Zakonu o prostornom uređenju Republike Hrvatske (NN 67/23), prostorno-planska dokumentacija sastoji se od tri razine planiranja: državne razine, županijske razine i razine jedinica lokalne samouprave.

Na nivou države, izrađuje se Prostorni plan Hrvatske dok županije izrađuju vlastiti Prostorni plan. Gradovi i općine usvajaju Prostorne planove uređenja kako bi regulirali razvoj i korištenje prostora unutar svojih područja.

Prostorni plan uređenja (PPU) Općine, od izvorne verzije do posljednje 10. izmjene i dopune iz veljače 2024. godine naglašavaju ciljeve zaštite prostora te racionalno korištenje vrijednih prirodnih resursa:

- očuvanje čitavog prostora Općine, osobito zelenih površina,
- očuvanje rezervi podzemnih voda na čitavom prostoru Općine,
- očuvanje čitavog prostora voda i mora od svih negativnih utjecaja i zagađivača koji bi mogli negativno utjecati na biološku ravnotežu vodotoka i podmorja,
- očuvanje čitavog prostora zraka od svih negativnih utjecaja i zagađivača koji bi mogli negativno utjecati na stabilnost atmosfere, te
- zaštita i očuvanje svih kvalitetnih poljoprivrednih i šumskih prostora.

Slika 21: Grafički prikaz PPU prostora Općine

Izvor: PPU Općine Sveti Filip i Jakov

Budući da su naselja u Općini nastala na vrijednim poljoprivrednim površinama, PPU se "nastoji ostvariti zadovoljavajući odnos izgrađenih i neizgrađenih površina, te omogućiti postojanje cjelovite i povezane mreže prirodnih i neizgrađenih zelenih površina. Pri tome

nije dovoljno samo zadovoljiti količinu nego i uspostaviti odgovarajući raspored slobodnih i zelenih površina, te odgovarajuće fizičke veze među njima. Uspješno funkcioniranje održivog metabolizma Općine zahtijeva postojanje dovoljnog udjela prirodnih i kultiviranih javnih površina u Sv. Filipu i Jakovu, ali i u ostalim naseljima unutar granica Općine”⁷.

Ovaj strateški dokument osigurava ravnotežu između zelenih i urbaniziranih površina, odnosno između "zelene" i "sive" infrastrukture na području Općine (Slika 21.)

Prostor samih naselja nije pretjerano izgrađen, odnosno nisu ugrožene površine zelene infrastrukture. Odnos između izgrađenog i neizgrađenog prostora unutar naselja prikazan je u Tablici 11.

Tablica 11: Izgrađeni i neizgrađeni prostori naselja u Općini

Naselje	Površina u ha	Izgrađeni dio		Neizgrađeni dio	
		ha	%	ha	%
Sv. Filip i Jakov	166,7	116,0	69,6	50,76	30,4
Turanj	114,9	83,2	72,4	31,7	27,6
Sv. Filip na Moru	90,9	71,7	78,8	19,3	21,2
Sikovo	69,4	46,6	67,1	22,8	32,9
Donje Raštane	116,9	75,9	64,9	41,0	35,1
Gornje Raštane	127,9	78,3	61,2	49,6	38,8
Otok Babac	5,4	4,9	90,8	0,5	9,2

Izvor: PPU Općine Sveti Filip i Jakov

6.3 Analiza zelene infrastrukture

Strategija ZOU u svom središtu ima za cilj razvoj zelene infrastrukture te očuvanje prostora i zgrada na temeljima paradigme kružnog gospodarenja. Kako bi bilo moguće definirati strateški okvir ZOU, nužno je identificirati postojeća stanja ZI te definirati područja Općine koja su pogodna za razvoj ZI i KG prostorom i zgradama. Zelena infrastruktura (ZI) se najčešće definira kao "strateški planirana mreža prirodnih i poluprirodnih područja s drugim značajkama okoliša, osmišljena i kojima se upravlja za isporuku širokog spektra usluga ekosustava, a istovremeno poboljšava bioraznolikost."⁸ Takve usluge uključuju, na primjer, pročišćavanje vode, poboljšanje kvalitete zraka, pružanje prostora za rekreaciju, kao i pomoć u ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi.

⁷ Plan uređenja prostora Općine Sveti Filip i Jakov

⁸ Europska komisija, dostupno na: <https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/green-infrastructure>

Ova mreža zelenih (zemlja) i plavih (voda) prostora unapređuje kvalitetu okoliša, stanje i povezanost prirodnih područja te unapređuje zdravlje i kvalitetu života građana. Razvoj zelene infrastrukture također može podržati zeleno gospodarstvo i stvoriti nove mogućnosti zapošljavanja i kvalitetna radna mjesta, te na taj način povećati ukupnu kvalitetu života u lokalnoj zajednici. Tipologija ZI je prikazana u Tablici 12.

Tablica 12: Tipologija zelene infrastrukture

Kategorija	Elementi urbane ZI	Ilustrativni primjeri
Zelenilo građevina	Balkonsko zelenilo, zelenilo povezano s fasadama, nisko raslinje oko zgrada, zeleni krovovi, atrijski unutra građevinskih blokova, zelene pješačke staze, zatravljena parkirališta, živice, ograde protiv buke	Zelenilo na krovovima zgrada i na fasadama pruža stanište i hranu za brojne insekte i male životinje, unapređuje energetska učinkovitost zgrada i vrlo je korisno u urbanim naseljima u kojima nema dovoljno prostora između zgrada.
Zelene površine povezane sa "sivom" infrastrukturom	Drvoredi u ulicama, ulično nisko raslinje, kućni vrtovi, zelena igrališta, zelena parkirališta, zelene površine uz obale rijeka	Osim što služe kao stanište i ekološka odskočna daska, ulični drvoredi i raslinje pruža hladovinu i zelene površine za odmor za stanovnike urbanih cjelina, unapređuju kvalitetu zraka te smanjuju potrebu za hlađenjem
Parkovi i (polu) prirodne zelene površine	Veliki gradski parkovi, mali parkovi, botanički vrtovi, zoološki vrtovi, zelene površine uz groblja i crkve, zelene površine uz sportske terene, urbane šume	Mali "džepni" parkovi su veliki trend u urbanim sredinama. Ovakvi parkovi su zapravo male zelene površine, često u parkirališta i javne površine. Ovakvi mali parkovi doprinose bio-raznolikosti u urbanim područjima, stvaraju prostor za rekreaciju i podižu ukupnu kvalitetu života
Poljoprivredne površine u urbanim područjima	Manje poljoprivredne i obradive površine u urbanim područjima, hortikultura, visoko raslinje unutra poljoprivrednih površina	Poljoprivredne površine u urbanim i sub-urbanim prostorima su važne za održavanje staništa za tradicionalne poljoprivredne kulture te predstavljaju odličan izvor svježih hrane za stanovnike urbanih područja
Zelene površine za prikupljanje oborinskih voda	"Kišni vrtovi", ubrani sustavi prikupljanja kišnice, drenažni sustavi i filteri	Predstavlja sustavni pristup za obranu urbanih cjelina od poplava i pomaže prilagođavanju promjenjivim oborinskim režimima, može uključivati zelene krovove, manje retencije vode i sl.
Plave površine	Jezera i ribnjaci, vodeni kanali, obala mora	Obala mora ne predstavlja samo stanište za morske životinje, već i pruža brojne druge mogućnosti.

		Morska obala omogućava razvoj marikulture, može biti dio sustava zaštite od poplava i omogućava razvoj turističkih i rekreacijskih aktivnosti
--	--	---

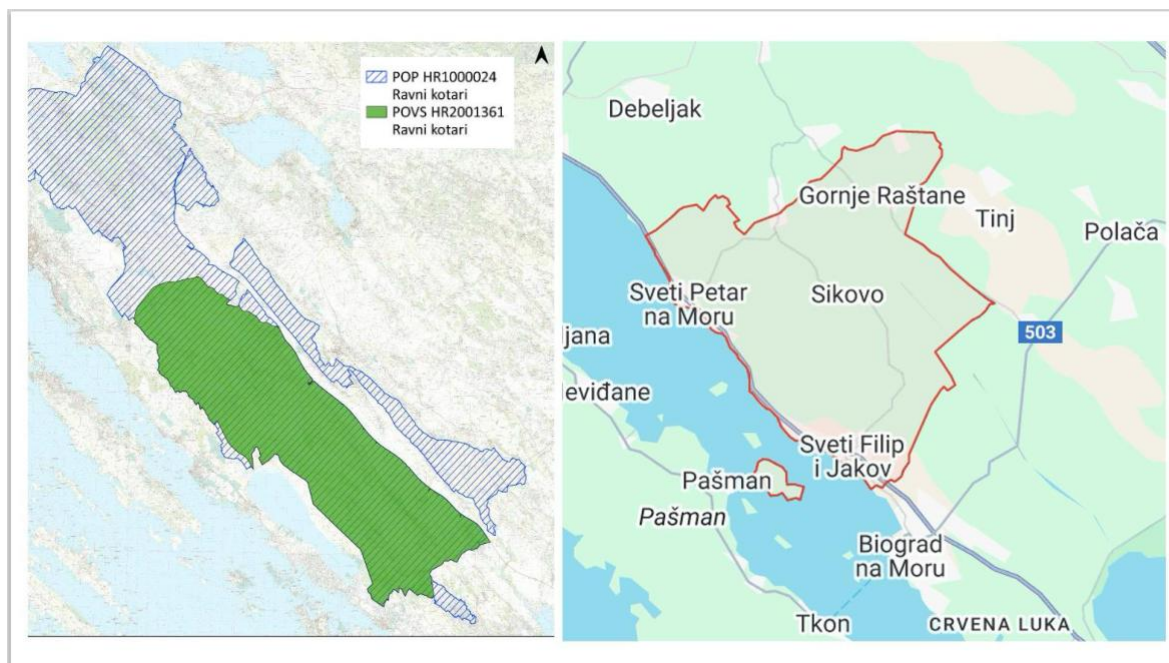
Izvor: BISE Biodiversity information system for Europe / European Environment Agency

Zelena infrastruktura u ruralnim područjima i područjima koja su zaštićena nekim oblikom zaštite (npr. parkovi prirode, nacionalni parkovi, Natura 2000, i sl.) je sama po sebi razumljiva. Potrebno je, međutim, preciznije objasniti što sve obilježava ZI u urbanim područjima koja imaju različite značajke od ruralnih.

6.3.1 Zelena infrastruktura na području Općine

Područje Općine s jugozapadne strane ograničava obala Jadransko more, kao velika i značajna "plava infrastruktura". Sjeveroistočno područje Općine je djelomično obuhvaćeno Ekološkom mrežom Natura 2000 – Ravni kotari (Slika 22.)

Slika 22: Obuhvat Ekološke mreže (lijevo) i područje Općine (desno)

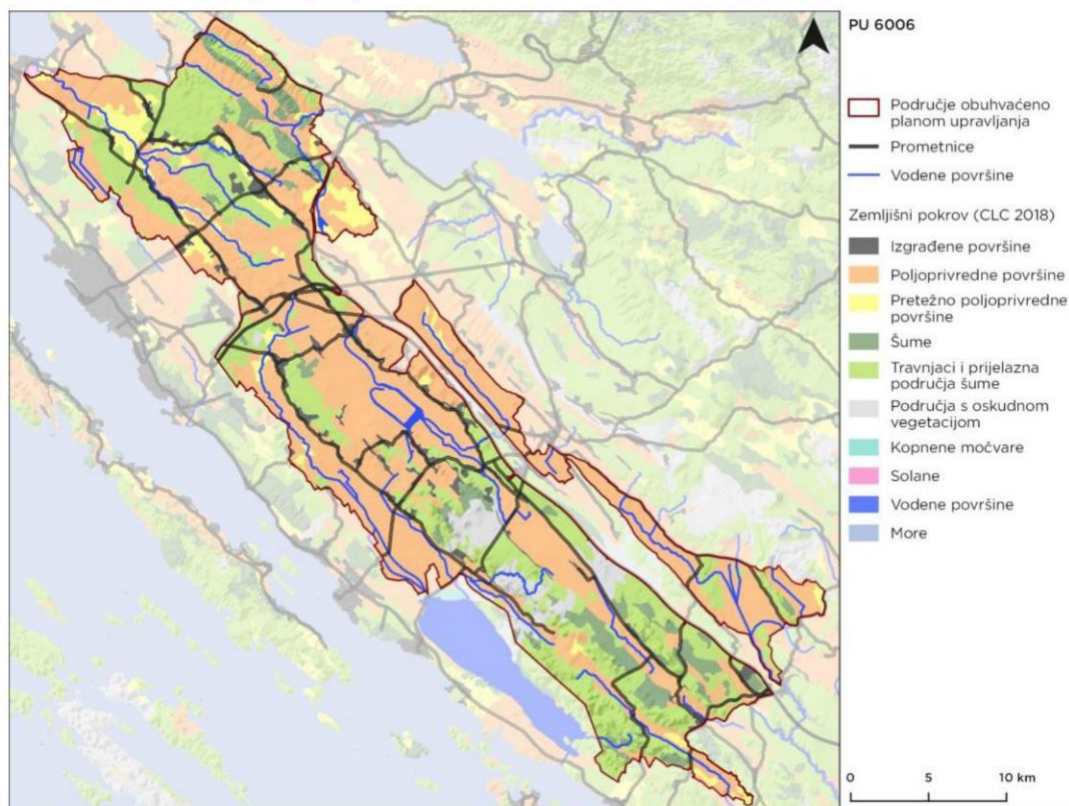

Izvor: Plan upravljanja Ekološkom mrežom Natura 2000 Ravni kotari, Google Maps

Ekološka mreža Natura 2000 – Ravni kotari se sastoji od područja očuvanja značajnih za ptice (POP), te područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove biljka i životinja, osim ptica (POVS). Ekološkom mrežom Natura 2000 – Ravni kotari upravlja Javna ustanova Natura -Jadera iz Zadra.

Na dijelu područja Općine koji je obuhvaćen Ekološkom mrežom Natura 2000 – Ravni kotari kotari prevladavaju poljoprivredne površine kao značajna "zelena infrastruktura".

Slika 23: Tipovi zemljišnog pokrova u području Ekološke mreže Natura 2000 – Ravni kotari

Izvor: Plan upravljanja Ekološkom mrežom Ravni kotari

U urbanim naseljima Općine područja ZI su ograničena. Park Folco Borelli, zaštićen spomenik parkovne arhitekture, u naselju Sveti Filip i Jakov predstavlja važnu polu-prirodnu ZI. Veličina parka je 0,68 ha, te je njegovo značenje kao elementa ZI Općine ipak ograničeno.

6.3.2 Siva infrastruktura

Siva infrastruktura predstavlja izgrađene elemente urbanih naselja, odnosno prometnice, stambene objekte, industrijska područja i područja poduzetničkih zona) te zona napuštenih stambenih i industrijskih zgrada (tzv. *brownfield* područja).

Mreža prometnica je izrazito razvijena na području cijele Općine. Štoviše, planira se izgradnja županijske ceste, odnosno obilaznice koja bi prolazila kroz područje Općine.

U samim urbanim povijesnim jezgrama najvećih naselja na području Općine prevladava veliki broj stambenih i stambeno-poslovnih objekata, te objekata koji su namijenjeni iznajmljivanju turistima tijekom turističke sezone.

Analiza je pokazala da na področju Općine ne postojе značajna područja industrijske "sive infrastrukture".

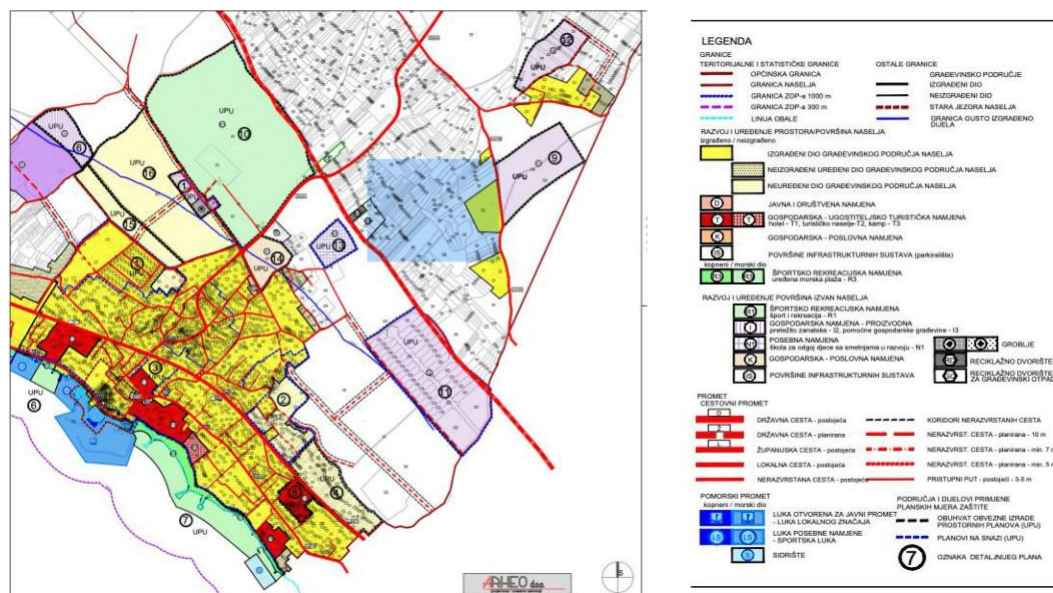
6.4 Analiza strukture urbanih naselja

Strategija ZOU Općine Sveti Filip i Jakov je usredotočena na najvažnija urbana naselja (Sveti Filip i Jakov, Turanj i Sveti Petar na Moru) u obalnom području koja obiluju "plavom infrastrukturom", ali su više izgrađena od ostalih naselja i više oskudijevaju "zelenom infrastrukturom".

6.4.1 Naselje Sveti Filip i Jakov

Naselje Sveti Filip i Jakov se povijesti formiralo uz obalu, ali s u proteklom stoljeću proširilo na poljoprivredna područja u zaobalju. Kroz naselje je 1960-tih izgrađena važna državna cesta D-8 "Jadranska magistrala". Državna cesta danas dijeli ovo naselje na staru povijesnu jezgru, između državne ceste D – 8 i morske obale, te novi dio koji se sustavno urbanizirao u proteklih 70-tak godina (Slika 24.)

Slika 24: PPU naselja Sv. Filip i Jakov

Izvor: PPU naselja Sv. Filip i Jakov

Povijesna jezgra ovog naselja ("ispod" D-8) oblikovana je oko stare župne crkve Svetog Mihovila. U ovom dijelu naselja najvažnija sastavnica ZI je park Folco Borelli. Proces

gradnje zgrada u tom dijelu naselja nije slijedio tipologiju mediteranskih naselja koja obilježava središnji trg, s uobičajenim javnim zgradama i prostorima (općinska vijećnica, crkva, škola, kazalište i sl.), već je nastajao spontano. U tom smislu je urbano raslinje relativno oskudno.

U dijelu naselja "iznad" državne ceste D-8 proces gradnje zgrada se odvijao spontano, često bez odgovarajućih dozvola. Tek početkom 21. stoljeće, odnosno početkom sustavnog planiranja prostora se ovaj dio naselja počinje urbanistički strukturirati. Uz lokalne prometnice, na žalost, nisu planirane zelene površine uz "sivu infrastrukturu".

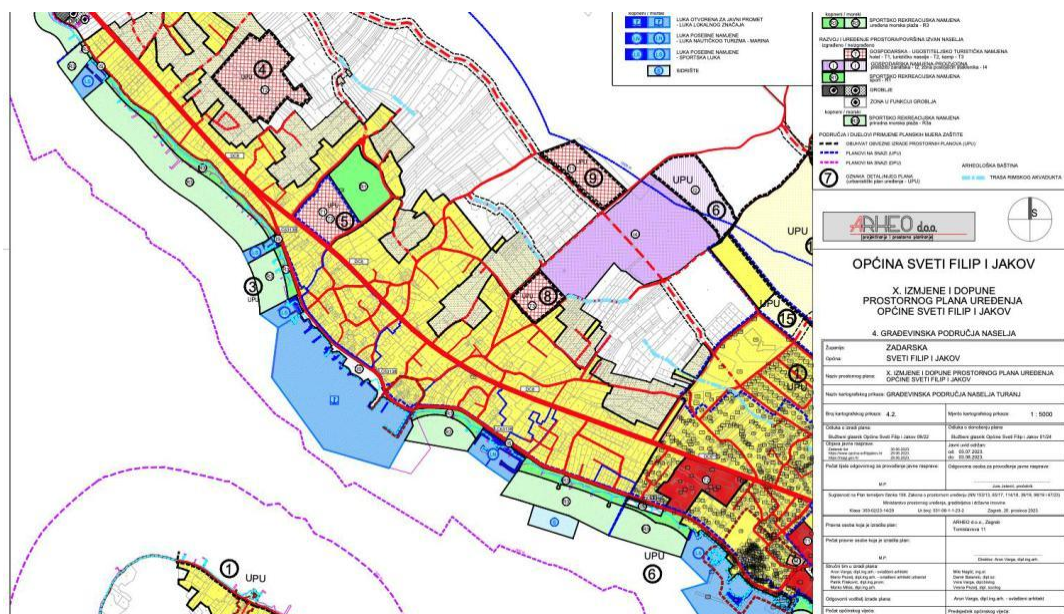
U ovom dijelu naselja je rezervirana površina za sportsko-rekreacijske

aktivnosti. **6.4.2 Naselje Turanj**

Naselje Turanj se nadovezuje na naselje Sveti Filip i Jakov te je granice ova dva naselja u stvarnosti teško prepoznati.

Naselje se također spontano razvijalo uz obalu odnosno oko državne ceste D-8. Kao i u Svetom Filipu i Jakovu, u ovom naselju nedostaju zelene površine. Ovo naselje obilježava veliko područje javnog prostora tipa morska plaža (Slika 25.).

Slika 25: PPU naselja Turani

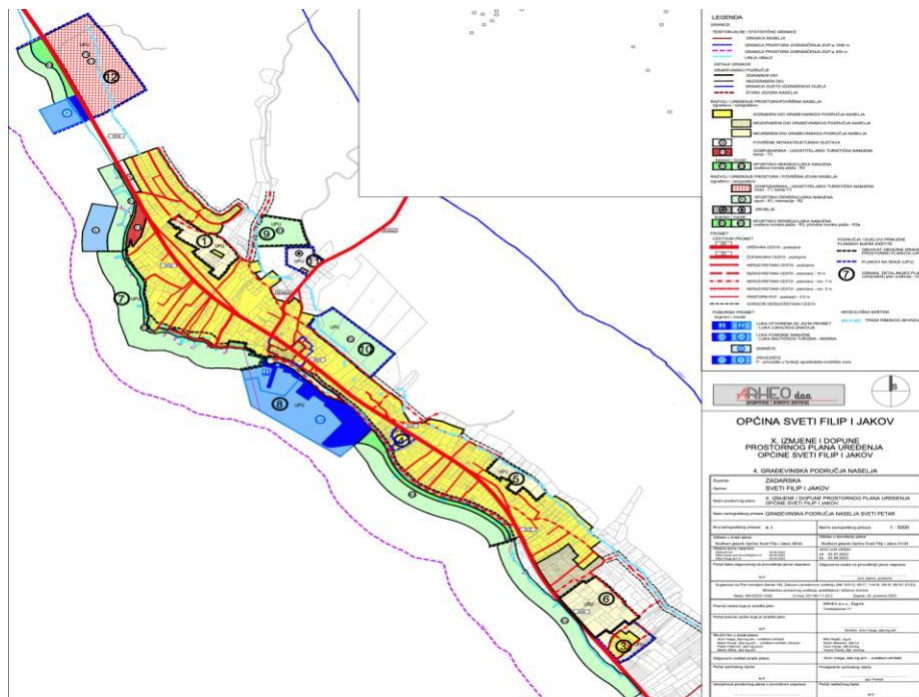

Izvor: PPU naselja Turanj

6.4.3 Naselje Sveti Petar na Moru

U naselju Sveti Petar na Moru također nedostaju područja ZI, osim morskih plaža (Slika 26).

Slika 26: PPU naselja Sveti Petar na Moru

Izvor: PPU Sveti Petar

6.5 Analiza pritiska i potencijalnih štetnih utjecaja na okoliš

U okviru analize sadašnjeg stanja, provedene u cilju oblikovanja strateškog okvira ZUO područja Općine, analizirani su različiti pritisci u okruženju koji bi mogli proizvesti štetne učinke na okoliš i biološku ravnotežu. Sažetak analize je prikazan u Tablici 13.

Tablica 13: Sažeta analize pritiska i potencijalnih štetnih utjecaja na okoliš

Vrsta pritiska	Opis	Ocjena (1-10)	Prilike za ZOU
Gustoća izgradnje urbanih naselja	Kao posljedica ovog pritiska javlja se pojava toplinskih otoka unutar urbanih naselja Općine. Toplinski otoci mijenjaju lokalna klimatska obilježja te povećavaju ukupnu potražnju za električnom energijom, a povećava se osobito tijekom ljetnih mjeseci.	8	Povećanje zelenih površina u urbanim naseljima, zeleni krovovi i fasade, propusni pločnici i sl. Energetska obnova javnih i privatnih objekata, smanjivanje potrošnje energije.

Vrsta pritiska	Opis	Ocjena (1-10)	Prilike za ZOU
Porast prometa vozila i plovila	Naselja koja su nastala uz obalu, i državnu cestu D-8 pod velikim su pritiskom prometa cestovnih vozila, koji se višestruko povećava tijekom turističke sezone. Modernizacija gradskih luka i pristaništa u naseljima uz obalu će povećati broj plovila koja će uplovljavati na područje Općine.	9	Izgradnja "zelenih parkirnih garaža", zaustavljanje prometa prema urbanim jezgrama, usporavanje prometa na DC – 8 izgradnjom rotora, izgradnja obilaznice oko urbanih naselja (županijska cesta)
Sužavanje zelenih površina	Postojeće zelene površine se smanjuju zbog širenja izgrađenih područja i "sive infrastrukture". Klimatske promjene, povećavanje insolacije i podizanje prosječnih ljetnih temperatura te smanjivanje količine oborina će negativno utjecati na zelene površine	6	Izgradnja mini-parkova ("zelenih trokuta"), "kišnih vrtova" i biotopa u urbanim naseljima. Prikupljanje kišnice (Rainwater harvesting) i skladištenje za korištenje u ljetnim mjesecima.
Gomilanje glomaznog otpada i ilegalne deponije	Očekivano povećavanje turističkog prometa na području Općine te nastavak izgradnje u područjima u kojima je izgradnja dozvoljena prostornim planovima povećati će stvaranje miješanog i glomaznog, osobito građevinskog otpada. Pri tome postoji rastuća opasnost od stvaranja ilegalnih odlagališta koje je potrebno kontinuirano sanirati	6	Nastavak uspostavljanja razdvajanja otpada na kućnom pragu, uspostavljanje pune funkcionalnosti reciklažnog dvorišta, provođenje modela kružnog gospodarenja zgradama u fazi građenja, obnove i rušenja.
Opasnost od poplava i bujičnih voda	Hidrološki ekstremi su postali sve izraženiji te će u budućnosti izazivati sve češće obilne oborine i bujične poplave. Potrebno je kontinuirano unaprjeđivati protu-poplavnu infrastrukturu (odvodni kanali i dr.)	6	Planiranje izgradnje "kišnih vrtova" koji zadržavaju vodu i kanala koji prihvaćaju bujične vode i usmjeravaju prema retencijama i moru

6.6 Analiza ulaganja Općine u razvoj ZI

Općina je u prethodnom razdoblju sustavno ulagala u zaštitu okoliša. Općina kontinuirano ulaže u ZI, kružno gospodarenje otpadom i energetske učinkovitost (Tablica 14.).

Tablica 14: Pregled pozicija proračuna Općine povezanih s zaštitom okoliša

Aktivnosti	Proračunske stavke (u €)		
	2024.	2025.	Indeks
Odvodnja oborinskih voda	106.443	200.000	1,87
Ulaganja u luku	199.084	-	-
Ulaganja u solarno postrojenje	13.272	16.590	1,23
Sanacija poljskih puteva	-	82.288	1,00
Odvajanje otpada – edukativne aktivnosti	15.654	15.654	1,00
Ulaganje u odlagalište otpada	-	29.199	-
Nabava kanti za odvajanje otpada	15.995	15.995	1,00
Ulaganja u reciklažno dvorište	66.361	66.361	1,00
Naknade za smanjenje komunalnog otpada	19.908	25.000	1,25
Izgradnja polu-podzemnih spremnika	6.636	10.000	1,67
Izgradnja zelenih otoka	-	19.908	-
Izgradnja punionica za el. automobile	94.500	-	-
Nabava pametnih spremnika	27.871	27.871	1,00
Analiza onečišćenja zraka	-	35.000	-

Izvor: Proračun općine Sv. Filip i Jakov

6.7 Analiza ispitivanja javnog mišljenja povezanog s ZUO

U svrhu ispitivanja mišljenja stanovnika Općine provedena je on-line anketa. Na općinske internetske stranice su postavljena pitanja povezana s temom zelene urbane obnove na području Općine. Upitnikom su stanovnicima Općine postavljena slijedeća pitanja:

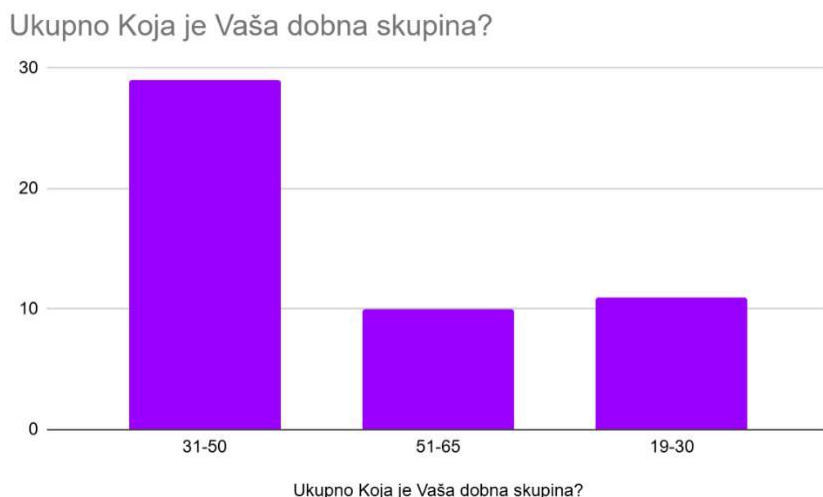
1. Koliko Vam je važno očuvanje prirode i okoliša u vašem mjestu?
2. Koliko često posjećujete sljedeće javne prostore na području Općine Sveti Filip i Jakov?
3. Koliko ste zadovoljni uređenjem i održavanjem zelenih površina i elemenata zelene infrastrukture u Vašem naselju?
4. Koliko ste trenutno zadovoljni sa javnih sadržaja u Općini?
5. Koji su po vama najvažniji problemi okoliša u Općini ?
6. Koje biste projekte zelene obnove najviše podržali u svom naselju?
7. Kako biste ocijenili razinu ekološke svijesti kod stanovnika Vaše zajednice?

8. U kojoj biste mjeri bili spremni mijenjati vlastite navike u korist održivijeg života (npr. reciklirati otpad, koristiti bicikl, sudjelovati u lokalnim akcijama)?
9. Kojih javnih sadržaja biste željeli vidjeti više u svom mjestu?
10. U kojoj biste mjeri bili spremni mijenjati vlastite navike u korist održivijeg života (npr. reciklirati, koristiti bicikl, sudjelovati u lokalnim akcijama)?
11. Koji prostor u Općini vidite kao prioritet za obnovu ili uređenje? (upišite ime naselja, lokaciju ili opis prostora)
12. Imate li konkretan prijedlog ili ideju koju biste željeli podijeliti s nama?

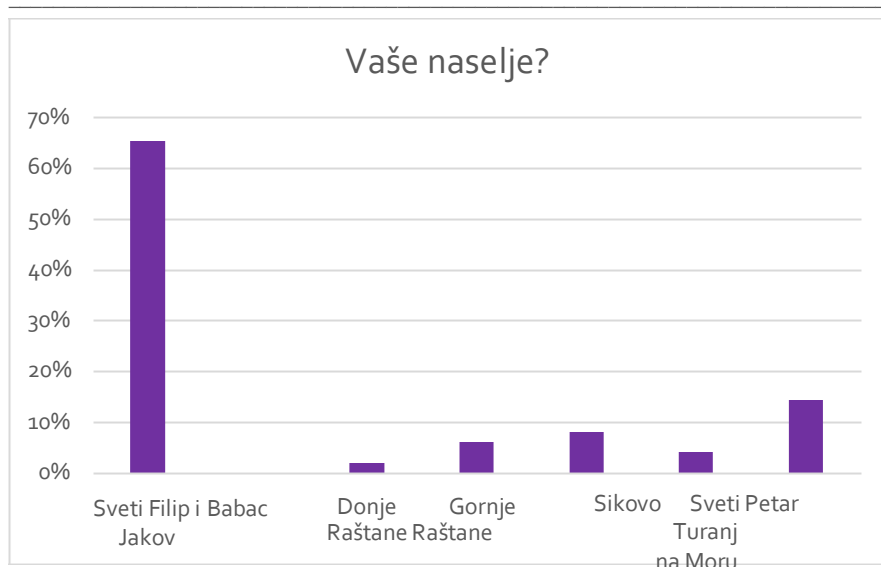
6.7.1 Analiza rezultata ispitivanja javnog mišljenja povezanih s ZUO

Pitanjem o dobnoj strukturi i mjestu stanovanja omogućene su nam analize odgovora po dobnoj strukturi i mjestu stanovanja. Važno je razlikovati potrebe djece, mladih i starijih osoba. Time osiguravamo da Strategija bude uključiva i prostorno ravnomjerno usmjerena. Dobne skupine koje su sudjelovale u anketi su: 19-30, 31-50 i 51-65 godina starosti. Od čega je najbrojnija grupa 31-50 sa 58%, odnosno 29 odgovora. Najveći broj ispitanika dolazi iz naselja Sveti Filip i Jakov (66%), dok je drugo najbrojnije naselje Turanj (14%). U anketi nije sudjelovao niti jedan od četiri stanovnika otoka Babac.

Grafikon 3: Dobna skupina ispitanika (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 4: Mjesto stanovanja ispitanika (Izradili: T&MC Group)

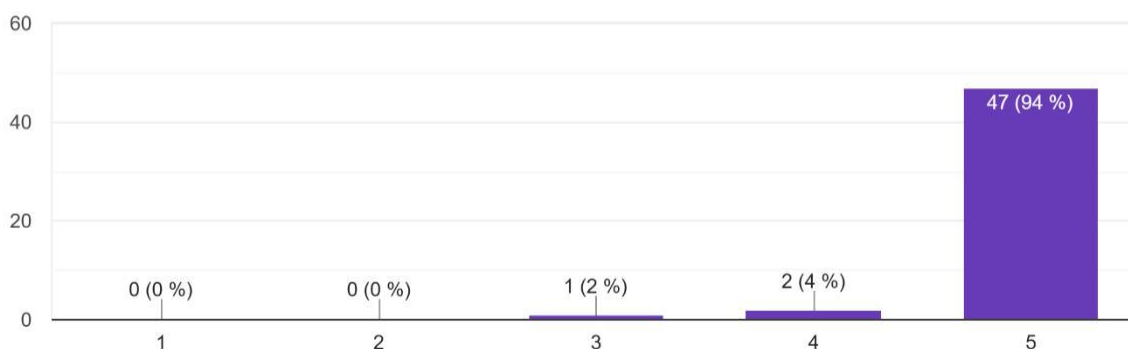

Iduća pitanja napravljena su kako bi ispitali ekološku kulturu i svijest stanovnika, koliko su svjesni ekoloških problema te koliko ih osobno osjećaju. Time se procjenjuje potencijal za buduću edukaciju i uključivanje građana u održive projekte. Rezultati pokazuju visoku svijet ispitanika kada je u pitanju očuvanje prirode i okoliša (94% ispitanika označilo je to pitanje sa „5“, što se odnosi na izuzetnu važnost). No, pri ocjenjivanu ekološke svijesti svojih sugrađana, većina ispitanika daje ocjenu 1 (vrlo loše), 2 (loše) ili 3 (umjereno). Tek 4% ispitanika smatra da njihovi sugrađani imaju dobru ekološku svijest. Na pitanje u kojoj su mjeri spremni mijenjati vlastite navike u korist održivijeg života (62%), dok 28% ispitanika smatra kako već to aktivno čine.

Grafikon 5: Mišljenje ispitanika o važnosti očuvanja prirode i okoliša (Izradili: T&MC Group)

Koliko Vam je važno očuvanje prirode i okoliša u vašem mjestu?

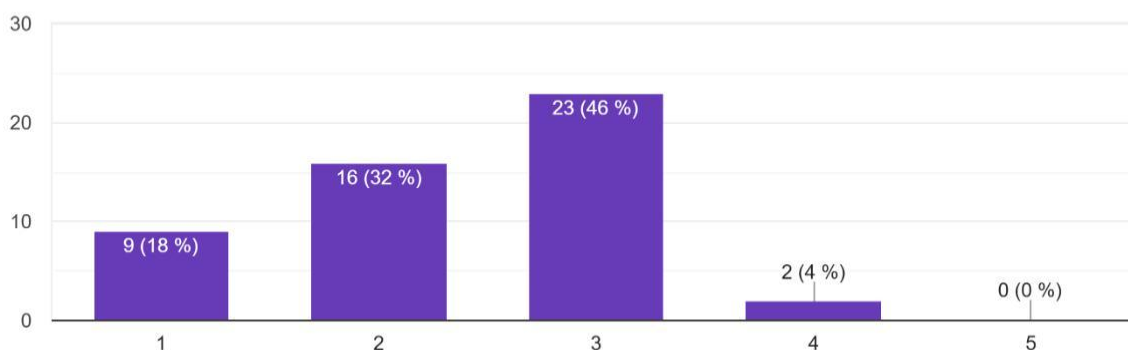
50 odgovora

Grafikon 6: Ocjena razine ekološke svijesti među stanovnicima (Izradili: T&MC Group)

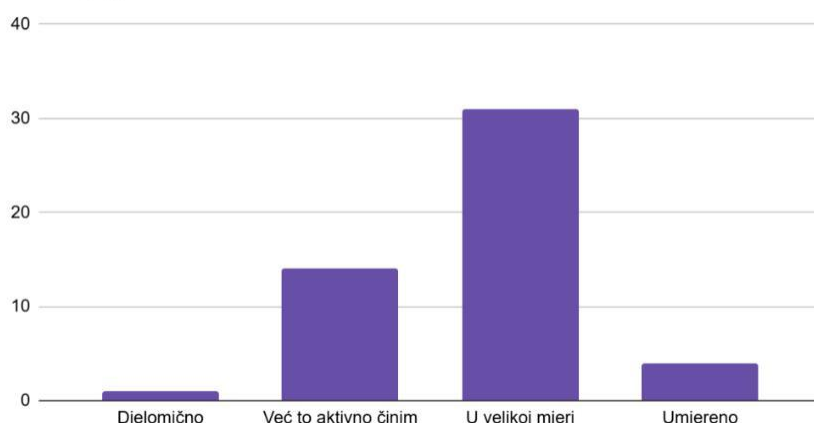
Kako biste ocijenili razinu ekološke svijesti među stanovnicima Vaše zajednice?

50 odgovora

Grafikon 7: Spremnost ispitanika na mijenjanje vlastitih navika u korist održivijeg života (Izradili: T&MC Group)

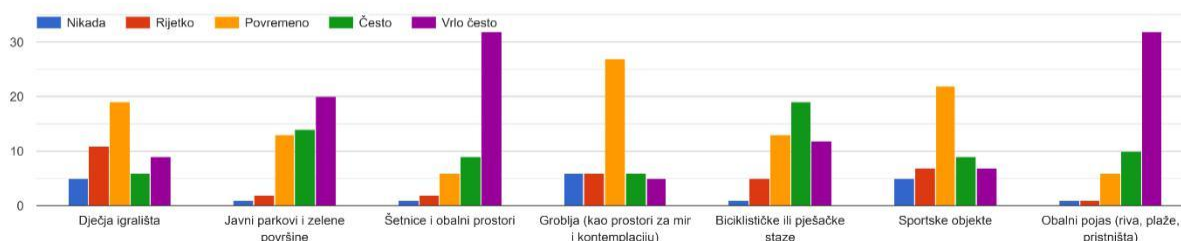
U kojoj biste mjeri bili spremni mijenjati vlastite navike u korist održivijeg života?

Iduća pitanja fokusirana su na ispitivanje zadovoljstva zelenim površinama, dostupnosti sadržaja i učestalosti korištenja javnih prostora. Ova pitanja daju uvid u stanje i kvalitetu postojećih javnih prostora, poput parkova, dječjih igrališta, riva, šetnica i groblja. Osim što mjere zadovoljstvo, pokazuju koje se lokacije koriste često, a koje su zapuštene ili nedovoljno iskorištene, što je važno za određivanje prioriteta zona obnove. Ispitanici najčešće posjećuju obalni pojas, šetnice, te javne parkove. Ispitanici pokazuju nezadovoljstvo uređenjem i održavanjem gotovo svih zelenih površina. Izrazito nezadovoljstvo iskazuju prema uređenju i održavanju obalnog područja. Ispitanici također pokazuju nezadovoljstvo gotovo svim javnim sadržajima u Općini. Ponajveće nezadovoljstvo iskazuju prema dostupnosti zelenih površina, te prema sustavu gospodarenju otpadom.

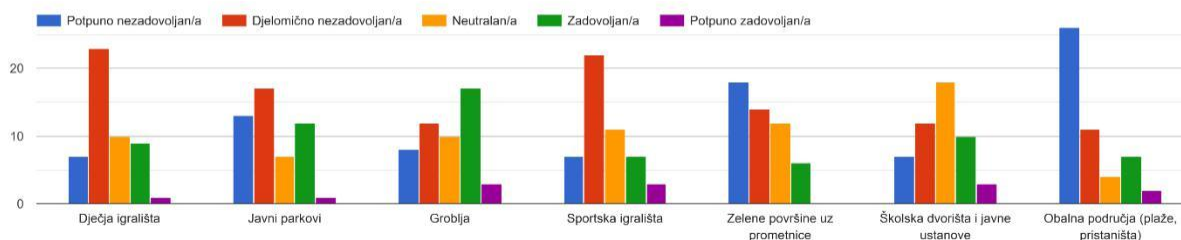
Grafikon 8: Posjećenost javnih prostora (Izradili T&MC Group)

Koliko često posjećujete sljedeće javne prostore na području Općine Sveti Filip i Jakov?

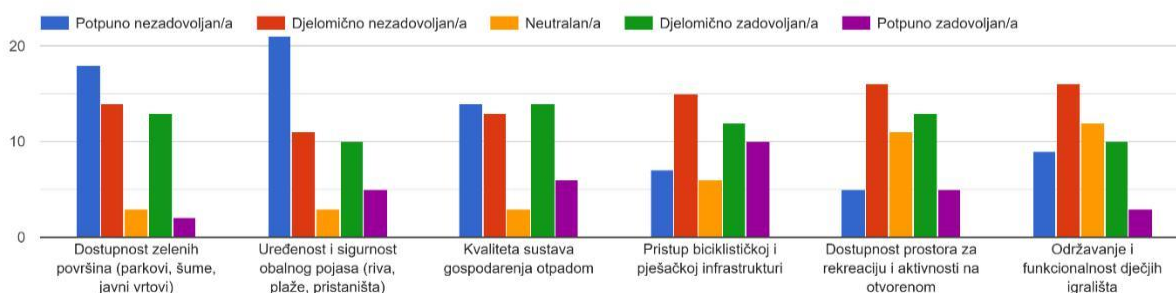
Grafikon 9: Razina zadovoljstva uređenjem i održavanjem zelenih površina (Izradili: T&MC Group)

Koliko ste zadovoljni uređenjem i održavanjem zelenih površina uz sljedeće sadržaje u Vašem naselju?

Grafikon 10: Razina zadovoljstva sadržajem (Izradili T&MC Group)

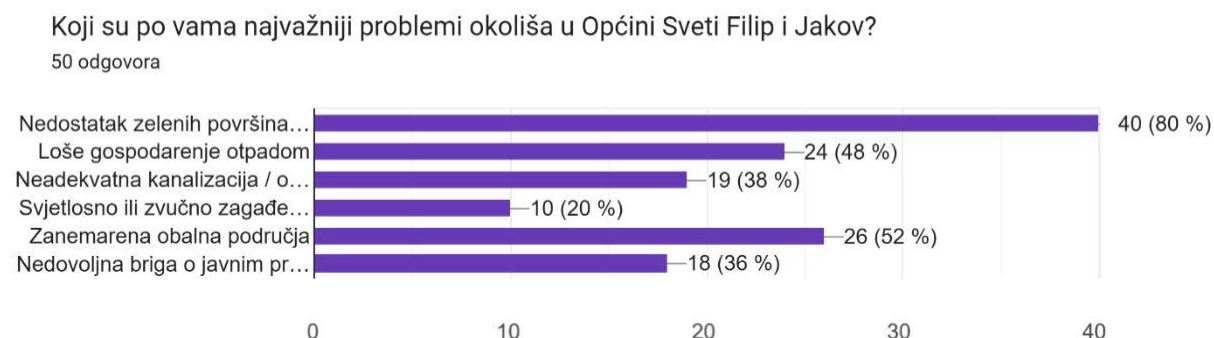
Koliko ste trenutno zadovoljni sa sadržajem u Vašoj općini?

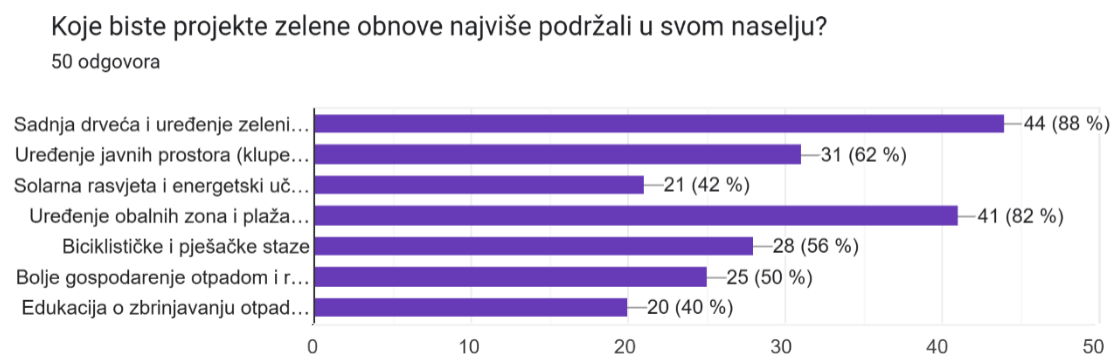
Ispitanicima su također postavljena pitanja gdje mogu sami iznijeti najvažnije okolišne probleme svoje Općine, te su se mogli izjasniti koje projekte bi osobno podržali. Građani često imaju detaljna znanja o specifičnim lokacijama koje su zapuštene ili imaju potencijal za prenamjenu, što stručne analize ponekad ne mogu prepoznati bez lokalnog doprinosa. 80% ispitanika smatra kako je glavni okolišni problem u

njihovoj Općini nedostatak zelenih površina, 52% smatra kako je glavni okolišni problem zanemareno obalno područje. U korelaciji sa odgovorima na glavne okolišne probleme, ispitanici su označili sadnju drveća i uređenje zelenih površina (88%), te uređenje obalnih zona i plaža na održiv način (82%).

Grafikon 11: Najvažniji problemi okoliša u Općini (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 12: Projekti koje bi ispitanici podržali u svom naselju (Izradili: T&MC Group)

Ispitanicima se također dao slobodan prostor za izjašnjavanja vlastitih ideja, te identificiranje prostora pogodnih za zelenu urbanu obnovu:

Koji prostor u Općini Sveti Filip i Jakov vidite kao prioritet za obnovu ili uređenje?

(Odgovori u izvornom obliku)

- Plaža
- Javne površine povrh magistrale (ul. Rogovske Opatije, Trg Vlaka), zasadili cvijeće a nitko ne održava.
- Pješačke staze i rasvjetu u Gornjim Rastanima i ostalim mjestima općine gdje isto nedostaje.
- Plaža iza Banja.
- Plaža ispod hotela Molun (prirodni hlad, dječje igralište, klupe za sjedenje itd)
- Nova zona u Rabatinu

- Turanj, parkiralište
- Stara jezgra Sv. Filip i Jakova, šetnica od Sv. FiJ do kraja Turnja, ekološki i estetski savjesno uređenje glavne plaže iza Banja kao i plaže Međine.
- Sve plaže u Svetom Filip i Jakovu
- Sportsko igralište u Sikovu.
- Turanj, plaža Morovička,
- Očistiti smeće s makadama prema Crnom krugu
- Plaža iza Banja i bedemi prema Biogradu (urušavaju se)
- Sv.Filip i Jakov, porušena i betonirana riva, uzurpirani park i plaža ispod kampa
- Plaža Međine ,urediti kao plažu u Turnju
- Plaža iza banja- mogućnost sadnje više stabala za prirodni hlad u ljetnim mjesecima. Ulaganje u kanalizacijski sustav i infrastrukturu područja od ul. Rogovske opatije, preko male ulice do rive.
- Park Dr Franje Tuđmana, kamp Đardin, plaža iza banja, Riva
- Put do Osnovne škole Sv.Filip i Jakov,nema nogostupa djeca hodaju po cesti
- Nogometno igralište u Sikovu i groblje
- Raskrižje ulica Rogovske Opatije i Bana Josipa Jelačića
- Sveti Filip i Jakov, dječja igrališta na plaži, šetnice da se mogu invalidska kolica gurati istom
- Sportsko igralište u Sikovu ima potencijal. Bilo bi dobro urediti i groblje u istom mjestu, nasuti ga šljunkom, te po mogućnosti obnoviti vanjski izgled trafostanice u središtu sela.
- Stara škola Raštane Gornje
- Zabraniti odlaganje građevinskog otpada na prostoru ispod nove osnovne škole i sanacija istog
- Uređenje šetnice prema Turnju i obalni bedemi između Sv. Filip i Jakov i Biograda

Imate li konkretan prijedlog ili ideju koju biste željeli podijeliti s nama?

(Odgovori u izvornom obliku)

- Trg Vlaka zasadili cvijeće a nitko ne održava.
- Posaditi nisko i visoko raslinje (višegodišnje) a ne one jadne maćuhice, popravljati učestalo razbijene i pohobane sadržaje i podloge na igralištima. Očistiti plažu kako treba i nasuti šljunak svaku godinu. Napraviti nogostup i drvored do škole.
- Uređenje gradske plaže i poluotoka sa šljunkom a ne s kamenjima, te čišćenje plaže i mora od smeća. Također zbrinjavanje otpada da se ne baca po šumi i okolici našoj.

- Naselje iznad Plodina nema put na plažu kao u ostalim dijelovima Sv Filip i Jakova ili Turnja
- Na mjestu stare klaonice na Međinama napraviti jednu malu zelenu oazu, mali park. Oplemeniti “pustopoljinu” na tzv. tržnici. Ozeleniti je, u dalmatinskom stilu napraviti prodajna mjesta. Utišati rasvjetu noću.
- Konkretno za sportsko igralište u Sikovu: Obnova terena, golova i po mogućnosti okoliša, te postavljanje tribina
- Uređenje cijelog obalnog pojasa, sadnja drveća, više kanti za smeće – pogotovo na plaži
- Čišćenje plaži, uređenje šetnice potez Turanj- Sveti Filip i Jakov Manifestacije u Turnju ljeti
- Stanite na kraj ilegalnom odlaganju raznoraznog otpada.
- Rasvjeta, nogostup do škole i biciklistička staza!
- Tematske zeleni površine i više parkova.
- Sadnja drvoreda i ozelenjivanje novog naselja Rabtin i ostalih mjesta u Sv. Filip i Jakovu
- Posaditi palme ili neko drveće na plaži (kod molova) u Sv. Filip i Jakovu zbog hlada i boljeg ugođaja. Više koševa na plaži i pokoja klupica.
- Predlažem veći broj koševa za smeće na javnim površinama. Također, valjalo bi osvijestiti mlađe naraštaje o važnosti recikliranja i ne-devastiranja našeg mjesta neadekvatnim odlaganjem smeća.
- Izvaditi kamenja iz devastirane plaže iza banja. Povuci nasipavanje od 1.poluotoka do nekadašnjeg tobogana. Obnoviti stepenice na plaži. Pod hitno sanirati bedem. Obnoviti kalu...Zabraniti automobile ,osim dostave od Konzuma prema rivi tokom cijele godine.
- Pošumljavanje sa autohtonim stablima i rušenje borova.
- Uređenje igrališta i groblja (stavljanje šljunka zbog blata kad padne kiša, asfaltiranje novog puta/ ceste koja vodi do groblja.
- Posadite drveće uz plaže cijelom dužinom do Turnja.
- Napraviti nogostup do škole. Riješiti rasvjetu u zaselku Mikulići.
- Park i igralište za djecu na Rabatinu 2
- Potrebno je uložiti u staze za šetanje i hodanje s povremenim odmaralištima i vidikovcima na Crnom Krugu recimo i staza na Vrčevu.
- Riješiti gomilanje otpada u Krivoj Kali.

Zaključak

Najzastupljenija dobna skupina u anketi je 31–50 godina (58% ispitanika), što ukazuje na prevladavanje radno aktivne populacije u uzorku. Geografski, većina ispitanika dolazi iz naselja Sveti Filip i Jakov (66%), zatim iz Turnja (14%), dok nijedan ispitanik nije s otoka Babac, što može upućivati na isključenost manjih i izoliranih zajednica iz procesa sudjelovanja. Ova struktura omogućuje analizu potreba i stavova dominantne populacijske skupine, ali također otkriva potrebu za uključivanjem manje zastupljenih skupina (mlađih, starijih i stanovnika manjih naselja) u budućim istraživanjima i planiranju. 94% ispitanika smatra da je očuvanje prirode i okoliša izuzetno važno, što ukazuje na visoku osobnu ekološku svijest. Međutim, postoji veliki raskorak u percepciji ekološke svijesti sugrađana – većina ih ocjenjuje vrlo niskim ocjenama (1 do 3), dok samo 4% smatra da zajednica ima zadovoljavajuću ekološku svijest. Ova razlika sugerira potrebu za javnom edukacijom, kampanjama i uključivanjem zajednice u konkretne aktivnosti zaštite okoliša. 62% ispitanika navodi da su spremni mijenjati navike u korist održivijeg života, a 28% već aktivno djeluje u tom smjeru. Ovo je značajan potencijal koji lokalna uprava može iskoristiti za pokretanje participativnih ekoloških projekata i poticanje lokalnih inicijativa. Obalni pojas, šetnice i javni parkovi su najposjećeniji prostori, ali istovremeno i oni s najviše zamjerki na održavanje, što ih čini kritičnim točkama za intervenciju. Ispitanici su pokazali da imaju detaljna saznanja o specifičnim problematičnim lokacijama, što ukazuje na vrijednost lokalne participacije u planiranju, osobito kada se radi o prenamjeni, očuvanju ili revitalizaciji prostora koje stručne analize ne prepoznaju odmah.

7. MODEL KRUŽNOG GOSPODARENJA PROSTOROM

Prema podacima Europske komisije, građevinski sektor u EU iskorištava oko 40% od ukupno agregiranih prirodnih resursa. Ovo se često povezuje s smanjivanje površina pod šumama, lošim upravljanjem prostorom i smanjivanjem bio-raznolikosti. Oko 35% ukupnog otpada se odnosi na građevinski otpad i otpad koji nastaje nakon rušenja zgrada.

Linearni lanac dodane vrijednosti u graditeljstvu i upravljanju prostorom (Slika 27.) sudjeluje s oko 38% u globalnoj emisiji stakleničkih plinova.

Slika 27: Linearni lanac dodane vrijednosti u graditeljstvu

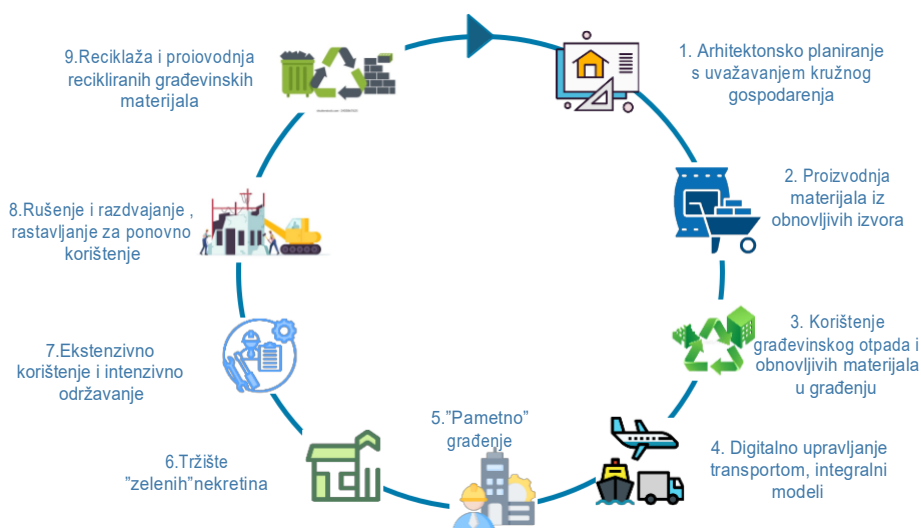

Izvor: T&MC Group

Zbog snažnih negativnih učinaka na okoliš i učinkovitost oskudnih prirodnih resursa, vlade zemalja članica i brojne druge zainteresirane strane u EU nastoje pronaći alternativnu linearnoj paradigmi u graditeljstvu te upravljanju prostorom i okolišem.

Kružni lanac dodane vrijednosti u graditeljstvu (Slika 28.), odnosno kružni model upravljanja izgradnjom novih i obnovih postojećih građevina pruža traženu alternativu i otvara značajne mogućnosti u području zaštite okoliša i povećavanju učinkovitosti upravljanja resursima. Planiranje i izgradnja tzv. "zelenih zgrada" postali su tako snažan trend. Pre-fabrikacija konstrukcija i/ili cijelih modularnih građevina u tvorničkom okruženju te montaža na mjestu izgradnje, ne samo da čini izgradnju učinkovitijom već ima brojne pozitivne učinke na okoliš. Korištenje BIM i drugih novih (disruptivnih) tehnologija u procesu planiranja i projektiranja već je potpuno uobičajena praksa u brojnim europskim zemljama.

Slika 28: Kružni lanac dodane vrijednosti u graditeljstvu

Izvor: T&MC Group

Paradigma kružne izgradnje i upravljanja zgradama sve je važnija i privlači sve veću pozornost u sektoru graditeljstva, planiranja i upravljanja prostorom te upravljanja zgradama. Modularna izgradnja građevina pruža potpuno nove mogućnosti prema održivom razvoju urbanih područja koja su pod stalnim pritiskom doseljavanja ljudi iz ruralnih područja.

Kružna paradigma u gospodarenju prostorom i zgradama ne samo da ostvaruje pozitivne učinke na okoliš i učinkovitost korištenja resursa, već stvara brojna nova radna mjesta te tako pozitivno utječe na rast nacionalne i lokalnih ekonomija.

Projektiranje i planiranje izgradnje građevina u skladu s modelom kružnog upravljanja temelji se na modularnih struktura i pre-fabriciranim konstruktivnim elementima, omogućava fleksibilnost u fazi izgradnje i korištenja objekata, predviđa korištenje reciklabilnih građevinskih materijala te pojednostavljuje održavanje i demontažu na kraju životnog ciklusa.

Održiva eksploatacija agregata za proizvodnju građevinskih materijala i komponenti oslanja se na obnovljive resurse i bio-utemeljene građevinske materijale. Korištenje ovakvih materijala omogućava recikliranje nakon rušenja koncem životnog vijeka građevina, odnosno ponovno korištenje nekih dijelova građevine u izgradnji novih zgrada, što snižava troškove novo-gradnje.

Produljeno korištenje i učinkovito održavanje omogućeno je projektiranje u skladu s kružnim gospodarenjem zgradama te modularnom izgradnjom. Inteligentna rješenja povezana s održavanjem i jednostavnom zamjenom pre-fabriciranih komponenti građevina smanjuje građevinski otpad.

Ponovno korištenje dijela konstruktivnih elemenata građevine i recikliranje građevinskog otpada nakon rušenja građevina stvara novu vrijednost za vlasnike građevina koje se ruše i snižava troškove izgradnje novih građevina.

Korištenje digitalnih i novih (disruptivnih) tehnologija unapređuje učinkovitost procesa planiranja, transportni i logistički proces, omogućava prediktivno i učinkovito održavanje i uštede energije te stvara pretpostavke za transparentnost troškova upravljanja tijekom životnog ciklusa građevina

7.1 Program razvoja KG prostorom i zgradama RH

Statistička istraživanja koja redovito provodi Državni zavod za statistiku ukazuju na postojanje velikog broja zgrada i neiskorištenih prostora. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine je predložilo i Vlada Republike Hrvatske na svojoj sjednici održanoj 23. prosinca 2021. donijela je odluku o donošenju Programa razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine, koja je objavljena u "Narodnim novinama" broj 143/2021. Program identificira "nekorištene prostore i zgrade na prostoru RH predstavljaju najznačajniju kategoriju moguće primjene kružnog gospodarenja".

Nove zgrade, sukladno Programu, potrebno je graditi prema standardu nZEB (zgrada približno nulte potrošnje energije).

Obnova zgrada u korištenju treba biti utemeljena na podizanju energetske učinkovitosti prema principu 10:1 (deset puta manja potrošna energije u odnosu na stanje obnove). Osim podizanja energetske učinkovitosti, obnova obuhvaća mora obuhvatiti dodatne sastavnice, poput:

- osmišljavanja mjera za produljenje životnog vijeka zgrade,
- podizanje učinkovitosti korištenja vode i/ili prikupljanje oborinskih voda,
- korištenje materijala u obnovi koji su pogodni za oporabu i/ili recikliranje

Programom se sugerira grupiranje postojećih zgrada i prostora pogodnih za obnovu u dvije skupine: nekorišteni i korišteni prostori i zgrade. Kružno upravljanja zgradama se, sukladno Programu, treba temeljiti na:

- povećavanje trajnosti zgrada u prostoru
- povećavanje energetske učinkovitosti
- povećavanje korištenja obnovljivih izvora
- smanjenje građevinskog otpada
- primjena novih i "zelenih" građevinskih materijala

Programom su definirani i posebni ciljevi kružnog gospodarenja prostorom i zgradama:

Posebni cilj 1. Razvoj sustava kružnog gospodarenja prostorom i zgradama

Posebni cilj 2. Kružna obnova nekorištenih prostora i zgrada

Posebni cilj 3. Visoka razina znanja i društvene svijesti o kružnom gospodarenju prostorom i zgradama

Gornji specifični ciljevi su također važni za izradu strategije ZUO za Općinu.

7.2 Program razvoja KG prostorom i zgradama u Općini

Nastavljeno na strateške dokumenata na razini EU i Republike Hrvatske, te na temelju analiziranih potreba, u okviru ove strategije ZOU definiran je model za kružnog gospodarenje prostorom i zgradama za Općinu Sveti Filip i Jakov.

Primjena paradigme kružnog gospodarenja prostorom i zgradama na području Općine će se usredotočiti na slijedeća područja:

- 1) Revitalizacija neiskorištenih prostora i zgrada u javnom vlasništvu i vlasništvu Općine,
- 2) Energetska obnova korištenih prostora i zgrada u vlasništvu Općine,
- 3) Energetska obnova privatnih zgrada sukladno paradigmi kružnog gospodarenja, te
- 4) Planiranje nove gradnje sukladno paradigmi kružnog lanca dodane vrijednosti u graditeljstvu.

Na području Općine postoji veći broj prostora i zgrada u vlasništvu javnih tijela na razini Republike Hrvatske, Zadarske županije i Općine koje se ne koriste i koje je potrebno revitalizirati.

Općina je u prethodnom razdoblju započela s preuzimanjem i otkupom zapuštenih površina i zgrada u vlasništvu RH i drugih JLS kako bi te površine i zgrade revitalizirala i stavila u funkciju socioekonomskog razvitka i stvaranja novih radnih mjesta. Jedan od neiskorištenih prostora u zaobalnom području naselja Sveti Filip i Jakov, Općina je bez naknade preuzela od RH u svrhu izgradnje Zone zanatskih i servisnih djelatnosti. Također je početkom 2025. godine Općina otkupila od grada Zagreba zgradu odmarališta njihovog komunalnog poduzeća. Ova zgrada se preuređuje na konceptu kružne paradigme.

Općina će u sklopu ove Strategije nastaviti preuzimati neiskorištene prostore u vlasništvu RH te otkupljivati zgrade i prostore od javnih i privatnih vlasnika te ih obnavljati na temelju kružne paradigme.

U okviru ove strategije se predviđaju mjere poticanja privatnih vlasnika zgrada na obnovu svojih objekata na principima kružnog gospodarenja.

8. PODRUČJA POGODNA ZA URBANU PREOBRAZBU

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Sektor za zelenu urbanu infrastrukturu i kružno gospodarenje prostorom i zgradama, objavilo je 2024. godine priručnik "Obnova prirode u gradovima". Ovaj priručnik urbanu obnovu (preobrazbu) povezuje s općom idejom „povratka ekosustava koji su degradirani, oštećeni ili uništeni ljudskom aktivnošću u prirodno ili polu-prirodno stanje“. Izvorno povezan s obnovom degradiranih prirodnih područja, ovaj koncept se proširuje idejom zelene urbane obnove, odnosno obnove i razvoja zelene infrastrukture u urbanim naseljima.

8.1 Tipologija površina pogodnih za urbanu preobrazbu

Priručnik "Obnova prirode u gradovima" predlaže tipologiju prekrivenih površina u urbanim cjelinama pogodnim za urbanu preobrazbu i/ili sanaciju (Tablica 14.). Ova tipologija će, u okviru Strategije ZUO, biti korištena za izbor područja Općine koja su pogodna za urbanu preobrazbu i sanaciju.

Tablica 14: Tipologija površina pogodnih za urbanu preobrazbu i/ili sanaciju

Tip prostora – razina 1	Tip prostora – razina 2	Tip prostora – razina 3
OTVORENI PROSTORI NA KOJIMA JE DOŠLO DO PRENAMJENE POVRŠINA	Javni trgovi	Trg, kolnici i pješačke staze
	Zelene površine	Parkovi i vrtovi
	Otvoreni prostori za sport i rekreaciju	Otvoreni tereni za sport i rekreaciju Zatvoreni objekti za sport
	Groblja	Groblja i asfaltirana područja oko groblja
	Neiskorišteno zemljište	<i>Browfield</i> područja (stari industrijski i javni objekti) Napuštene zgrade
STAMBENI PROSTORI	Višestambeni objekti	Objekti i okoliš većih stambenih blokova
	Obiteljske kuće	Okoliš obiteljskih kuća
PROMETNICE	Ceste	Lokalne ceste, ulice Kružni tokovi i zeleni pojas
	Napuštene ceste	Ceste koje se ne koriste Područja uz napuštene ceste
	Pločnici i parkirališta	Pločnici bez drvoreda
		Pločnici s drvoredom
		Parkirališta
	Obrazovni objekti	Dječja igrališta

JAVNI OBJEKTI		Osnovne škole
		Srednje i visoko obrazovanje
	Zdravstveni objekti	Bolnice
		Poliklinike
AKTIVNOSTI	Kulturni objekti	Kazališta, muzeji, konferencijske dvorane i ostali kulturni objekti
	Gospodarstvo	Industrijski objekti
		Poduzetničke zone i parkovi
	Komercijalni objekti	Trgovački centri, pločnici i parkirališta
VODOTOKOVI	Rijeke	Prekrivene rijeke
		Riječne obale i mostovi
	Kanali	Umjetna korita
		Obale, luke i asfaltirane šetnice

8.2 Područja pogodna za ubranu preobrazbu na području Općine

Za potrebe ove Strategije ZUO područje Općine je podijeljeno u tri područja pogodna za urbanu preobrazbu i/ili sanaciju, odnosno za zelenu urbanu obnovu:

- 1) Obalno područje i otok Babac
- 2) Tri urbana naselja uz obalu – Sveti Filip i Jakov, Turanj i Sveti Petar na Moru
- 3) Zaobalno područje

Unutar svaka od ova tri područja identificirani su potencijali projekti ZUO, prema Tablici 15.

Tablica 15: Izabrana područja pogodna za urbanu preobrazbu na području Općine

	Područje Općine pogodno za preobrazbu – razina 1.	Prostor pogodan za preobrazbu – razina 2.	Prostor pogodan za preobrazbu – razina 3.
1.	Obalno područje i otok Babac	Otvoreni prostori	Zelene površine
			Površine za sport i rekreaciju
			Obala i plaže
		Javni objekti	Luke, pristaništa i vezovi
			Šetnice uz obalu
			Otoci (Babac, Frmić i Planac)
2.	Ubrana naselja uz obalu (Sv. Filip i Jakov, Turanj i Sv. Petar na Moru)	Otvoreni prostori	Trgovi, zelene površine, parkovi, park-šume
		Stambeni prostori	Zgrade u javnom vlasništvu
			Zgrade u privatnom vlasništvu i obiteljske kuće
		Javni objekti	Kulturno-povijesna baština
		Obrazovni objekti	Dječji vrtići, škole

3.	Zaobalno područje Općine	Prometnice	Ceste i parkirališta
		Kulturni objekti	Kino dvorane, društveni domovi
		Otvoreni prostori	Trgovi, kolnici i pješačke staze u ruralnim naseljima
			Zelene površine u ruralnim naseljima
			Otvoreni prostori za sport i rekreaciju
			Neiskorištena zemljišta u vlasništvu RH
		Stambeni prostori	Okoliš obiteljskih kuća
		Prometnice	Lokalne ceste i prometnice u ruralnim naseljima
			Pločnici bez drvoreda u naseljima
			Parkirališta
		Aktivnosti	Gospodarske zone
			Komercijalni objekti
		Vodotokovi	Kanali

Preobrazba područja uz obalu je započela obnovom lučke infrastrukture. Prva faza obnove i nadogradnje gradske luke u naselju Sveti Filip i Jakov je dovršena 2025. godine primjenom koncepta javno-privatnog partnerstva. Privatni koncesionar je obavezan urediti luku i pristanište za manje brodove. Druga faza obnove luke u ovom naselju, obnova komunalnih javnih vezova će biti realizirana ulaganjima Županijske lučke uprave. Slična preobrazba je nužna u ostalim lučkim i pristanišnim objektima, odnosno rivama uzduž obale na području Općine. Plaže koje se nalaze na pomorskom dobru se također planiraju urediti.

Naselje otoka Babac, odnosno tri otoka na području Općine, predstavljaju ZI kojoj nije potrebna posebna preobrazba, osim konzerviranja i izgradnje interpretacijskih objekata za kulturno-povijesne objekte.

Tri priobalna naselja (Sv. Filip i Jakov, Turanj i Sv. Petar na Moru) predstavljaju područja koja su, u okviru ove Strategije, izrazito pogodna za ZUO. U ovim naseljima se, zbog urbanističkog nasljeđa i prevladavanja "sive infrastrukture", stvaraju "toplinski otoci" u ljetnim mjesecima. Hidrološke promjene prijete bujicama u ostalim dijelovima godine. Promet se intenzivira unatoč nedostatku parkirališnih mjesta te je potrebno izgraditi "zelene" parkirališne površine.

Zgrade u javnom i privatnom vlasništvu je nužno obnoviti na principima kružne paradigme.

Područja u zaobalju su pretežito poljoprivredne površine i makija. Prometnice i naselja u ovom području su također pogodna za preobrazbu zbog nedostatka polu-prirodnog zelenila (parkova, drveća uz pločnike). U ovom području bi bilo potrebno dodatno razvijati kanale kao koridore između "sive" i "zelene" infrastrukture.

9. SWOT ANALIZA

SWOT analiza je metoda koja se koristi u procesima strateškog planiranja i koja pruža mogućnost interne ocjene snage i slabosti te ocjene vanjskih (eksternih) mogućnosti razvoja i prijetnji (Slika 29.). Identificiranje ključnih snaga, slabosti, prilika i prijetnji vodi do analize temeljene na činjenicama, svježih perspektiva i novih ideja. SWOT analiza crpi informacije iz unutarnjih izvora i vanjskih sila koje mogu imati nekontrolirani utjecaj na strateške odluke.

SWOT analiza daje najbolje ishode kada različite skupine ili glasovi unutar organizacije mogu pružiti realne podatke, a ne propisane poruke. Nalazi SWOT analize se često sintetiziraju kako bi podržali jedan cilj ili neku stratešku odluku s kojom se poduzeće, organizacija ili upravna jedinica u javnom sektoru suočava.

Slika 29.: SWOT analiza

Ako se metoda SWOT analize primijeni u slučaju strateškog planiranja zelene urbane obnove lokalnih jedinica i/ili urbaniziranih naseljenih mjesta tada:

- analiza internog okruženja (lokalna upravna jedinica) ukazuje na činjenice po kojima se može ocijeniti da prostor i urbane sredine u prostoru (S-snaga) omogućavaju zelenu obnovu, te na činjenice koje bi predstavljale unutrašnje prepreke (W-slabosti) zelenoj obnovi i kružnom gospodarenju prostorom i zgradama; te
- analiza vanjskog (eksternog) okruženja s druge strane ukazuje na činjenice koje ukazuju na trendove i pružaju razvojne mogućnosti i su izvan utjecaja lokalne zajednice (prilike), ali i na vanjske okolnosti koje predstavljaju prepreke zelenoj urbanoj obnovi (prijetnje).

SWOT analiza, sažetak koje je prikazan u nastavku (Tablica 16.), je provedena na temelju informacija dobivenih od općinske uprave, strateških i prostorno-planskih dokumenata te stručnog iskustva i mišljenja stručnog tima izrađivača ove strategije.

Tablica 16.: Sažetak SWOT analize

S - Snaga	W - Slabosti
• Odlična prometna povezanost Općine s Zadrom kao središtem Županije te s ostatkom RH • Očuvani prirodni resursi u zaobalnom području Općine • Pretežiti dio Općine pod poljoprivrednim površinama i "zelenom infrastrukturom" • Značajna "plava infrastruktura" – morska obala i bio-staništa uz obalu • Urbana naselja nisu arhitektonski i urbanistički značajnije devastirana – pretpostavka za uspješnu "zelenu obnovu" • Bogata kulturno-povijesna baština • Sposobnosti općinske uprave u pokretanju i vođenju projekata	• Prostorna ograničenja u urbanim naseljima • Imovinsko-pravni odnosi • Nedovoljno razvijen sustav gospodarenja glomaznim i građevinskim otpadom • Nedovoljne javne zelene površine u urbanim naseljima • Nedovoljno parkirališnih mjesta u urbanim naseljima • Nedovoljne površine predviđene za pješake i bicikliste • Privatni vlasnici građevina nisu skloni ulaganjima u obnovu, osobito ne na principima kružnog upravljanja zgradama i novom gradnjom • Nepostojanje lokalne proizvodnje energije iz obnovljivih izvora • Relativno visoka proizvodnja stakleničkih plinova koje generiraju cestovna vozila • Nedovoljna ponuda "kružnih" građevinskih materijala
O - Prilike	T - Prijetnje
• Rastući trend općeg razumijevanja potreba za očuvanjem prirodnih resursa i okoliša • Rastući trend "ozelenjivanja" urbanih prostora i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama kao polugama za održivi lokalni razvoj • Povećana dostupnost financiranja razvojnih projekata, kao i projekata ZUO • Povećani interes privatnih ulagača za ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora • Razvoj ekološke- i bio- poljoprivredne proizvodnje u zaobalnom području Općine koje raspolaže značajnim rezervama podzemne vode • Stvaranje novih i kvalitetnih radnih mjesta u proizvodnji organske hrane i energije iz obnovljivih izvora • Stvaranje novih radnih mjesta u "zelenoj ekonomiji" i kružnom gospodarenju prostorom i zgradama	• Izražene klimatske promjene koje mogu negativno utjecati na prirodne resurse i ljude u Općini • Prijetnja porasta ulaganja u turističke smještajne kapacitete, te posljedično u povećavanje broja dolazaka i noćenja turista koji lokalna zajednica niti komunalna infrastruktura ne mogu prihvatiti (potrebo je izračunati "nosivi turistički kapacitet" Općine) • Povećavanje emisije stakleničkih plinova zbog povećanog broja uplovljavanja plovila na područje Općine koje je pod "plavom infrastrukturom" (more) • Opasnost stvaranja nezakonitih odlagališta otpada, osobito građevinskog otpada koji bi mogao nastati povećavanjem rekonstrukcije postojećih i izgradnje novih građevina na principima "linerane građevinske paradigme" • Relativno visoki rizici od bujičnih poplava • Relativno visoki rizici od požara

10. STRATEŠKI OKVIR

Sveobuhvatna analiza postojećeg stanja na području Općine te na ovoj analizi temeljena SWOT analiza omogućavaju defiliranje strateškog okvira za ZUO područja Općine Sveti Filip i Jakov.

Definiranje strateškog okvira za ZUO područja Općine sastoji se od slijedećih koraka:

- Definiranje strateške, dugoročne vizije ZUO Općine,
- Definiranje strateških (dugoročnih) ciljeva koji se žele ostvariti kroz ZUO,
- Definiranje posebnih (srednjoročnih) ciljeva koji se žele ostvariti kroz ZUO, te
- Definiranje implementacijskih mjera i projekata

Implementacijske mjere i projekti će biti opisani u posebnom dokumentu koji je prilog dokumenta Strategije ZUO Općine Sveti Filip i Jakov i njen sastavni dio.

Razdoblje 2025-2035. godine predstavlja vremenski okvir implementiranja ove Strategije ZUO.

Najbolja praksa strateškog planiranja lokalnog razvoja ukazuje na potrebu uspostavljanja hijerarhija ciljeva i provedbenih mjera. Sukladno najboljoj praksi strateškog planiranja i smjernicama za planiranje ZUO, u kontekstu ovog strateškog dokumenta se hijerarhija postavlja prema slijedećem:

- Strateški ciljevi su dugoročni ciljevi koji proizlaze iz dugoročne vizije razvoja planiraju se ostvariti implementacijom ZUO područja Općine u definiranom vremenskom okviru,
- Posebni ciljevi su srednjoročni ciljevi koji proizlaze iz strateških ciljeva se planiraju ostvariti u razdoblju do 5 godina,
- Implementacijske mjere se definiraju kao skup povezanih aktivnosti kojima se izravno ostvaruje posebni cilj, te
- Projekt je niz međusobno povezanih aktivnosti koje se odvijaju određenim redoslijedom radi postizanja ciljeva unutar određenog vremenskog i financijskog okvira.

10.1 Strateška vizija razvoja Općine u kontekstu ZUO

Strateška vizija je dugoročna, prema budućnosti usmjerena izjava koja definira željeno buduće stanje i kako ga postići. Služi kao putokaz za razvoj u budućnosti, usmjeravajući strateško planiranje, donošenje odluka i raspodjelu resursa.

U kontekstu strategije ZUO za Općinu Sveti Filip i Jakov strateška vizija bi se mogla definirati na slijedeći način:

Općina Sveti Filip i Jakov će, kao lokalna zajednica, u budućnosti svoj socioekonomski razvitak temeljiti na održivom korištenju lokalnih prirodnih resursa, upravljanju prostorom i građevinama na principima kružnog gospodarstva, učinkovitom korištenju energije, proizvodnji energije iz obnovljivih izvora te širenju zelene infrastrukture podjednako u svom obalnom i zaobalnom području!

10.2 Strateški ciljevi ZUO Općine

Ovim strateškim okvirom se definiraju strateški (dugoročni) i posebni (operativni) ciljevi koje Općina želi ostvariti provođenjem ove strategije.

Strateški ciljevi ZUO Općine Sveti Filip i Jakov se ovdje definiraju prema slijedećem:

- Strateški cilj 1. – Razvoj "zelene infrastrukture" na cijelom području Općine
- Strateški cilj 2. – Zelena obnova urbanih naselja u obalnom području (Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar na Moru)
- Strateški cilj 3. – Unapređivanje i razvoj gospodarenja otpadom na principu kružne paradigme

10.3 Posebni ciljevi ZUO

Na temelju postavljenih strateških ciljeva ZUO Općine Sveti Filip i Jakov, ovdje su definirani posebni ciljevi, mjere i projekti, kao je prikazano u Tablici 17.

Tablica 17.: Strateški ciljevi, posebni ciljevi, mjere i projekti

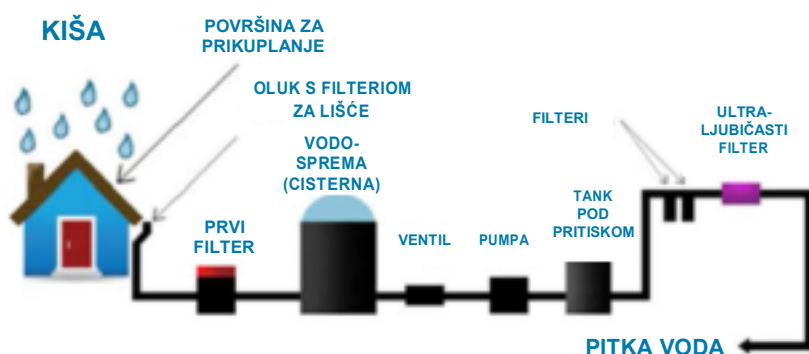
Strateški ciljevi	Posebni ciljevi	Mjere i projekti
1. Razvoj "zelene infrastrukture" na cijelom području Općine	1.1 Unapređenje ZI u obalnom području Općine	1.1.1 Uređenje luka, pristaništa i riva uz uvažavanje potrebe širenja ZI u ovoj "sivoj infrastrukturi"
		1.1.2 Uređenje plaža
		1.1.3 Uređenje šetnica i sadnja visokog i niskog raslinja uz šetnice
		1.1.4 Uređenje zelene infrastrukture i valorizacija kulturne baštine na otoku Babac
		1.1.5 Nabava putničkog broda na solarni pogon za povezivanje priobalnih naselja
	1.2 Unapređenje ZI u zaobalnom području Općine	1.2.1 Izgradnja trgova i parkova u naseljima u ruralnom zaobalnom području Općine
		1.2.2 Ozelenjivanje prometnih koridora
		1.2.3 Unapređenje postojećih i izgradnja novih biciklističkih staza i zelenih pješačkih koridora
		1.2.4 Izgradnja botaničkog parka
		1.2.5 Mjere i aktivnosti zaštite bio-raznolikosti
		1.2.6 Ozelenjivanje poduzetničke zone
		1.2.7 Izgradnja sportsko-rekreacijskih prostora u ruralnim naseljima Općine
2. Zelena obnova urbanih naselja u obalnom području (Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar na Moru)	2.1 Uređenje otvorenih prostora u urbanim naseljima	2.1.1 Uređenje i ozelenjivanje prostora oko javnih objekata
		2.1.2 Uređenje trgova kao središnjih javnih prostora u urbaniziranim naseljima
		2.1.3 Ozelenjivanje uličnih koridora
		2.1.4 Uređenje parka Folco Borelli
	2.2. Razvoj zelenog prometa u naseljima	2.2.1 Izgradnja "zelene" javne garaže u cilju zaustavljanja prometa vozila s "kišnim vrtom" i vidikovcem na krovu u naselju Sv. Filip i Jakov
		2.2.2 Sadržaj visokog raslinja uz prometnice
		2.2.3 Izgradnja "zelenih" rotora na prometnicama u cilju smirivanja prometa
	2.3. Smanjivanje utjecaja toplinskih otoka	2.3.1 Izgradnja manjih "kišnih vrtova"
		2.3.2 Ozelenjivanja privatnih zgrada s visećim vrtovima
3. Unapređivanje i razvoj gospodarenja otpadom na principu kružne paradigme	3.1 Razvoj sustava kružnog gospodarenja prostorom i zgradama	3.1.1 Projekt obnove nekorištenih zgrada u javnom vlasništvu
		3.1.2 Energetska obnova zgrada
		3.1.3 Izrada urbanističkih planova uređenja urbanih naselja na principima kružnog gospodarenja prostorom i zgradama
	3.2 Razvoj sustava kružnog gospodarenja otpadom	3.2.1 Nastavak ulaganja u sustav odvojenog prikupljanja komunalnog otpada i reciklažna dvorišta
		3.2.2. Izgradnja reciklažnog dvorišta za građevinski otpad

10.4 Primjeri dobre prakse ZUO u mediteranskim zemljama

Sustavi za prikupljanje kišnice – *Rainwater Harvesting (RWH)*

U kontekstu klimatskih promjena i izrazito dugog razdoblja realizacije problema vodo-opskrbe iz podzemnih voda, prikupljanje i obrade oborinskih voda se nameće kao jedno od rješenja u području Mediterana. RWH sustavi i tehnologije (Slika 30.) su razvijeni i povezani s sa solarnim sustavima na zgradama.

Slika 30.: Shematski prikaz sustava za prikupljanje i obrade kišnice

Izvor: EPCM

Ozelenjivanje privatnih objekata

Na području europskog dijela Mediterana postoji ustaljena praksa ozelenjivanja privatnih zgrada u urbanim naseljima. Talijanska pokrajina Perugia je, tako, riznica ozelenjenih malih naselja. Naselje Spello, u podnožju planine Subasio. Povijesni centar ovog naselja (ital.: *centro storico*) enklava je uskih ulica popločanih ciglom i ružičastih kamenih kuća ukrašenih živopisnim cvjetnim posudama (Slika 31.).

Vrlo često lokalne i regionalne zajednice organiziraju natjecanja za najljepše uređene privatne zgrade i/ili cijela naselja. Ozelenjene ulice s privatnim kućama tako ne samo što postaju velika turistička atrakcija već unaprjeđuju kvalitetu života stanovnika i doprinose zelenoj urbanoj obnovi.

Slika 31.: Naselje Spello, Umbria, Italija -Primjer ozelenjenih privatnih zgrada

Izvor: Comune di Spello

Ozelenjivanje "sive infrastrukture" u urbanim naseljima

Sadnja visokog raslinja uz prometnice u europskim gradovima veliki je trend u okviru strategija ozelenjivanja urbanih sredina. Tradicionalne zone "sive infrastrukture" u urbaniziranim sredinama se smanjuju sadnjom visokog raslinja. Izuzetna primjer je plan talijanskog grada Rima koji planira ozeleniti svoju "sivu infrastrukturu" sadnjom velikog broja stabala (Slika 32.).

Slika 32.: Vizualizacija plana ozelenjivanja sive infrastrukture u Rimu

Izvor: Bureau B+B

Ozelenjivanje javnih objekata

Uz javne objekte poput općinskih objekata, dječjih vrtića, škola i domova zdravlja se vrlo često grade "kišni vrtovi" u cilju zadržavanja kišnice i širenja ZI (Slika 33).

Slika 33.: Nisko raslinje i biotop uz školu

Izvor: Landezine

Mini parkovi u urbanim naseljima

U visoko urbaniziranim naseljima u kojima ne postoji prirodna ZI, postavljaju se na više mjesta mali parkovi (engl.: pocket garden) koji se umanjuju utjecaj toplinskih otoka u ljetnim razdobljima u kojima se prosječne temperature kreću iznad 30 °C (Slika 34).

Slika 34.: Primjer mini parkova (*pocket gardens*) u urbaniziranim naseljima

Izvor: Landezine

Kišni vrtovi

Kišni vrtovi u mediteranskim gradovima mogu pomoći u upravljanju oborinskim vodama, smanjenju poplava i poboljšanju kvalitete vode. Osmišljeni su za prikupljanje i filtriranje oborinskih voda, omogućujući im da se infiltriraju u tlo, umjesto da otječu u oborinske odvođe i potencijalno prelijevaju vodovodni sustav. To može biti posebno korisno u gradovima s vrućim, suhim ljetima i koncentriranim oborinama, kao što se vidi u mnogim mediteranskim regijama (Slika 35).

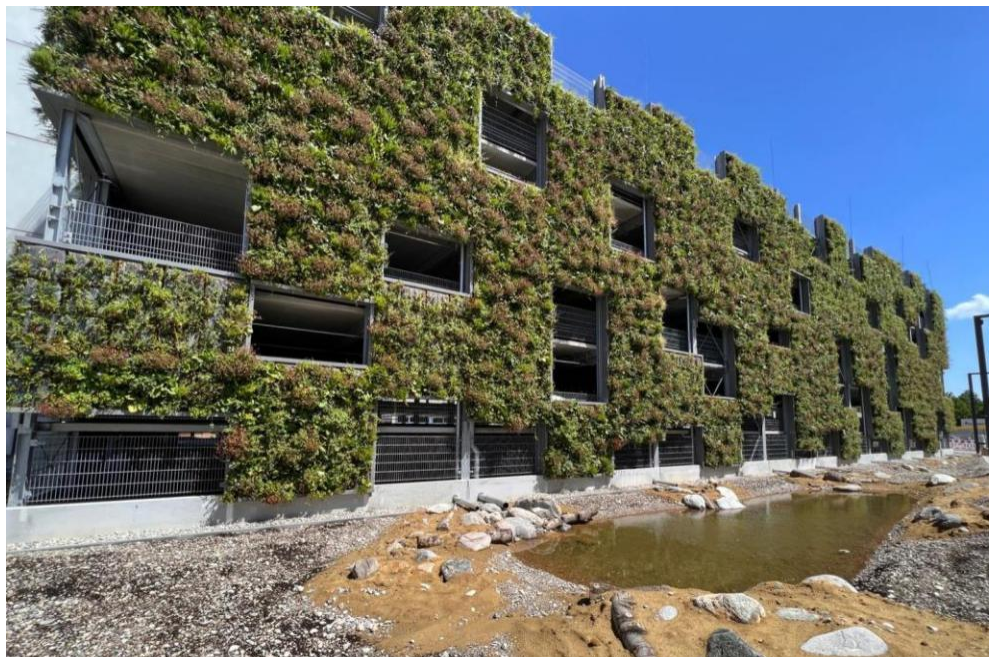
Slika 35.: Primjer kišnog vrta

Zelena garaža

Izgradnja javnih garaža za parkiranje vozila i zaustavljanje prometa na ulazima u urbana naselja sve je češća praksa u mediteranskim gradovima. Mediteranski gradovi imaju u pravilu vrlo uske ulične koridore s nedovoljno mjesta za kretanje vozila, bicikala i pješaka. U ovakvom urbanističkom kontekstu je nužno zaustaviti promet koji nastoji prodrijeti do središnja urbanih naselja i/ili luka i riva na morskim obalama. Izgradnja garaža nužno predstavlja širenje "sive infrastrukture" i potiskivanje "zelene infrastrukture". Kako bi se pomirila potreba za izgradnjom parkirališnih mjesta, strateškim planovima ZUO i urbanističkim planovima koji uvažavaju potrebu širenja ZI se potiče izgradnja „zelenih garaža“ (Slika 36). Ovakva infrastruktura za promet u mirovanju se gradi od reciklabilnih materijala (čelika ili drvenih CLT konstrukcija), uključuju "kišne vrtove" te solarne elektrane na krovskim površinama.

Slika 36.: Primjer "zelene" garaže za parkiranje vozila

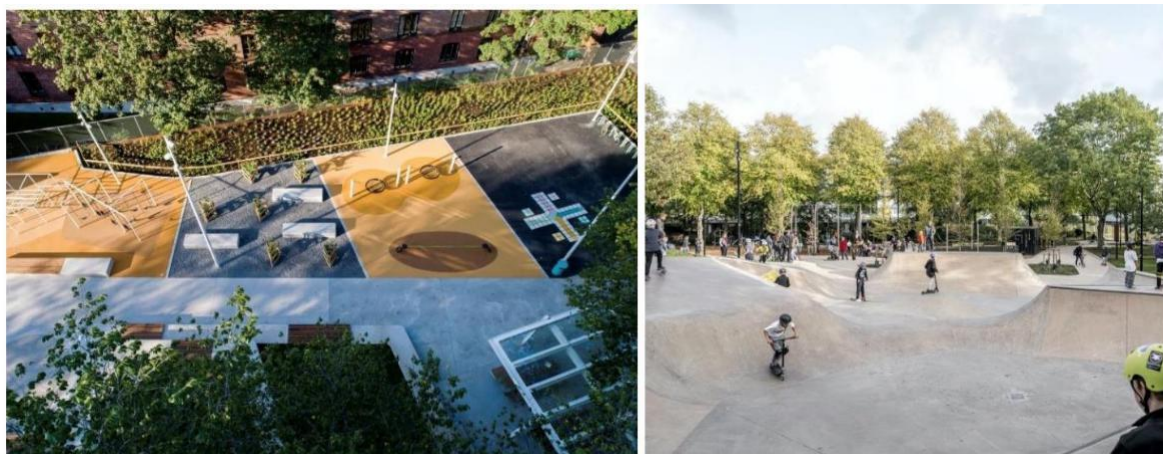

Izvor: TONI Parking, Augsburg, Njemačka

Sportsko-rekreacijski prostori

Izgradnja otvorenih sportsko-rekreacijskih zona predstavlja jednu od mjera širenja ZI na rubovima urbanih naselja. U okviru ovakvih prostora se često planiraju prostori za atraktivne sportske aktivnosti poput mini-golfa, roller-skating i sl. (Slika 37.)

Slika 37.: Primjer sportsko-rekreacijskog parka za mlade

Izvor: Landezine

11. PLAN PROVEDBE

11.1 Vremenski plan provedbe

Implementacija Strategije ZUO za Općinu Sveti Filip i Jakov će se odvijati u razdoblju 2025-2035. godina, prema vremenskom planu koji je prikazan u Tablici 18.

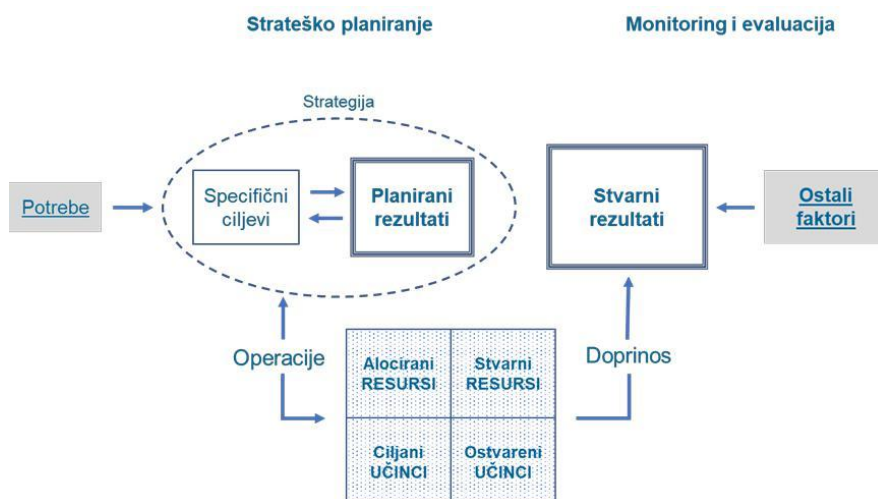
Tablica 18.: Vremenski plan realizacije mjera i projekata 2025-2035.g.

	Aktivnosti, mjere i projekti implementacije strategije ZUO	Godina										
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1.	Izrada i usvajanje Strategije zelene urbane obnove Općine											
2.	Izrada projektno-tehničke i studijske dokumentacije											
3.	SC 1. - Razvoj "zelene infrastrukture" na cijelom području Općine											
4.	SC 2. - Zelena obnova urbanih naselja u obalnom području (Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar na Moru)											
5.	SC 3. - Unapređivanje i razvoj gospodarenja otpadom na principu kružne paradigme											

11.2 Praćenje provedbe – evaluacija i monitoring

Evaluacija je proces sustavnog i objektivnog ocjenjivanja napretka implementacije projekata i učinkovitosti projekata nakon njihovog završetka. Procesom evaluacije se ocjenjuju podaci i informacije u cilju pripremanja izvještaja za donositelje strateških odluka (Slika 38.).

Slika 38.: Prikaz odnosa između procesa planiranja i procesa evaluacije

Izvor: Europska komisija – Vodič za monitoring i evaluaciju

Evaluacija pomaže u donošenju zaključaka u vezi četiri najvažnija aspekata intervencije:

- strateškog značaja intervencije (projekta),
 - efikasnosti korištenja resursa,
 - učinku intervencije na ostvarenje postavljenih strateških ciljeva, i
 - dugoročnoj održivosti intervencije (projekta).
-
- Je li intervencija ostvarila planirane učinke?
 - Ukoliko su učinci ostvareni, koliki je učinak intervencije, pozitivan ili negativan?
 - Zašto intervencija proizvodi planirane (i neplanirane) učinke?

Informacije koje su prikupljene u vezi s gornjim aspektima monitoringa predstavljaju bazu za evaluacijsku analizu.

Planirani rezultati (indikatori) moraju biti:

- Povezani sa strateškim planom razvoja - moraju obuhvatiti samu suštinu rezultata intervencije koja se planira,
- Normativni - moraju imati jasnu normativnu interpretaciju o smjeru kretanja i rezultatu, i
- Robusni - moraju biti pouzdani i statistički potvrđeni,
- Prikupljeni na vrijeme - indikatore koje nije moguće statistički obuhvatiti u realnom vremenu ne treba planirati.

Ex-ante evaluacija provodi se na početku procesa strateškog planiranja lokalnog razvoja. Tokom implementacije se provodi evaluacija napretka implementacije i projektnih aktivnosti. Na kraju strateškog razdoblja i početka novog izrađuje se ex-post evaluacija.

Vrsta evaluacije	Aktivnosti
PRETHODNA (Ex-ante evaluacija)	▪ Provjera realističnosti i izvedivosti strateških ciljeva i projekata ▪ Provjera fiskalnih (financijskih) kapaciteta Općine u odnosu na financijske aspekte planiranih projekata ▪ Izvještaj o ex-ante evaluaciji
PERIODIČNA (Interim evaluacija)	▪ Kontrola napretka projekata ▪ Izrada redovnih periodičnih izvještaja o napretku implementacije plana razvoja
NAKNADNA (Ex-post evaluacija)	▪ Analiza pojedinačnih projekata i njihovih učinaka ▪ Ocjena strateškog plana i njegove implementacije u cjelini ▪ Analiza ključnih faktora uspjeha / neuspjeha ▪ Rekapitulacija naučenih lekcija

Monitoring je sustavni i rutinski proces prikupljanja podataka i informacija iz projekata kojim se implementira plan razvoja. Monitoring sustav se sastoji od:

- praćenja efikasnosti upotrebe resursa i ostvarivanja prethodno postavljenih projektnih ciljeva i pokazatelja,
- prikupljanja iskustvenih podataka s ciljem korekcija projektnih aktivnosti i unapređenja prakse strateškog planiranja razvoja i projektnog vođenja u budućnosti, i
- prikupljanja informacija za proces evaluacije.

Monitoring je proces koji se uspostavlja u fazi izrade i traje za vrijeme trajanja implementacije plana razvoja. Monitoring predstavlja provjeru napretka implementacije i projektnih aktivnosti u odnosu na plan. Proces monitoringa sastoji se od dvije komponente:

- Uspostavljanje sustava prikupljanja informacija – monitoring informacijskog sustava,
- Prikupljanje i obrada podataka.

Sistemski prikupljeni podaci se obrađuju i računaju se indikatori. Za proces monitoringa su važne sljedeće grupe ulaznih podataka:

- Financijski podaci - informacije o projektnim budžetima i informacije o utrošenim financijskim sredstvima,
- Empirijski (fizički) podaci - podaci iz kojih se računaju indikatori učinaka,
- Administrativni podaci - informacije o napretku projektnih radova (u kojoj fazi se projekt nalazi).

Cilj obrade podataka je transformacija kvantitativnih podataka u informacije koje su relevantne donositeljima odluka.

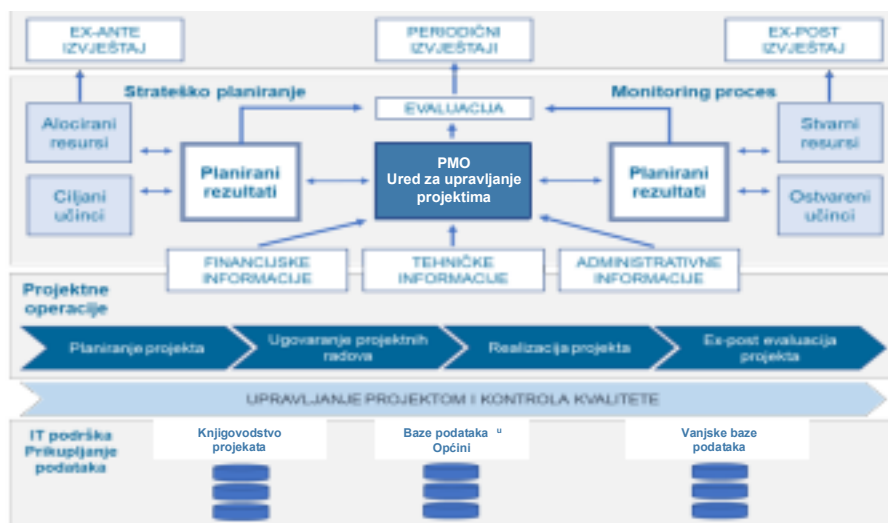
Općinska uprava je odgovorna za uspostavljanje procesa monitoringa i evaluacije. Unutar općinske uprave uspostaviti će se centralni tim za upravljanje procesom implementacije ovog plana razvoja.

Sustav monitoringa i evaluacije uspostavlja općinska uprava, a sastoji se od četiri razine:

- Razina strateškog planiranja, upravljanja projektima implementacije i monitoringa,
- Razina pojedinačnih projekata implementacije,
- Razina evaluacije i izvještavanja,
- Razina prikupljanja podataka i IT podrška.

Centralno mjesto sustava monitoringa i evaluacije predstavlja ured / tim za upravljanje projektima za implementaciju (PMO) koji prikuplja kvantitativne i kvalitativne informacije iz pojedinačnih projekata, službi unutar Općine i vanjskih izvora (Slika 39).

Slika 39.: Sustav monitoringa

Izvor: T&MC Group

Implementacijski projekti se pojedinačno planiraju, imaju svoj projektni tim, projektnu organizaciju i kontrolu kvalitete projektnih radova. Za pojedinačne implementacijske projekte vodi se projektno knjigovodstvo kako bi se prikupili kvantitativni podaci. Kvalitativne informacije u samom projektu prikupljaju projektni management. Na razini evaluacije provodi se evaluacijski proces koji se najčešće eksternalizira. Evaluatori izrađuju ex-ante i ex-post izvještaje, dok periodične izvještaje izrađuje PMO. Za sustav monitoringa i evaluacije potrebno je osigurati adekvatne ITC i digitalne sustave.

12. HORIZONTALNA NAČELA

Strategija ZUO Općine, kao i svi dokumenti strateškog planiranja razvoja, osim definiranja strateškog okvira, strateških i posebnih ciljeva, sadrži i uobičajena horizontalna načela povezana s:

- 1) promicanjem ravnopravnosti žena i muškaraca te zabrani diskriminacije,
- 2) pristupačnosti za osobe s invaliditetom, i
- 3) horizontalna načela povezana s održivim razvojem.

Promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca te zabrana diskriminacije

Ovaj strateški dokument kao i provedbene aktivnosti, mjere i projekti u potpunosti slijede načela propisana nacionalnim zakonskim propisima, odnosno u Zakonu o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17) i Zakonu o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12). Ovi zakoni propisuju obvezu stvaranja jednakih mogućnosti za muškarce i žene te pružaju zaštitu od diskriminacije na temelju rasne ili etničke pripadnosti, boje kože, spola, jezika, vjere, političkih uvjerenja, socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije. Tijekom izrade ove strategije, sudionici izrade su promicali gornja načela ravnopravnosti spolova i zabrane diskriminacije.

Pristupačnost za osobe s invaliditetom

Prilikom izrade ove strategije se u potpunosti uvažavalo i promicalo horizontalno načelo kojim se osigurava pristupačnost za osobe s invaliditetom. U izradi samog dokumenta nisu sudjelovale osobe s invaliditetom, ali je ovo načelo ugrađeno u planiranje implementacijskih aktivnosti, mjera i projekata. U zelenoj obnovi urbanih naselja na području Općine će biti izgrađena infrastruktura koja će omogućiti pristup slabije pokretnim osobama. Pristupne staze zelenim površinama će biti prilagođene za pristup kolicima za osobe s invalidnošću i smetnjama u kretanju. Općina će nabaviti nekoliko električnih invalidskih kolica koje će osobe s invaliditetom moći unajmljivati.

Za slijepe osobe i osobe slabijeg vida će biti postavljena zvučna signalizacija koja usmjerava kretanja te digitalni paneli koji će emitirati zvučne informacije o zelenoj infrastrukturi u naseljima.

Horizontalna načela povezana s održivim razvojem

Sama suština ovog strateškog dokumenta je povezana s načelima održivog razvoja i održivog upravljanja prostorom. Strateški okvir ZUO za Općinu kao i provedbene mjere, aktivnosti i projekti se temelje na ovom načelu, osobito očuvanja okoliša i bioraznolikosti, unapređenja učinkovitosti korištenja prirodnih resursa, primjene kružne paradigme u upravljanju prostorom i zgradama te ozelenjivanju urbanih naselja.

Svi zahvati u prostoru koji će uslijediti u fazi implementacije ove strategije će, dakako, biti usklađeni s nacionalnim propisima o građenju kojima se postavljaju zahtjevi u odnosu na zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Odgovarajućem planiranjem zahvata u prostoru će se nastojati osigurati primjena nad-standarda u odnosu na načela održivosti.

U pogledu gospodarenja otpadom, zahvati u prostoru povezani s implementacijom ove strategije će nastojati slijediti kružnu paradigmu koliko god je to moguće. Zahvati će se izvoditi sukladno načelu "ne nanositi bitnu štetu". U implementaciji ove strategije će se promicati korištenje energije iz obnovljivih izvora gdje god je moguće i koliko god je moguće.

POPIS SLIKA, TABLICA, GRAFIKONA

Slike

Slika 1. Pregled zelene infrastrukture

Slika 2. Strateški cilj 8. NRS do 2030.g

Slika 3. Pregled ukupnih razvojnih potreba Općine u kontekstu

ZUO Slika 4. Geografski položaj Općine u okviru Zadarske

županije Slika 5. Položaj naselja u Općini Sveti Filip i Jakov

Slika 6. Područja po Ekološkom mrežom Natura

2000 Slika 7. Izgled i smještaj parka Folco Borelli

Slika 8. Arheološko nalazište Gradina kod naselja Turanj

Slika 9. Ostaci antičke rustične vile s pristaništem na otoku

Frmiću Slika 10. Ostaci arhitekture bastiona na otoku Babac

Slika 11. Ostaci dvora u Rogovskim Opatijama, Sv. Filip i Jakov

Slika 12. Kula u naselju Turanj

Slika 13. Prikaz cestovnih prometnica na području Općine

Slika 14. Vizualizacija projekta uređenja luke u naselju Sveti Filip i Jakov

Slika 15. Luka u naselju Sv Petar na Moru (lijevo) i luka u naselju Turanj (desno)

Slika 16. Reciklažno dvorište u naselju Sv. Filip i Jakov

Slika 17. Crkva sv. Mihovila (lijevo) i kaštel Dvorine (desno) – primjeri starohrvatske arhitekture

Slika 2: Naselje Sveti Filip i Jakov, 1902. godina

Slika 19: Razvojni smjerovi Zadarske županije za razdoblje 2021-2027

Slika 20: Poveznice Posebnih ciljeva i mjera Plana razvoja ZŽ sa strategijom ZUO

Slika 21: Grafički prikaz PPU prostora Općine

Slika 22: Obuhvat Ekološke mreže (lijevo) i područje Općine (desno)

Slika 23: Tipovi zemljišnog pokrova u području Ekološke mreže Natura 2000 – Ravni kotari

Slika 24: PPU naselja Sv. Filip i Jakov

Slika 25: PPU naselja Turanj

Slika 26: PPU naselja Sveti Petar na Moru

Slika 27: Linearni lanac dodane vrijednosti u graditeljstvu

Slika 28: Kružni lanac dodane vrijednosti u graditeljstvu

Slika 29.: SWOT analiza

Slika 30.: Shematski prikaz sustava za prikupljanje i obrade kišnice

Slika 31.: Naselje Spello, Umbria, Italija -Primjer ozelenjenih privatnih zgrada

Slika 32.: Vizualizacija plana ozelenjivanja sive infrastrukture u Rimu

Slika 33.: Nisko raslinje i biotop uz školu

Slika 34.: Primjer mini parkova (*pocket gardens*) u urbaniziranim naseljima

Slika 35.: Primjer kišnog vrta

Slika 36.: Primjer "zelene" garaže za parkiranje vozila

Slika 37.: Primjer sportsko-rekreacijskog parka za mlade

Slika 38.: Prikaz odnosa između procesa planiranja i procesa evaluacije

Slika 39.: Sustav monitoringa

Tablice

Tablica 1. Posebni ciljevi programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima
Tablica 2. Posebni ciljevi u Programu razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama

Tablica 3. Pregled broja stanovnika Općine po naseljima (2021.)

Tablica 4. Zaštićena kulturna dobra

Tablica 5. Pregled prikupljenog odvojenog otpada po vrstama na području Općine (2022.g.)

Tablica 6. Pregled najvažnijih poduzeća koja posluju i koja su registrirana na području Općine

Tablica 7. Struktura obrađenih poljoprivrednih površina prema namjenama

Tablica 8. Veličine ARKOD parcela s kojima raspolažu poljoprivredna gospodarstva u Općini

Tablica 9. Dolasci i noćenja turista na području Općine

Tablica 10: Poveznice Posebnih ciljeva i mjera Plana razvoja ZŽ sa strategijom ZUO

Tablica 11: Izgrađeni i neizgrađeni prostori naselja u Općini

Tablica 12: Tipologija zelene infrastrukture

Tablica 13: Sažeta analize pritisaka i potencijalnih štetnih utjecaja na okoliš

Tablica 14: Tipologija površina pogodnih za urbanu preobrazbu i/ili sanaciju

Tablica 15: Izabrana područja pogodna za urbanu preobrazbu na području Općine

Tablica 16.: Sažetak SWOT analize

Tablica 17.: Strateški ciljevi, posebni ciljevi, mjere i projekti

Tablica 18.: Vremenski plan realizacije mjera i projekata 2025-2035.g.

Grafikoni

Grafikon 1.: Pregled površina Općine prema namjeni

Grafikon 2.: Noćenja i dolasci turista po mjesecima, 2023.g.

Grafikon 3: Dobna skupina ispitanika (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 4: Mjesto stanovanja ispitanika (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 5: Mišljenje ispitanika o važnosti očuvanja prirode i okoliša (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 6: Ocjena razine ekološke svijesti među stanovnicima (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 7: Spremnost ispitanika na mijenjanje vlastitih navika u korist održivijeg života (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 8: Posjećenost javnih prostora (Izradili T&MC Group)

Grafikon 9: Razina zadovoljstva uređenjem i održavanjem zelenih površina (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 10: Razina zadovoljstva sadržajem (Izradili T&MC Group)

Grafikon 11: Najvažniji problemi okoliša u Općini (Izradili: T&MC Group)

Grafikon 12: Projekti koje bi ispitanici podržali u svom naselju (Izradili: T&MC Group)

